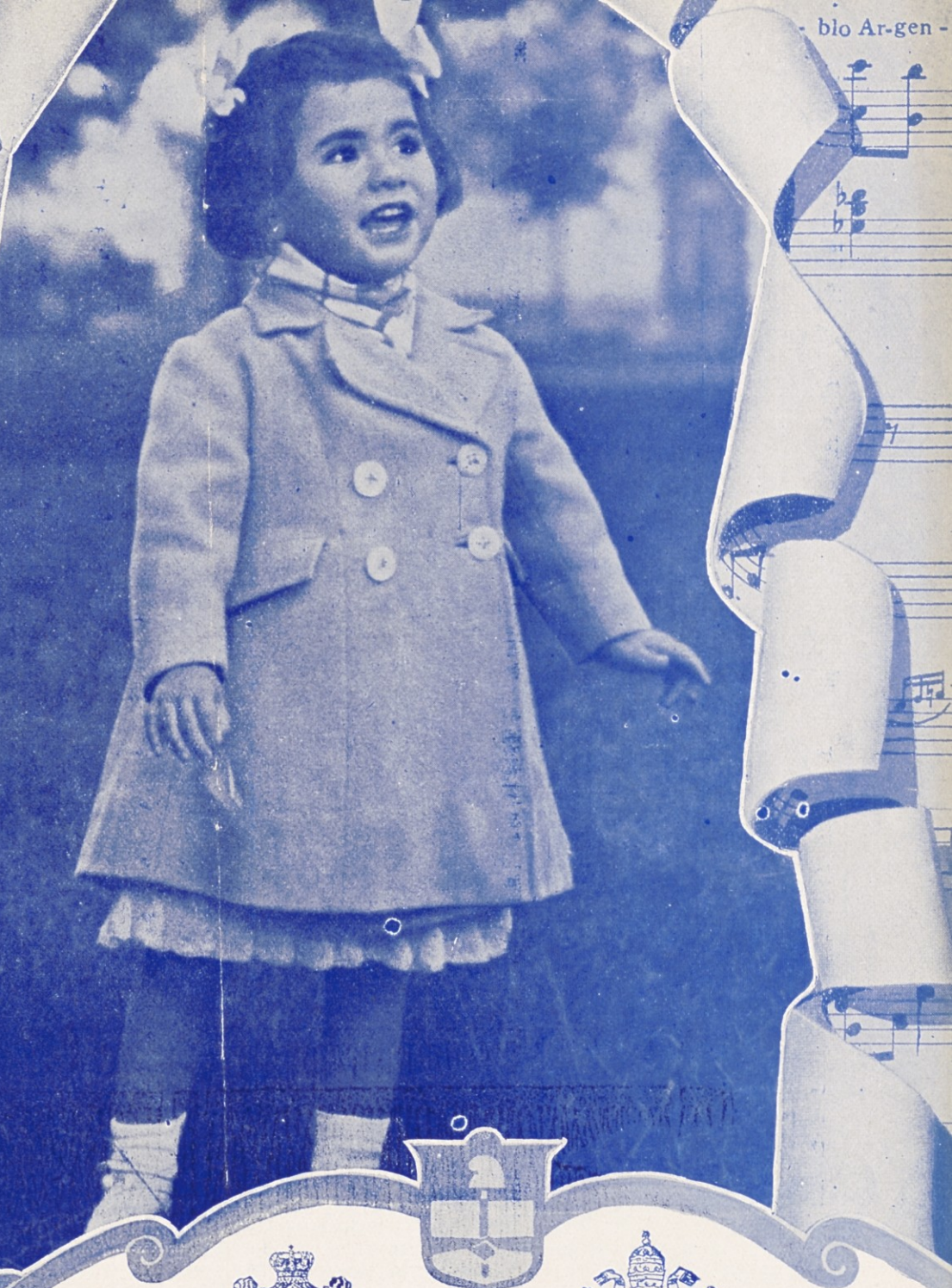

e - blo Ar-gen-ti - no, sa -

- blo Ar-gen -

Pravde Bog, ki si propada
varoval nas vse doslej,
čuj molitve: Bodi nada,
bodi spas nam še naprej!
Z močno roko vodi, brani
i v bodočnosti naš brod!
Bog nam varuj, Bog nam hrani
kralja našega in rod!

Oíd mortales el grito sagrado:
Libertad, Libertad, Libertad!
Oíd el ruido de rotas cadenas,
Ved en trono a la noble
igualdad!
Ya su trono dignísimo
abrieron
Las Provincias unidas del
Sud!
Y los libres del mundo
responden:
¡Al gran pueblo Argentino,
salud!

V prestol slave vekovite
zemlje ljudstva se ozrite!
Ko na svetu vse razpada,
neminljivo eden vlada:
Knez miru izmed vladarjev,
oče blag in ljubezniv,
trden v sili vseh viharjev,
temelj Cerkve nezrušljiv.

Duhovno življenje

LETO ŠESTO, ŠTEVILKA STODVAJSETSEDMA
P O S V E Č E N A
JUGOSLOVANSKEMU NARODNEMU PRAZNIKU
DNE 28. JUNIJA, PAPEŽEVEMU DNEVU DNE
29. JUNIJA IN ARGENTINSKEMU NARODNEMU

DUHOVNO ŽIVLJENJE LA VIDA ESPIRITUAL

Registro Nacional de la Propiedad

Intellectual No. 29,775

Director: Jos. Kastelic

Uredništvo in Uprava:

Redacción y Administración

CONDARCO 545 — Buenos Aires
REPUBLICA ARGENTINA
U. T. 63 volta 2435

Izhaja mesečno. — Letna naročnina:
Argentina \$ 2.—, Inozemstvo \$ 3.—
ali en dolar ali Din 40.—

Na vrhu najvišje evropske gore, na Mont Blancu, nameravajo postaviti "zvonik miru". Iz njega naj bi vsak večer donelo uglašeno zvonjenje proti nebu. Zvonik naj bi se postavil blizu orjaškega Kristusovega kipa, ki so ga postavili pred dvema letoma v vasi Les Ouches med Chamonix in St. Gervais. V podstavku tega Kristusovega kipa, ki je upodobljen kot knez miru, je vzdana kapelica, kamor prihaja vsako leto molit za mir stotine ljudi. Župnik, ki je pokrenil misel Kristusovega kipa, je dal pobudo tudi za zvonik ter upa, da ga bodo do letošnje jeseni že lahko dogradili. Župnik poziva francosko mladino, naj v namene tega mirovnega zvonika po vsej Franciji zbira bakren denar, ki ni več v veljavi.

Kakor lahko sami ugotovijo naši cenjeni čitatelji, jim nudimo precej raznovrstnih slik. Seveda so slike drage. Stroške za slike splošnega značaja, ki zanimajo vse čitatelje v Argentini in doma, uprava rada krije iz svojih sredstev. Stroške za slike, ki morejo zanimati le ožji krog čitateljev, pa prosimo, da nam za naprej povrnejo tisti, ki prosijo, da bi bila kakšna njihova fotografija objavljena. Klíše za najmanjšo sliko stane dva pesa, pri večjih slikah pa velja 4 cts vsak cm². Seveda moramo tudi proti plačilu objaviti samo slike, ki imajo vsaj malo pomena za kolikor mogoče veliko število naših čitateljev, in ki so tudi tehnično brezhibne, ne zmečkane, ne umazane, ne zabrisane. Uprava.

Odber za prirejanje pasijonskih iger v Oberammergau je v sporazumu s tamkajšnjim občinskim odborom sklenil, da bodo pri-

hodnje pasijonske igre v tem kraju leto 1940. Režiser bo spet isti, kot je bil pri prejšnjih igrah, in sicer Ivan Land. Kdo bo nastopil na teh igrah, bodo določili šele jeseni leta 1939. Nekako pol leta pred začetkom posijonskih iger bodo morali spet vsi moški prebivalci Oberammergau pustiti rasti brado in lase, ker predpisi, ki veljajo za te igre, prepovedujejo uporabo lasulj. Oberammergau ima nekako 2600 prebivalcev. Za pasijonske igre je treba 1200 igralcev in bi pri teh igrah že tako skoro sodelovala skoro polovica vasi. Če pa upošteevamo, da predpisi prepovedujejo, da bi nastopale poročene žene, pa tudi dekleta, ki so stara več ko 35 let, za nastop v zboru pa 28 let, potem je jasno, da pasijonske igre v Oberammergau stavlajo na vas zelo velike zahteve, in to tem bolj, ker mora biti vsaka vloga zasledena po dveh osebah — za primer bolezni, da predstave ni treba odpovedati.

Gospodu Brenclju se je nenadoma zazdelo, da ima pisateljsko, oziroma poročevalsko zmožnost v sebi; zato se je namenil, da bo za naprej časopisu točno poročal o vseh važnih novicah, ki se bodo pripetile v trgu. S tem si je hotel pridobiti čast in slavo, in vse, kar k temu spada. Za poročila je pa treba novic in dogodkov, katere je začel gospod Brenclj vneto iskati. No, sreča mu je bila mila. V trgu je nastal požar, kar je vsekakor velik dogodek, ki ga je treba obširno popisati, da bodo brali o njem še drugi ljudje. Pa so gospod Brenclj vsede za mizo, prime v desnico bridko pero odnosno peresnik, ga pomoči v tinto ter začne na beli papir staviti krilate stavke, v kolikor mu je dovoljevala njegova tčenost, ki si jo je vso pridobil v par razredih domače ljudske šole. V potu svojega obraza in s pomočjo nekaterih litrov cvička je skoval naslednje, vsega občudovanja vredno poročilo:

"V našem trgu je nastal požar, združen z ognjem in dimom. Gorela je hiša posestniku Brdavsu. Rdeči petelin je skočil na streho, ker je gospodar uporabljal otroke za kurjavo peči mesto sebe. Objava požara se je izvršila s klenkanjem zvonov in trobentačev, kar je bilo zelo lepo za slišati. Gospodar požara ni mogel sam napraviti gasilskih poskusov, ker je bil brez vode in ni vedel, kje je njegova giava. Reševalno akcijo je vodil poveljnik gasilcev g. Gobec, kajti načelnik se je prav tisti dan udeležil poroke s svojo punco, ali z drugo besedo rečeno: oženil se je. Ročna brizgalna se je najprej napajala iz vaške luže, potem pa je dobivala vodo od žensk z zlivanjem v brizgalno, kakor tudi s sesanjem

KORISTNI NASLOVI

Poslanstvo kraljevine Jugoslavije za Argentino, Uruguay in Paraguay: Charcas 1705, Bs. Aires. U. T. 44—6270.

Konzulat kraljevine Jugoslavije v Rosario: San Lorenzo 937, Rosario de Santa Fé. U. T. 22—012.

Izseljenski korespondent za Uruguay: Zabala 1278, Montevideo, Uruguay.

Slovenske usmiljenke delujejo po naslednjih buenosajreških bolnicah: Alvariz, (Salas 2 y 3), Alvear, (Salas 2, 5, 16 y 20), R. Mejía (Salas 3, 15), Hospital Español, Asilo de los Anzianos.

Provincialat Slovenskih šolskih sester Rosario de Sta. Fé, calle Córdoba 1646, Telefon: 28—083.

Izseljenski duhovnik David Doktorič: Zabala 1278, Montevideo, Rep. Oriental del Uruguay.

Izseljenski duhovnik Jožef Kastelic: Condarco 545, Buenos Aires, Argentina. — U. T. 63—2435.

Izseljenski duhovnik Janez Hladnik: Pasaje Salalá 60, Buenos Aires, Argentina. — U. T. 63—2629.

Salezijanski duhovnik Ludovik Pernšek, Casa parroquial, Junin de los Andes, Neuquén, Argentina.

Slovenska šola na Paternalu: Paz Soldar 4924.

Jugoslovanski patronat (posredovalnica za delo): Bolívar, 314, II. nadstropje, U. T. 33—9905.

Slovenski list, General Cesar Diaz 1657, Buenos Aires Republica Argentina, Telefon 59—3667.

gasilcev pri hidrantu. Bila je temna noč, ali k sreči je pri požaru gorelo, da so ljudje videli gasiti. Gasilec Pinkelc je zlezel na drevo in z vso svojo močjo brizgal vodo v ogenj. Rešili so en lonec, gospodinjo kijkljo, staro mater in še eno staro kravo. Domača hči Meta si je v sami srajci režila golo telo. Otroci so neprestano silili v ogenj, ker so bili zaprti. Podpisani prizor je dokazal, da se mora gasilski dom prestaviti v neposredno bližino bodočega požara. Pozdrav vsem čitateljem tega lista. Brenclj, veletrговец z metlami."

Najbolj razširjena knjiga je sv. pismo Londonski arhiv svetopisemske družbe hrani po en eksemplar vseh doslej izšlih izvodov, oz. prevodov. Baš letos so v njeno zbirko uvrstili tisoči prevod sv. pisma in sicer evangelij sv. Janeza v sakatskem jeziku. Ta jezik govori neko pleme, ki živi v belgijskem Kongu in šteje okoli 80.000 ljudi. Knjiga v tisoč jezikih torej — in vendar jo še vedno tako malo poznamo!

Tale poizkus so napravili v Nemčiji: V lonček z zemljo so položili rožno seme, površino po pokrili s steklom, tako, da so morale bilke, ki so pognale iz semena, trčati ob steklo in se niso mogle razvijati vodoravno ob zemlji. Kaj se je zgodilo? Ko so prve bilke dosegle stekleno površino, so nekaj časa vsaj navidez ustavile svojo rast, kmalu pa z ostalimi vred dvignile precej težak pokrov. To neverjetno moč nežnih rastlin vidimo predvsem pri koreninah, ki često rušijo skale in zidovje.

CERKVENI VESTNIK

3. julij: Maša na Saavedri ob 10.30 za Frančiško Badalič. Molitve na Paternalu.

10. julij: Cirilova nedelja. Maša in molitve na Paternalu.

17. julij: Maša in molitve na Paternalu.

24. julij: Maša na Avellanedi, molitve na Avellanedi in na Paternalu.

31. julij: Maša na Avellanedi, molitve na Paternalu in na Avellanedi.

CIRILOVA NEDELJA NA PATERNALU

V naši kapeli na Avenida del Campo 1653 bomo praznovali v nedeljo dne 10. julija god slovanskih blagovestnikov Cirila in Metoda. Zopet bomo imeli priliko doživeti lepo cerkveno svečanost. Zopet bo zapel veliki zbor. Pridite, da bomo spet doživeli nekaj svetega veselja!

Popoldne se vrši tudi ljubka šolska prireditev. Zato boste v nedeljo, dne 10. junija gotovo vsi prihiteli od blizu in daleč, dopoldne v kapelo, popoldne pa, da se povesebite z malimi Slovenčki, in si obudimo spomine nedolžnega veselja nekdanjih brezskrbnih let.

24. JULIJA MOLITVE NA AVELLANEDI OB
TREH POPOLDNE, NATO VELIKA ZABAVA PRI
STEFANU CELCU.

bremu delu, ampak hudemu. Hočeš li, da bi se ne bal oblasti? Delaj dobro in imej boš pohvalo od nje. Božja služabnica je namreč, tebi v dobro. Če pa delaš hudo, se boj, kajti meča ne nosi zaman; saj je božja služabnica, ki se maščuje v strahovanju tistega, ki dela hudo. Zato se je treba pokoravati, ne samo zaradi strahovanja, ampak tudi zaradi vesti. Zato tudi davke plačujete; kajti božjo službo izvršujejo in je prav to njih opravilo. Dajte vsakemu (ki izvršujejo nad vami pravično oblast), kar ste dolžni. davek, komur davek; carino, komur carino; strah, komur strah; čast, komur čast." Rim 13, 3—7.

Malo uvoda

Pavel, veliki apostol narodov, je v podobni duhovni zmedi, kakor jo danes preživljamo, glede državne oblasti na kratko takole ugotovil:

"Ni je oblasti razen od Boga. ...Kdor se torej ustavlja oblastem, se upira božji naredbi." Rim 13, 1. 2.

Iz teh svetopisemskih ugotovitev je krščanska bogoslovna znanost pravilno sklepala, da smo kristjani po svoji vesti dolžni kakor božjo namestnico v posvetnih rečeh spoštovati in častiti katerokoli postavno državno oblast, ji ostati zvesti in pokorni, dokler bi nam ne ukazala kaj takega, kar je nasprotno očitnim božjim postavam in zapovedim. Bog je namreč človeka tako ustvaril, da ne more uspevati, biti srečen in zadovoljen drugače kakor v urejeni družbi, ki pa spet ni mogoča brez oblasti. Tudi če v kakšni državi ljudstvo samo voli svoje svetne poglavarje, pravzaprav ni ljudstvo tisto, ki daje oblast, marveč ljudstvo s svojo izvolitvijo samo določi osebo, na katero preide oblast, ki je po božji volji, in prihaja zato od Boga, Kralja nad Kralji in Gospoda nad gospodi. Zato ugotavlja že stara svetopisemska modrost, da se bo tam, kjer ni nobenega vladarja, ljudstvu slabo godilo (Preg. 11, 14), isti apostol Pavel pa takole podrobneje razlaga svoje gornje načelo in takole poučuje svoje vernike v rimskem mestu, katerim piše: "Oblastniki niso v strah do-

Ko pišem te uvodne besede jugoslovanskemu narodnemu prazniku posvečeni številki Duhovnega življenja, hočem vendar še bolj kakor iz našega verskega prepričanja izvirajočo dolžnost, poudariti svobodno odločitev in trdno voljo, srčno željo, stoletne napore najboljših mož izmed Slovencev, Hrvatov in Srbov, naših nespornih narodnih voditeljev, ki so zedinjenje jugoslovanskih ljudstev hoteli, pripravljali in se zanje žrtvovali. Naša današnja številka hoče navesti vsaj nekatere njihove lastne besede in izjave.

Ker narodi niso otroci, ni mogoče, da bi njihovi prvi umi danes nekaj zahtevali, jutri pa bi se premislili in bi se ogrevali za nekaj čisto drugega. Če je kakšna ljudska skupina res narodna enota, mora vladati v njenem mišljenju, teženju, hotelu, neka kontinuiteta, neka doslednost, ki se ne more preločiti, povsem izpremeniti iz dneva v noč. Še več: Njihova dognanja in načela imajo večno veljavo, in mi jih navajamo prav zato, da bi se po njihovih dognanjih, vzorih, navodilih in nasvetih vedno tudi ravnali.

Ker praznujemo skoro istočasno kot jugoslovanski narodni praznik Vidov dan tudi papeški dan, dne 29. junija, ki ga ravno katoliška Argentina veliko slavesneje praznuje kakor marsikje drugod na svetu, in ker kmalu potem slavimo tudi prvi argentinski državni praznik, spominski dan, ko je bilo dovršeno argentinsko narodno ujedinjenje, se naša revija hkrati pridružuje vsem trem velikim spominskim dnem in globokim mislim, ki jih vsebujejo in uveljaviti poizkušajo.

Spominu kosovskih junakov

Dan žalosti in dan narodnega ponosa je Vidovdan za brate Srbe in z njimi za vse Jugoslovane, da še več, za ves krščanski svet. S ponosom morejo Jugoslovani trditi pred vsem svetom, da so v obrambi Evrope in krščanstva ter svoje narodne neodvisnosti žrtvovali pred več kot 500 leti cvet svojega naroda, svoje visoko razvito plemstvo, svoje najhrabrejše prebivalstvo, da so žrtvovali celo svojo narodno svobodo; nikoli pa niso popustili od svoje narodne zavesti, od vere v končno vstajenje. Klic: "Za krst častni i svobodu zlatu!" je šel od roda do roda, dokler ni bil uresničen v naši dobi.

Velik sen je sanjal srbski narod konec 12. in v začetku 13. stoletja. Ponosna dinastija Nemanicev, ki je privedla srbski narod v krščanstvo in ki je ustvarjala velike temelje narodne omike, je že osnovala načrt, kako bo na razvalinah trhlega bizantinskega cesarstva zgradila veliko južnoslovansko državo, in car Dušan Silni je že od daleč gledal mesto Konstantina Velikega, Carigrad.

Zla usoda žal tedaj ni bila naklonjena srbskemu narodu. Nagla Dušanova smrt je zopet pahnila Srbijo z mesta velesile na stopnjo navadne balkanske države, ki so jo razjedali notranji boji in prepiri velikašev, medtem, ko je narod hrepenel po novem velikem carju, ki bi narod zopet združil. Toda z juga, iz Male Azije, je vstal nov vihar, pričela se je bližati nova nevihta, morda pogubonosnejša od tatarske. V osvojevalnem pohodu so azijski Turki odvzeli Bizantincem Malo Azijo, pričeli oblegati Carigrad in so že stopili na balkanska tla. Uničena je bila država Bolgarov in sovražnik se je približal Srbiji. Od notranjih bojev razjedeni srbski narod se je še enkrat združil, zopet je v njem vstala moralna sila, ki je napela vse mišice, da se ubrani fanatičnega mohamedanskega sovražnika. Na vrata Evrope, katere straža je bila Srbija, je potrkal mogočen divji sovražnik. Ni bilo več govora o srbskem gospodstvu nad balkanskim polotokom, vstalo je vprašanje, kako naj se srbski narod sam ubrani pred sovražnikom. Združili so se velikaši. Celo iz daljine Bosne so prihiteli junaki pomagat srbskim bratom. Na Kosovem polju, tej zemljepisno in strateško tako važni pokrajini, ki je videla že toliko bitk, je prišlo tudi do odločilnega boja med Srbi in Turki. Padel je plemeniti car Lazar, zadnji car Srbov, padel pa je tudi sultan Murat. Toda Srbi so le izgubili svojo svobodo. Od tedaj dalje so vladali Turki nad Balkanom skoraj dolgih 500 let.

Srbski narod je po tem porazu šel vase. Kljub tlačiteljem, kljub preganjanju narodne in verske svobode, kljub gospodarskemu izrabljanju so Srbi ohranili vse vekove svetel, čist in veren spomin na Kosovo. Slavna dejanja Miloša Obilića, smrt starega Juga in njegovih devet Jugovičev, žaloigra Kosovske devojke, je narod

v ustnem izročilu sporočal od roda do roda. V nešteto srbskih sreih je vedno žarela želja po maščevanju za Kosovo, in neugasno hrepenenje po narodnem vstajenju. Zrasle so tiste čudovite cvetlice svetovne poezije, srbske narodne pesmi, v katerih si je narod dajal duška svoji žalosti in slavnim spominom ter svoji veri v lepšo bodočnost. Kosovski junaki so postali narodni simbol. Ni ga naroda, na svetu, ki bi slavil dan svojega poraza, razen srbskega; vsi drugi slave le dneve svojih zmag. Toda Vidovdan je bil Srbom več, kakor dan zmage, bil je kakor vest vsega naroda, ki ga je vedno opozarjala, naj ne zapusti vere svojih očetov, naj vedno misli, kako pride nekoč dan odrešenja. Primer srbskega naroda je živ dokaz, da narod, ki vere vase ne izgubi, tudi ne umre. Le tisti narodi umirajo, ki izgube zaupanje v svoj obstanek, v zmožnost lastnega življenja.

Nikoli ni med Srbi izginilo junaštvo. Vedno so bili na delu četniki, ki so branili narod pred turškim nasiljem, ki so maščevali krivice, ki so se upirali turškemu nasilju. Skozi stoletja je v teh bojih tekla srbska, pa tudi turška kri. Pred dobrim stoletjem je prvi razvil zastavo nove narodne svobode prapraded našega sedanjega vladarja, Karadjordje Petrovič. Njegove čete so se borile z isto, po narodnih pesmih in ustnem izročilu sporočeno željo po maščevanju za kri kosovskih junakov in željo za skorajšnje narodno odrešenje. Po zmagah in porazih, po vseh dolgoletnih in težkih bojih je iz krvi vzknila prva kal bodoče svobodne Srbije in poznejše velike Jugoslavije. Vse 19. stoletje je preteklo v bitkah in vstajah proti Turkom. Toda šele slavno leto 1912 je prineslo končni obračun za Kosovo. Na Kumanovem je bilo Kosovo do kraja maščevano in je bilo zadoščeno preliti krvi kosovskih junakov. Iz krvi, iz trpljenja, iz prelitih solz in silnih bojev je vstala nova Srbija, s srbskih tal je bila odstranjena sleherna turška nadoblast, Kosovo polje je prišlo v zopetno last srbskega naroda.

Toda še je ječal del srbskega naroda pod tlačitelji, pod Madjari in Nemci. In s tem delom srbskega naroda so stokali v narodni nesvobodi tudi Slovenci in Hrvatje.

V svetovni vojni je srbski narod ponovno preživel in junaško prestal težko preizkušnjo ter ponovno vstal v svobodo. Z njim pa je vstala tudi naša skupna domovina Jugoslavija.

Ime Kosovo je danes samo še bridek spomin in težka izkušnja naroda, ki se sedaj zaveda: ne bi bilo Kosovega, ako bi bil pred 500 leti narod složen! To je ena velikih historičnih zaslug bitke na Kosovem in v tem je velik pomen spomina na prelito kri kosovskih junakov, katerim dušam se danes klanja ves južnoslovanski svet.

Strossmayer in Jugoslovanska misel

Jugoslovenski pokret, s katerim je Strossmayerjevo ime v tesni zvezi, je imel zelo enostavno ideologijo. Ideja kulturne vzajemnosti naj bi pripravljala pot jugoslovanskemu političnemu zedinjenju in narodnemu edinstvu Srbov in Hrvatov. Ker so bili Jugoslovani politično razkosani, so se mogli izprva navduševati le za kulturno vzajemnost. Toda ta kulturni panslavizem je tudi politično zblíževal avstrijske Slovane, krepil vero v boljšo bodočnost, jačil odporno silo pred nemškimi in madžarskim navalom in bil hkrati izvrstno sredstvo za gojenje nacionalne energije.

S takim kulturnim panslavizmom je bil prežet tudi veliki Strossmayerjev duh.

Strossmayer je bil katoliški škof, pa je govoril o pravoslavju vedno z ljubeznijo in spoštovanjem. V izvestnih trenutkih se mu je celo zdelo, da je prav krščanstvo tista močna notranja vez, ki bi mogla položiti najbolj trden temelj za nadaljne skupno delo. Že leta 1882 je pisal: "Mi živimo skupno z brati vzhodnega obreda. Zato bodimo polni ljubezni in dobrote do njih. Spominjajmo se, da je najlepši dokaz prave vere čista in dobrodelna ljubezen; spominjajmo se, da je lubezen tista

silna moč, ki vse obadule in se ji nihče ne more ustavljati. Ljubimo brate, s katerimi živimo, ne samo radi tega, ker so z nami ena kri in en narod in ker imamo oboji isto bodočnost; ljubimo jih tudi zato, ker je njihov obred lep in veličasten, uveden v cerkev po sv. Baziliju in sv. Janezu Zlatoustu, ki ju mi prav tako kakor oni častimo in kličemo kot božja svetnika. Ljubimo jih, ker se tudi na njihovih oltarjih prikazuje pravi živi Bog za odrešnje sveta, ker se tudi po njihovih cerkvah razlega sveta beseda božja, ker tudi v njihovih svetih pesmih odmevajo prav tako krasno čarobni glasovi vzhoda kakor pri nas glasovi zapada. Ne poslušajmo nikoli tistih, ki bi nas radi na kakršenkoli način razdvojili, zakaj to so očitno naši nasprotniki. Oni kakor mi častijo sv. Cirila in Metoda; to je prav in Bogu všeč. Ti dve imeni naj nas spajata vsekdar v ljubezni in brat-ski slogi."

Jugoslovanski kulturni krog naj bi združeval Slovence, Hrvate, Srbe in Bolgare. Bolgare kot važen prosvetni faktor upošteva v jugoslovanski slogi skoro edino le đjakovski škof Strossmayer. O njih piše: "Ta narod, ki šteje do pet milijonov duš, že zato zasluži našo pozornost, ker je nekdanj prav na književnem polju prednjačil ne samo južnim, ampak tudi severnim Slovanom, pa tudi v novejšem času dokazuje, da v njem ni ugasnil duh sv. Cirila in Metoda, Klementa, Ivana Eksarha in velikega carja Simeona. Ta štiri ljudstva mu niso le člani ene slovanske etnografske celote, ampak tudi geografsko najbližji sosedje. Nesreča je hotela, da jih je zgodovinska preteklost razdvojila in na lastnih tleh tujim gospodarjem usužajala in jih tako medsebojno odtujila."

Strossmayer je zrl njihovo odrešenje v skupnem nastopu zoper raznične zatiralce. Pri takratni politični konstelaciji je moral izprva misliti le na združitev Slovencev, Hrvatov in Srbov v okvirju avstrijske monarhije. Združitev bi tedaj olajševala okoliščina, da si v dneh narodne probude tudi njih politični interesi niso bistveno nasprotovali. Zato je bil Strossmayer v revolucijskih letih 1848—1849 odločen pristaž federacije avstrijskih narodov. Svoje nazore je v hrvatskih in čeških listih tudi javno zagovarjal. Federalistično stališče je zavzel tudi leta 1851, ko so ga poklicali na Dunaj v Centralni odbor.

Četudi je bil v Strossmayerju precejšen kos romantika, se je vendar dobro zavedal, da pripada jugoslovansko politično zedinjenje daljši bodočnosti. Aktualna mu je bila tedaj predvsem zadovoljiva rešitev srbsko-hrvatskega vprašanja. V njem je zrl Strossmayer jedro celokupnega jugoslovanskega področja; od srbsko-hrvatske sloge zavisi bodočnost celega slovanskega juga.

Bosna in Srbija sta mu bili dve okni, skozi kateri je gledal na rodne brate, ki so tedaj še vzdihovali pod turškimi jarmom, in razmišljal o njih prošlosti in bodočnosti. Srbija mu je bila še

posebno pri srcu, ker je bil leta 1851 imenovan za apostolskega vikarja za takratno kneževino Srbijo. Kot apostolski vikar je že naslednje leto prepotoval vso Srbijo, pozneje pa se je mudil radi enakih opravkov še enkrat v njej. Na teh potovanjih se je ponovno sešel z Aleksandrom Karadjordjevičem, Mihaelom Obrenovičem ter knezom in poznejšim kraljem Milanom. Tudi dopisoval si je z njimi in jim tako bolj ali manj jasno odkrival svoje dalekosežne zamisleke.

Temelj, na katerem bi imelo sloneti srbsko-hrvatsko edinstvo, bi naj po Strossmayerjevem zamisleku tvorila istovetnost srbsko-hrvatskega jezika. Pokret, ki je izbral za hrvatski književni jezik štokavščino, ki je Srbom in Hrvatom najbližja, mu je bil dobrodošel. Na tem temelju je tudi sam zamislil svoje dalekosežne prosvetne načrte.

Da vzbudi duhove k skupnem znanstvenem delu, je ustanovil Jugoslovansko akademijo znanosti. To je bila drzna misel, spočeta okrog l. 1860, ko je na Hrvatskem še pomanjkovalo šolskih knjig, in je Bolgar Miladinov prosjačil po biskupskih dvorih, da bi mogel izdati prvo knjigo bolgarskih narodnih pesmi. A Strossmayer, mož visokih ciljev, je bodril malodušne in spil s svojim prosvetnim programom na dan. Dunajska vlada, kateri so poslali pravila v odobrenje, se je spotikala nad jugoslovanskim imenom, pa se je radi Strossmayerjeve neustrašene nastopa le vdala. Dne 4. marca 1865 je cesar potrdil pravila akademije, ki jih je sestavil slavist šafarik.

Devet let pozneje so otvorili tudi zagrebško vseučilišče.

Po Strossmayerjevi zamisli bi naj ti dve ustanovi organizirali jugoslovanstvo. V njih je gledal začetek duhovnega osvobojenja jugoslovanstva ter ju proglašal za "jedinствeno sredotočje u kome bi se sve književne sile slavenskog juga sjedinile kao u ognjištu".

Strossmayer se je zavedal, da obstoje med obema kulturne razlike, a je prav tako tudi pravično sodil, da je te razlike ustvarila zgodovina in tuji kulturni vplivi. Taka narodna duša, ki ustvarja kulturo, je v obeh še vedno ista. Zato pa je znanost poklicana, da z vestnim proučevanjem srbske in hrvatske zgodovine in književnosti te razlike ublaži in odstranjuje. Ko bodo znanstveniki očistili dosedanje kulturo tujih primesi in jo predelali v narodnem duhu, ne bodo Srbi in Hrvatje samo narodno zedinjeni, marveč bo njih kultura dobila tudi pečat domače pristinosti.

Duhavnemu zedinjenju je imelo po Strossmayerjevem mnenju nujno slediti politično zedinjenje. Ker pa je zgodovino dobro poznal, je bil uverjen, da morajo Jugoslovane združiti le veliki svetovni dogodki: razpad Turčije in okrnjenje Avstrije Od Habsburžanov ni pričakoval ugodne rešitve, ker ni Avstrija nikdar razumevala ne balkanskega ne jugoslovanskega vprašanja.

Dr. Fr. Trdan, št. Vid nad Ljubljano

STOLETJA PRIČAJO

...naš rod si je bil ustvaril
sen o domu zlat.
In sam Bog je nanj udaril
sonce, svoj pečat.

(Župančič.)

Zazri se, prijatelj, v odrešilno skrivnost velikega petka: Rešenje je trpelo med železom in lesom, da je zasnil zor Vstajenja. Vidiš, tako tudi zgodovina priča o trpljenju in vstajenju njih, ki jih je kdaj oddojila slovenska mati, ki jim je z mlekom materinim dala piti sladko materinščino in jih je na svojih nedrih ogrela za kulturni zaklad preslavnih dedov in vekov, čeprav grenkih in toli bridkih.

Stoletja pričajo, da je zemlja ob Adriji in tja gor do pod Donavskih rokavov slovanska, da je naša gruda od furlanske ravni in preko Morave, Timoka in še Marice šumeče prav do tihih bregov Črnega morja. Da, skoro bi bil zabil pribiti: če bi Germani ob Donavi ne bili razdvojili južnih od severnih Slovanov, bi se južno slovanski Jadran stapljal v bratskem objemu z veličastnim ruskim Belim morjem.

Stoletja pričajo, da je ves ta prostran dom slovenski in slovanski!

Bog sam zna, kdaj neki je že v grobu strohnela desnica meniha - kronista naše davnine. Ali pa je stroh-

nelo pričevanje stoletij, da je na teh tleh žil in se bil rod Slovanov? Ni še ves učakal dneva svoje velike noči, dasi je bilo petkov, joj, nebroj. Toda pričevanje stoletij je od danes do jutri vedno bolj dozorevajoča preokba: od pravekov obljubljen pravda bo dana sinovom! Umirali so zanjo dedje naši pod Bizantom in pod Oglejem, sekali so v njih meso frankovski in madjarski meči; še križ so jim včasih nosili, pa je bil le meč, mendlala so jih turška kopita, bili so jih z jermeni grajski valpti umirali so v kmečkih puntih, sleparile so jih nemške in cesarske postave, ostala je pa trdna slovenska zemlja in slovenski vratar na njej, ostal je slovenski dom in slovenska mati z otroci ob ognjišču, ostala je na vseh teh tleh slovenska govornica in vera slovenskih dedov.

Zato pričajo stoletja, da bo vsa obljubljen pravda dana, če ne tebi ali drugemu, pa otrok otrokom, a izpolnilo se bo kot se bere v pismu: "Gospod gleda na pravico in se nas bo usmilil."

Odpri porumenele liste tega pisma davnine in beri, da se nasrkaš sokov, ki dajo junaške rdečice omahljivim in vlivajo levje srčnosti ter premišljenega zaupanja zvestim za to pravdo.

*

“Od prvega tukaj
stanuje moj rod,
če ve kdo za družga,
pove naj, odkod!”

(Vodnik.)

Od prvih časov, trdijo nekateri zgodovinarji, je slovenski rod prebival na slovenski zemlji. Ko še niso ohranjali ne zidanih ne pismenih spomenikov, so že naši dedje uživali to posest in so ji vtisnili svoj pečat. Žal, o teh Praslovanih nismo še našli dovolj prič, da bi jih pokazali tujim učenjakarjem v brk. Imamo pa do-

Naš prvi zgodovinar Valvasor

kaze, da so bili Slovenci v teh krajih ob Donavi, Soči, Savi in Dravi vsaj že v drugi polovici šestega stoletja.

Ko se je rušil rimski imperij, izmozgan in izpit vsled orgij in sitosti, so pridrvela preko naših krajev mlada ljudstva. Rimski orel se ni več mogel upreti Atilovim konjenikom. Za njimi so se valili preko cvetoče Goriške in čez Sočo celih sto let dolgo divji rodovi Gotov, Herulov, Avarov, in se utapljali in stapljali z ostanki italjskih prebivalcev. Zadnji so pridrli Langobardi in so zavladali nad Iliri, ki so prebivali po naših južnih krajih. Langobardom je usoda kaj kmalu zapisala “mane, tekkel, fares”. Nemški cesar Karel Veliki je zavihtel meč nad njimi. Umikali so se vedno nižje doli na Apeninski polotok. Tedaj, v letih od 576—580, so se ob Savi in Soči, pa tja do Livnice in Plave (Livenza in Piave) ustavili slovenski rodovi. Petnajst stoletij je že naša, slovenska. Več kakor dovolj, da nam tudi sovražni zgodovinarji priznajo brezpogojno in popolno pravico do uje.

“... domačije
pokrajine ble naše so, kar, Samo
tvoj duh je izginil, kar nad tvojo
jamo
pozabljeno od vnukov, veter
brije.”

(Prešeren.)

V profinjenem Bizancu je visoko gori v cesarski palači brlela luč skozi okno. Straža je izklicala že skoro vse nočne ure. Mogočni car Upravda je pa še vedno bdel nad poročili odposlancev. Pisali so:

“Ob Donavi so se pojavile trume novih ljudstev.

Sebi pravijo Antje, onim bolj proti zapadu pa Slovenci. V silnih množicah se pomikajo iz sarmatskih (ruskih) planjav na jug.” Ni še dobral do kraja, vstopi tajnik z novimi vestmi: da so se Slovani razlili preko veletoka in da hočejo nad sam Bizanc. Gori v Alpah da so že na Toblaškem polju. Oglejsko zidovje, da je že odbijalo slovanske strelice. Premišljal je cesar in njegov tajni svet; brzoteki so oznojeni poročali o porazih bizanskih trdnjav. Car je odločil: Pustite nova ljudstva, naj se naselijo kjer hočejo, samo privadite jih naši postavi! Tako se je zgodilo. Slovani so se ustalili v novi domovini od Donave do morja. Bili so skoro svobodni. Z drvom so orali ledino, gradili so po gričih gradišča velmožem v posvet in žrecem Perunovim v čiščenje, mladei so drli za divjimi neresi in čakali v zasedi sovraga in ga s krvavimi glavami zapodili nazaj za utrjena obzidja, devoyke so plesale v belih haljicah po mehkih tratah in se veselile godea, ki je po dolgem cestovanju udaril na plunko v veseli pir.

A le malokje in še tam malo časa je teklo to mirno življenje naših prednikov. Preveč na vetrovnem, na križišču narodov, so se bili ustavili, po deželah, ki so bile premnogim všeč.

Še vedno so prihajala od vzhoda divja ljudstva. Nomadski Avari so teptali slovenska polja in gonili v sužnost žene in otroke. Prijezdili so še Madžari in s silo usužnili naše dede; kockali so na medvedjih kožah, slovenski suženj pa je moral za tuje gospodarje nastavljati lastne prsi nemškim mečem.

Toda naš rod je imel kralje Matjaže, rodil kraljeviče Marke. Malo jih je bilo, a sen o njih je v nas zlat. Na slovanskem severu je dvignil svoje žezlo mogočni kralj Samo (l. 623). Njegove glasnike so ubogali tudi rodovi ob Soči in ob Adriji. Združeni slovanski meči so posekali Obre. Grozeče so švistnili iz nožnic, če so se ob meji pokazali ogledniki frankovskih grofov. “Tisoči plemenitih frankovskih vitezov in njih oprod pokrivajo tla pri Vogastogradu”, stoče kronist Fredegar, “pobili so jih slovanski bati, predrle so jim grla slovanske strelice. Sam Dagobert se je umaknil.” Toda po Samovi smrti — o, saj si menda bral legendo o butari

Prvi slovenski pesnik Valentin Vodnik

Misijonar in škof Friderik Báraga

palie umirajočega Sama: posamič so jih sinovi z lahkoto razlomili, vseh skupaj zvezanih pa ne... In Samovi sinovi niso bili med sabo zvezani. Slovansko prokletstvo — nesloge...

Na jugu je še enkrat oživel duh kralja Matjaža v Ljudevitu Posavskem. Ta je skušal zaježiti germanski val, ki je že l. 788 zagnil Slovence na Primorskem, Kranjskem in Koroškem, in je pljuskal proti Savi. Ti podjarmljenci so se dvignili, ko je Ljudevit razvil prapor svobode. Desetkrat so združeni Slovenci in Hrvatje odbili frankovske in furlanske vojske. Enajstič pa so premočni sovražniki kar od štirih strani prodirali proti Sisku (l. 822). Ljudevit je v noči in viharju zbežal v Dalmacijo. Tu mu je njegov stričnik skrivaj potisnil bodalo v vrat. Politična svoboda Slovencev je zatonila za več ko tisoč let. Pač, še parkrat, pričajo stoletja, je misel o združitvi južnih Slovanov zasijala. Češki kralj Otokar je zanjo izkrvavel proti Rudolfu Habsburškemu pri Suhih krutih. Slovenci in Hrvatje so morali več kakor tisoč let robovati Germanom. Srbi pa so si kot prvi še sedaj živeči evropski narod ustanovili samostojno kraljestvo. Ni še bilo angleške velesile, ne italijanskega cesarstva, ne francoskih kraljev, ne Habsburžanov, ne španske dinastije, ko so v staroslavnihi Dečanih in v Žiži mazilili kralje srbske.

In v teh je zagorel silni duh Matjažev in Gubcev, da so po enajstih stoletjih zavihteli jeklo za svobodo vseh južnih Slovanov.

Vsa dolga stoletja dotlej pa pričajo, kako je slovanski rod trpel in v tihi borbi bdel nad svojo pravico, dokler ni prišel dan, ko je razprl dlan in pokazal vsemu svetu skriti, razboljeni biser, opaljen v trojni ljubezni do grude, jezika in vere.

“Hvalite Gospoda vsi rodovi
in vsi jeziki zemlje.”

Bridko je to poglavje. Novi nemški gospodarji so slovanskim podložnikom hoteli s silo vteptati krščanstvo. Grešili so nad ljudstvom in nad vero. Karantanej

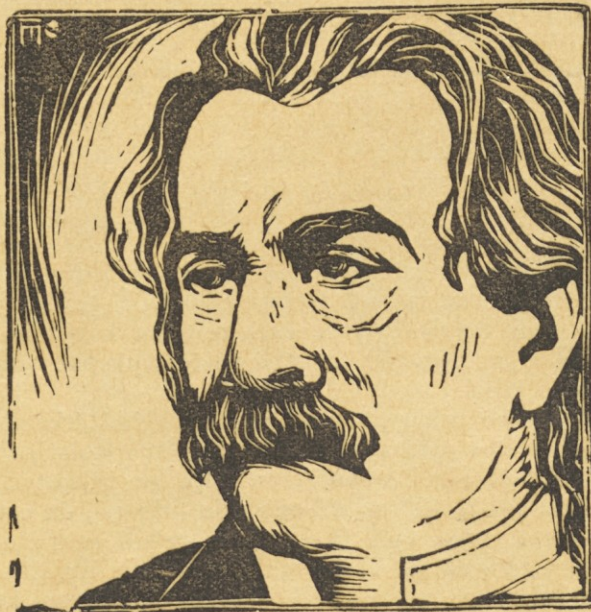
so sicer že l. 750 imeli krščanskega vojvodo Gorazda, prav tako njegovega sina Hotimira. Tedaj je prišlo z evangelijem v roki več nemških duhovnikov pod svetim škofom Modestom. Pri Gospej sveti v celovski kotlini se je dvignila njegova katedrala. Tam tudi še danes čaka vstajenja njegovo svetniško telo. Silno dobrega so storili poganskim slovanskim rodovom tuji misijonarji. Krščanstvo je že lepo napredovalo. Toda nemški obmejni grofje so mislili na kaj drugega kakor na razširjenje krščanstva in so si izmislili sleparsko zvijačo, češ da se med Slovani vera ne širi dovolj naglo in da je treba poganske rodove z vojščaki prisiliti, da se krstijo. Trpko resnico je povedal pesnik vsem tedanjih in sedanjim izrabljevalcem krščanstva in vere v politične namene, ko je zapel:

“In prišli so krstiti jih želeč,
v levici križ, a v desni meč.”

To je razjarilo slovanske velmože, ki so izdali bojni klic: Kdor Slovan, ta pogan! Podobno geslo so si izmislili njihovi nemški gospodarji: Kdor ni s cesarjem, je proti Bogu. Ljudstvo je krvavelo zastran enih in drugih. A seme krščanstva je že ktilo.

H sreči se je drugod, zlasti na jugu, krščanstvo mirno širilo. Posebno se je trudil na Goriškem, v oglejskem patrijarhatu, oče Pavlin II, “apostol Slovencev”, da je Slovence prepričal, ne prisilil k veri, ki je pozneje postala sestaven del naše kulture. Tako sestaven, da so naši očetje branili svoje tabore pred turško najezdo “v levici križ, a v desni meč”. Glejte, kako so vero in križ rabili tuji osvojevalci in zakaj so ga dvigali naši dedje!

Največ zaslug, da se je ta novi duh krščanstva vselil med naše prednike, se utrdil in izkoreninil prazno, neplodno poganstvo, imata sveta solunska brata in blagovestnika Ciril in Metod. L. 863, sta prišla s slovanskimi cerkvenimi knjigami med Moravane. Prvič so Slovani čuli, da se Bog sme in more častiti tudi v materinem jeziku. Domač duhovnik, sin naroda, je svojce krščeval in jim postal misijonar in vodnik, kot je še dandanes duhovnik med Slovenci. Ko so v Benetkah nemški in romanski spletkarji navalili na sveta brata češ, da se sme Bog moliti le po latinsko, hebrejsko ali grško, jim je Ciril z ognjevito besedo povedal: “Ne pada li dež od Boga na vse enako? Ali sonce ne sij na vse? Ali se ne sramujete določati le tri jezike, vsem drugim narodom in plemenom pa vevate, naj bodo

Jezikoslovec Miklošič

Janez Bleiweis, imenovan "oče Slovencev"

slepi in gluhi?" Premagal jih je z besedami razodetja: "Hvalite Gospoda vsi rodovi in vsi jeziki zemlje!" Sam papež Hadrijan II. je priznal slovanske cerkvene knjige in slovansko bogoslužje. Le, žal, da so po Metodovi smrti l. 1885. sami kratkovidni slovanski vladarji iz neumljivih političnih vzrokov iz svojih zemlja pregnali njegove učence. A ti so bili, hvala Bogu, že dovolj poučeni in so raznesli seme krščanstva med vse rodove južnih Slovanov, tako da je tudi to pot trpljenje krščanskih spoznavalcev in kri krščanskih mučencev postala seme novih slovanskih krščanskih rodov.

Šele po pokristjanjenju, čeprav spočetka trpkem, smo stopili Slovenci v občestvo zapadnih kulturnih narodov. Da, še več: vera krščanska je bila v muke polnih poznejših stoletjih vsaj za slovenski rod tudi ognjišče omike in uteha v trpljenju.

Pokojna noč je zavila mirno snivajočo slovensko vas. Še ptiček ne plahutne, morda klotne vodica v potoku, le ura se oglašja. Mir in pokoj vsepovsod! Zaiskri se v dalji nebo, na griču za vasjo švigne plamen v oblake, plat zvona udari. Vse plane pokoncu! Kresovi gore na sosednjem hribu, tudi tam dalje za gorami! Turek je v deželi! Zubelj za zubljem se vžiga po vrhovih in obžarja prepadene obraze, ki se pehajo po strmini h cerkvi, v "tabor" za varno obzidje, kamor so že prejšnje dni znosili živeža in nekaj streliva. Vsa sreanja trepeče in vpije k Materi, pomočnici kristjanov.

Doli v vasi že gori, čuje se topot kopit in žvenk handžarjev. Nesrečni zaostali vaščani obupno vekajo v smrtni grozi.

Koliko takih prizorov je s krvavimi črkami zapisanih v slovenski zgodovini petnajstega stoletja!

Ko je bila na Kosovem polju po izdajstvu strta srbska sila, je sultan v Carigradu prisegel, da bodo janičarski konji pili iz Tibere in zobali oves z altarja sv. Petra v Rimu. Tedaj sta slovenski in hrvaški kmet zadržala prvi turški naval, ohranila sta Evropi krščanstvo in zapadno omiko. Da, to pričajo davna stoletja slovenske zgodovine, ki se nekaterim zdi neslavna. Ko

so se grofje in valpeti poskrili v gradove, ko so cehi zaprli mestna vrata, tedaj so naši kmečki očetje brusili sekire in nasajali vile, da ubranijo vero, dom in življenje pred kletim vragom. Pa se je le prevečkrat zgodilo, da je za Turkom prišel tuji birič in je pobral, kar je onemu ostalo. V papežkih pismih se berejo častni naslovi našim očetom. "Obzidje krščanstva" so jih nazivali.

Od l. 1469. pa tja do l. 1522., ko so divji janičarji na oljčnico v cerkvi v Slavini morili ljudi, da je kri do sten brizgala, so se ponavljali turški upadi. Na Kranjsko kakih sedemindvajsetkrat, na Primorsko desetkrat, večkrat celo gori na Koroško. Požgane vasi, oskrunjena telesa, steptana polja so pričala o borbi na življenje in smrt na naših tleh. O borbi za križ sveti in svobodo zlato! Slovani smo krvaveli, zapad je pa lahko zidal veličastne katedrale, tiskal učene bukve, iskal zadnjih resnic življenja in gradil mogočno kulturo. Ne bi je, če bi ne živeli naši dedje na naših tleh!

Tudi o tem je izpričano v knjigah stoletij, v pogum in samozavest nam poznim potomcem!

Za staro pravdo — kralj
Matjaž!

Ta puntarski pozdrav, ki tli v nas, spominja na s krvjo podpisano narodno listino. Podkrižali so se na njej tolminski puntarji, zaprisegli so se na njo Vipavci, ko so trte zadehtele, briški kolon jo še pozna, ko poje ptičko bregarea v sanjavo noč ob Soči in zgarane roke na kraških goličavah zadrhtijo v strahu, da bodo pečat na pismu naše stare pravde utajili. On ve, da ga niso mogli ne za Gorenjca, ne za brate štajerskih gor, ne za Dolenjce, ne za brate prek Mure, a zanj ga morda bodo...

Taka pisma so pisale krvave srage naših kmečkih puntarjev, ki so robotali do mozga za graščaka. Če je žena umrla, ne joči, kravo odrajtaj. Če se ženiš, ne veseli se, junca daj za davek gradu. Če se ti krepak sin rodi, le bodi vesel, a za grajskega biriča ga je grad odbral. Take so bile postave in še hujše. In teh se je hotel v 17. stoletju otresti tudi naš kmet, hlapec na lastni zemlji, in si priboriti ustavno pismo. Stare, pristne

Pisatelj Josip Jurčič

Frane Levstik, politik, pesnik in pisatelj

urbarje je terjal od grada, a gospoda je poslala nad "ubogo gmajno" bič in plačane vojščake.

Že Matija Gubec je l. 1573. slovenske in hrvaške kmete vodil v boj za staro pravdo. Kri je tekla v potokih, a ob koncu je bil Gubec kronan z razbeljeno krono na Markovem trgu v Zagrebu.

Zatirani tlačan se ni zbal. Česa neki? Dunaj je za cesarske vojne terjal vedno novih davkov. Kuga, kobilice, roparji, turške in beneške vojne, pa še lutrovsko seme, vse to je gnalo ljudi v obup in v punt.

L. 1627. se je tolminski glavar Gašpar Dornberg rogal z utrjenega Kozlovega roba tlačanom, ko so jim biriči gnali iz hleva zadnji rep. Ljudstvo se je dvignilo, a cesarska komisija je dala prav grofu, ne kmetu. Par let kasneje so se Tolminci spet uprli. Gradovi so goreli tudi po Dolenjskem in po Krasu. L. 1713. je pa silovito bilo plat zvona na Mengorah. Veliki punt je bil v deželi, vžigal se je od vasi do vasi. Možeje so ponoči tiho vstajali, prekrižali ženo in otroke, poiskali za vrati sekuro ali vile, na glavo polhovko in so se zgubili v jutranji somrak, k kmečki vojski, ki je šla nad Gorico po staro pravdo. Toda v pokanju mušket z goriškega grada je zamrl klic po stari pravdi. Sto petdeset Tolminec je bilo vrženih v ječo. Sedem so jih 20. aprila 1714. na goriškem Travniku pod stebrom sv. Ignacija razčetrverili. Še drugod po slovenski zemlji so umirali naši očetje za staro pravdo. Boj zanjo še ni bil končan.

Tudi prihodnja stoletja so pričala, kako je slovenski rod še blagoslavljal s krvjo rodno zemljo, da je zžklila pravica in svoboda!

"Naš narod je gozd krasno rastoč,
ne vzrastel, vedno se gibljejoč."
(Gregorčič.)

Trrram, tam, tam; trrrram, tam.... bobni bobnanje francoskih grenadirjev, ki jih je Napoleonov general Murat zagnal preko zgornje Italije proti Soči in preko slovenske zemlje v srce Avstrije, na Dunaj. Francoski orel je razpel peruti preko naše zemlje. Na

perutih pa je prinesel našim očetom blesteča gesla svobode, bratstva in enakosti, ki so se krvavo porodila v francoski revoluciji. Naši predniki, vedno razgibani za pravice svoje zemlje in svoje krvi, so z veseljem poslušali ta klic, klic pomladi evropskih narodov. Vstali so možje vodniki in preroki od Vodnika in Zoisa, Prešerna in Bleiweisa, Slomška, Jerana, preko Svetca in Levstika in Tomana in še vrste drugih, do Kreka in Jegliča, ki so tkali in snovali srečnejšo bodočnost svojemu ljudstvu. Že starejši rod se je oplodil z novimi idejami. In tedaj je tudi odbila tista velika blagodejna ura, ko je bilo oznanjeno, da orje kmet svojo njivo, da ne bo več grofov, ne dacarjev, ne biričev, da bo kri, ki se cedi iz razpokanih ratarjevih dlani sok za žetev njegovo in njegovih sinov. 17. septembra l. 1849. je namreč izšel cesarski patent, ki je odpravil vse robote in odvisnosti od zemljiških gospodov. Kmet je postal kralj na svojem gruntu! Slovenski dom je posihmal zagnal korenine od neba do pekla.

To stoletje priča, kako so nove ideje vzvalovile tudi Slovence, ki so terjali, da se pismo do zadnje besede izpolni.

"Kot z oljske se gore je vzdignil
Gospod,
v nadzemlske jasne višine,
povzdigniti mora se krepki naš rod."
(Gregorčič.)

Čas se prehiteva. Komaj pet desetletij je bilo dodeljenih našim očetom, da so v miru kopali temelje za svoj narodni dom. Dohitevali so, kar jim ni dala burna preteklost. Narodni kamnarji so polagali vogelnike za veličastni kulturni in svobodni dom; kjer bo prostora za vse brate. Evangelisti so stopili pred vrste in jih vo-

Dr. Janez Evangelist Krek

dili, Mojzesi skozi vode morjá! Vzbrstelo je živahno narodno življenje in je raslo ko duhteči nagelj in rožmarin na okencu izbe slovenskega dekleta. Spokojno je oral svojo zemljo slovenski oratar, ko da gre soncu naproti. V mraku se je dobra molitev vlivala v srca družine okoli ognjišča, v zahvalo za težko trpljenje dedov in za še boljše dneve otrok!

Rastel in veselil se je krasni naš dom do i. 1914, ko je prav na naših slovenskih tleh zagrmelo na tisoče topov. Tedaj je Slovanom sovražna Avstrija hotela zadnjič potlačiti dvigajočega orla k tlom. Poslednjič so nam hoteli izmakniti listino stare pravde. Po ječah, v prve jarke, na vislice, povsod so gonili stvaritelje slovenske skupnosti. Obup jih je grizel, a tedaj, ob dvajseti, je Previdnost poklicala moža Evangelista, ki je pred smrtjo napisal ta-le testament: "Vi vsi, ki ste seme izkrvavelega naroda, mislite le eno: kako boste združeni vse svoje moči, vse svoje zmožnosti, vso svojo ljubezen in vse svoje srce posvečali svoji domovini za njen procvit, kulturo in blagostanje!"

S tem testamentom v srcih so dne 16. avgusta 1918 osnovali narodni voditelji v Ljubljani Narodni svet. Avstrija, ki svojim narodom ni hotela priznati pravic, ki so jim šle po vseh božjih in človeških postavah, se je zamajala v temeljih. Krekov učence Ko-

rošec se je postavil na čelo gibanja za svobodo. Dne 6. oktobra leta 1918 je prevzel predsedstvo Narodnega sveta v Zagrebu in z njim usodo vseh avstrijskih južnih Slovanov v svoje roke. Dunajski kabinet je sicer skušal v zadnjem hipu dohiti trenutke svetovne zgodovine. 16. oktobra je obljubil ustanovitev samostojne Ilirske države v okvirju habsburške dinastije. Prepozno! Mane, tekel, — preštet si bil in prelahek najden! Po dolгих stoletjih izza praslavnih dnevo Samovih in Ljudevitovih, so si Slovani spet začeli sami deliti usodo. 29. oktobra 1918. so izklicali neodvisno državo Slovencev, Hrvatov in Srbov, bivajočih na tleh nekdanje habsburške monarhije. Istočasno so tudi Čehi vrnili habsburškemu orlu plačilo za poraz pri Suhih krutih pred šestimi stoletji...

Dne 1. decembra 1918 pa so zablestele zarje Vidove. Tega dne so sinovi kralja Matjaža, otroci kraljeviča Marka in potomci v ognju kronanega Gubea zedinili tri usode v eno, ko so podpisali s toliko krvjo podpečateno pismo starih pravd.

Pričevanje stoletij se bo nadaljevalo in Bog ve katera roka bo na orumenele pergamente pisala kroniko srečnejših dni, ki jih danes naše oči le v prividu zrejo...

Rado Bednarik.

Naš veliki učitelj, škof dr. Anton Martin Slomšek

I

DOLŽNOST SVOJ JEZIK SPOŠTOVATI

Ves svet je velik tempelj božji. Od sončnega vzhoda do zahoda se poje Bogu čast in hvala in vsaka stvar poveljuje Vsemogočnega sveto ime: majhna ptičica v zelenem grmu, ki ponoči milo žvrgoli, velika postojna na planinah, ki visoko pod nebom leta, majhen pastirček, ki na paši piska na svojo piščalko, kakor grozovitni lev v puščavi, ki strašno rjove, mili glas zvonov in orgel sladko petje v sveti hiši božji, pa tudi strahoviti grom, pred katerim se zemlja trese in nebo maja, tudi mali črvčič, čeprav ga ne slišimo, časti kakor drobni grilček svojega Stvarnika v svojem jeziku. Najlepši pa je človek, kateremu je Stvarnik dal jezik, da bi mu z jezikom pel čast in hvalo. Lepo je slišati glasne zvone peti, še lepše veselo orgle žvrgoleti, najlepši je človeški glas, s katerim poje in govori, žaluje in se veseli. Beseda, katero mu je dal vsemogočni Stvarnik, je najimenitnejši in največji dar milosti božje. Brez besede ali govorjenja bi bila zemlja žalostna puščava in vsaka človeška družina le tiho, dolgočasno zbiralšče mutastih divjakov. Nikdar ne moremo Boga dovolj zahvaliti, da nam je dal prelepi dar jezika.

V začetku je bil samo en jezik, kakor je bil en Bog in Oče vseh. Ko so se pa ljudje namnožili, so se razširili po svetu in se pohujšali; tedaj jim je Bog ob zidanju babilonskega stolpa jezik zmedel in jim dal govoriti več jezikov; in sveti Duh je vse te jezike posvetil, da bi se v njih oznanjeval božji nauk in Bogu pela spodobna hvala, da bi vsi jeziki spoznali, da je Kristus velečestčen Sin svojega nebeškega Očeta.

Kaj se vam zdi, ali bi bilo bolje, da bi vsi ljudje govorili samo v enem jeziku?

Kratko nikar! Žalostno bi bilo petje orgel, ako bi vse piščali enako pele; dolgočasna bi bila muzika, ako bi ne bilo več instrumentov, — žalosten in dolgočasen

bi bil tudi svet, ako bi vsi ljudje govorili le v enem jeziku. Vsemogočnemu Bogu bi bilo prav tako lahko dati vsem ljudem v govorjenje en jezik, kakor dati apostolom govoriti v vseh jezikih. Ali božja previdnost in modrost tega ni storila. Zato je Sv. Duh na binkoštno nedeljo posvetil vse jezike, da bi vsakteri svoj jezik, v katerem govori, s hvaležnim sreem ljubil in zanj Bogu spodobno čast in hvalo dajal. To smo tudi mi dolžni storiti.

Slovenski jezik le tisti malo obraja, ki sveta ne pozna in ne ve, kakšni ljudje živijo po svetu. Taki je podoben nevednemu otroku, ki misli, da je Vrbsko jezero največje morje na svetu in da je onkraj Ljubelja že konec sveta.

Kdor svoj materin jezik zavrže ter ga pozabi in zapusti, je podoben zmedenemu pijancu, ki zlato v prah potepta in ne ve, koliko škode si dela. Slovenski starši, ki slovenski znajo, pa svojih otrok slovenskega jezika ne učijo, so nehvaležni hišniki, ki svojim otrokom drago domačo reč, slovenski jezik, ki so jim ga njihovi dedi izročili, zapravijo. Taki očetje in matere so podobni slabim gospodarjem, ki svoje očetno gospodarstvo prodajo, kupijo drugo pohištvo, slednjič pa večjidel najdejo beraško palico. — Kar je oče prejel od svojih starišev, mora zapustiti svojemu sinu in kar se je mati od svoje matere naučila hvalevrednega, bo tudi svoji hčeri zapustila. **M a t e r i m j e z i k j e n a j d r a ž j a d o t a**, ki smo jo dobili od svojih staršev, skrbno smo ga dolžni ohraniti, olepšati in svojim mlajšim zapustiti. Človeški jezik je **t a l e n t**, katerega nam je izročil Gospod nebes in zemlje. Kdor svoj materin slovenski jezik pozabi, malopridno svoj talent zakoplje. Bog bo nekoč odgovor terjal in vsi zaničevalci poštenega jezika bodo potisnjeni v zunanjo temo. Oj ljubi, lepi in pošteni slovenski materin jezik, s katerim sem prvič klical ljubeznivo mamo in dobrega očeta, v katerem sem prvič svojega Stvarnika častil, — tebe

hočem hvaležno spoštovati in ohraniti kakor najdražji spomin svojih rajnih staršev, za tvojo čast in lepoto hočem po pameti skrbeti, kolikor morem, v slovenskem jeziku hočem do svoje poslednje ure najrajši Boga hvaliti, v slovenskem jeziku hočem svoje ljube brate in sestre najrajši učiti in želim, da bi bila slovenska tudi moja zadnja beseda, kakor je bilo slovenska moja prva beseda. Tudi vsak pošten Slovenec želi prav to.

Žalost, katera moje srce boli, je slaba navada Slovencev, da se sramujejo svojega rodu in jezika! Nikarte tega! Ljubite svoj rod, spoštujte svoj jezik! Za čast svojega jezika vsak pošten mož bolj skrbi, kakor pošten ženin za čast in poštenje svoje neveste. Kdor pa

II.

IZ 'ODPRTEGA PISMA VSEM SRENJSKIM POGLAVARJEM'

Če so v srenji zanikarni starši, ki svojih otrok doma ne uče in ne pošiljajo v šolo, marveč jim dajejo svojevoljno vasovati, se potepati, vse sadovnjake iztakniti in se valati po ledinah, da so vsi blatni, capasti in krastavi od nesnage, ne zamudite poglavarji poštene srenje stopiti na noge, malopridnega očeta, zanikarno mater prav resno posvariti in poučiti, kako naj redi čvrste, zdrave in poštene otroke, ne pa kilavih, bolehnih in razuzdanih, ki bi bili danes ali jutri soseski nadloga. Če je pa v srenji ubogo, zapuščeno dete, katero nima ne matere ne očeta, ali se rabeljske matere drži za predprt, ki ga uči namesto molitve le beračiti, namesto dela ležati, potem pa krasti, naj bode srenja otroku usmiljena mati in ga da dobrim ljudem v rejenstvo.

Ni skoraj soseske, v kateri bi ne bilo kakega pijanca, igralca ali zapravljičvea, ki pravi, da igra za svoje denarje, in če pije, za svoje zapije. Po njih dejanju se lahko sodi, da bodo v kratkem pognali premoženje, ubogi ženi in otrokom podali beraško palico in zapustili svojo nesrečno družino srenji na skrbi. Povabite take malopridne možake, srenjski poglavarji, pred svoj poštenu zbor. Vpričo zbranih srenjskih očetov naj takega malopridneža prav ostro posvari in ošteje ali častiti gospod župnik, ali oče župan ali kdo drugih zbranih. Ako ne izda pri njem tudi taka posvaritev, ga zatožite okrajni gosposki, naj ga okovari po postavah in zavaruje njegovi družini pošteno premoženje. Prepozno bi ga bilo karati, kadar je že na bobnu, in šele po končani dražbi barati, kdo bo redil njegovo ženo in otroke.

Posebno pazko dajte na podpihovalee, ki med preprostimi ljudmi vnemajo ogenj nepokoja in vihar črne vojske! Šuntarjev med seboj ne trpite! Posebno imejte na lenuhe in potepuhe, naj bodo mali ali veliki, domači ali tuji; oni so pivole vsake soseske. Posebno otrokom ne dajte beračiti! Mlad berač bo star tat; in kdor le ene same podplate na beračiji razdere, tega dela ne opusti vse svoje žive dni.

*

Otrok prava sreča so bogaboječi otroci, pa tudi staršev največja sreča so bogaboječi otroci.

Dr. Anton Martin Slomšek

III.

IZ UVODA K "DEJANJU SVETNIKOV BOŽJIH"

Življenje svetnikov je kristjanom vsekdar veliko veljalo in še velja ter tudi v pravi veri utrjuje, budi grešnike k pokori, pravične v dobrem podpira, drami zaspane, mlačne ogreva, tolaži žalostna in obupana srea; daje bolnikom potrpežljivost, jim dela kratek čas in revne osvetljuje. Ni starosti, ne stanu, ki bi v svojih revah in težavah med svetniki tovariša ne našel, ki ga prijazno vabi, rekoč: "Ravnaj se po meni, kakor sem se jaz po Kristusu. Če se hočemo enkrat v družbi svetnikov veseliti, moramo posnemaje jih za njimi hoditi! Svetniki so bili slabi kakor mi, so bili vseh stanov, kakor mi: so imeli skušnjave, kakor mi; so v sredi hudobnega sveta živeli, kakor mi; oni so z božjo pomočjo premagali; zmagali bomo tudi mi. Ako so oni in one, zakaj bi pa mi ne?"

Oče mili pa blagoslovi nas spisatelje in brave, kakor je blagoslovil neštevilno trumo svojih izvoljenih iz vseh narodov in jezikov, kateri pred prestolom in pred Jagnjetom v belih oblačilih stoje in oljke večne zinage v rokah drže, z velikim glasom pojo: Slava Bogu našemu! Oh, naj bi tudi mi njih svete čednosti brali in tako zvesto posnemali, da bi enkrat veselo pred prestolom Jagnjeta med njimi stali in prepevali glasno pesem, rekoč: Hvala in slava Bogu našemu na vse večne čase.

Cerkvena molitev, da bi bil naš veliki učitelj škof dr. Anton Martin Slomšek že skoraj tudi javnopravno prištet najprej zveličanim in potem svetnikom:

MOLIMO: Vsemogočni Bog, ki si nam v svojem služabniku ANTONU MARTINU SLOMŠKU poslal tolikega učenika in pastirja, usliši naše pobožne molitve, in poveljaj ga, da bo pred vesoljno Cerkvijo prištet zveličanim. Po Kristusu, Gospodu našem, Amen.

O DOMOVINI

S počasnimi, utrujenimi koraki je stopil na prižnico župnik, majhen mož, upognjen po številu let, po delu in trpljenju. Z dolgim, zamišljenim pogledom je pregledal množice doli po cerkvi, kakor bi vprašal, so li zbrani vsi, kakor bi iskal, so li navzočni tudi tisti, ki jim namerava danes govoriti.

Prišel je govoriti. Govoril je z mehkim, rahlo drhtečim glasom, ki se mu je poznalo, da je že mnogo rotill v ljubezni, usmiljenju in v srčnem strahu, prosil je mnogo v življenju, a bil uslišan redkokdaj. Zato je zvenela iz njega tiha, napolnjen žalost.

Govoril je o domovini, ki jo misli zapustiti ob novem letu spet lepo število župljanov, evet fare, mladina, ki je rasla pred njegovimi očmi, pod njegovim skrbnim vodstvom. O domovini, ki res ni bogata premoženja, a je bogata ljubezni, neusahljiva v spominih, blagih, blažecih, najslajših. In tej domovini, ki jih je rodila in vzgojila, tej domovini, ljubezni polni, jemljejo svojo mlado moč in jo neso na trg, v tujino na prodaj. A tujina je brez ljubezni in brez sočutja: izpije jim kipečo moč, utrga cvetje njihove mladosti in jih pošlje domovini nazaj, pred časom oslabele, v življenju pomlad, v prvem poletju ovenele.

O njih je govoril, ki so šli in se niso vrnili nikoli več. Umrli so v tujini samotni, zapuščeni in pozabljeni... A tik pred smrtjo jih je domovina še enkrat klicala. Od daleč so zaslišali v tihi noči, ob žalostnem, samotnem dnevu njen klic ljubezni in usmiljenja poln. Tisto uri se je zbudilo v srečo veliko in močno hrepenenje, da jim je širilo srce in ga napolnilo do vrha. Ah, vstali bi, to uro, sredi neprijazne noči in bi šli v temi in burji v domačo vas, peš vso dolgo pot in se ne bi ogledali vso pot, vso pot se ne ozrli ne na levo ne na desno... Domov... v domovino... Vsaj enkrat bi še videli rodno vas, domačo cerkev, križ na zvoniku, lesketajoč se v večernem soncu, kakor milosti polno božje oko! Vsaj enkrat bi še slišali domačega zvona pesem in najsi le od daleč, doli kam daleč v dolino, celo čez hrib! Samo enkrat bi še šli gori, doli po dolini, ogledujoč si jo na desno, na levo, z božajočim, hvaležnim pogledom, radostno in zvedavo, kakor se ozira otrok po cerkvi. Šli bi po znani poti proti cerkvi in bi zavili na pokopališče in bi legli mirno in vdano — saj so videli domovino, slišali so domačega zvona blagoslov-

ljeni glas, videli so v soncu se blesteči zlati križ, ogledali so si vas, gozde v hribih, potok ob vasici, mlin ob potoku — domovino so videli!... Enkrat še!... A v resnici ne bo nikdar več...

Odkod in čemu njih hrepenenje po domovini, po domači cerkvi? Ali ne, ker želijo vstopiti pred smrtjo še enkrat v svetišče, čisti in sveti, kakor so prihajali v domačo cerkev neomadeževani in nedotaknjeni od greha, otroci, angeli, ko jim še ni dihnilo življenje v srce s strupenim dihom, ko jih še ni prišlo z umazano roko, ne jim še omadeževalo duše? — Čemu kipeče hrepenenje po pesmi domačih zvonov? Ali ne, ker želijo slišati še enkrat jasen glas, mehak, sladak in sočutja poln, kakor iz neba, milosti in usmiljenja nebeškega prorok? Mnogo šuma so slišali v življenju, veliko mračnega in odurnega krika, kipečega iz pregreh in strasti globočin. Vsa tiha jim je duša od teh glasov in vsa zbegana obenem, zato drhti po prijaznem glasu, po besedah milosti in odpuščanja... In kaj jim hoče domača cesta? Ali ne drhte po njej, ker bi stopali na njej varno, kakor so hodili po njej v otroških letih? Tja po znanih potih bi šli z očesom uprtim v bleščeči križ na znanem zvoniku in ne bi zašli na stranpoti ne v blato, v luže. Ah, neznane so poti v tujini in tako nevarne! Megla vsepovsodi — kod? Nikjer kašipota, prijaznega vodnika nikjer — kam? Ljubeče duše nikjer, ki bi dejala mehko: "Povej! Vso bol mi razodeni in ves veliki strah in vse upanje, slabotno in omahujoče. Poto-lažim te, svetujem ti, pomorem..." Nikjer sočutnega srea, z istinito iskrenostjo prosečega "Nagni se k meni" — Nikjer moči, darujoče in žrtvujoče se, bodreče: "Nasloni se name!" — Megla, mrak...

Tako blodijo v megli in v mraku in zaidejo... In vendar so mnogi srečni tudi ob tem, ob svojih zmotah, v megli, na stranpotih, mislite? Kdo trdi to? Pač le tisti, ki iz njihovega smeha ne slišijo joka, tisti, ki ne poznajo njihove moči, v drhtečem hrepenenju in v moreči boli prečutih, v kesanju prejkanih. Tistih, ki ne slišijo kletvic, dvigajočih se iz zastrupljenih sre v nemi onemoglosti in v velikem žgočem srd. Tujino preklinjajo in žalostno svojo pot in zaigrano, prodano življenje, dokler ne ležejo potrti in umro, izgubljeni, pozabljeni.

To so tisti, ki zapuste domovino in zavržejo njeno ljubezen, njene šege in navade in njeno vero. Dvojni brezdomovinci, tujei na vsem svetu, nestalni povsod, nesrečni za vedno...

Ksaver Meško.

LJUBEZEN DO NARODA JE DOLŽNOST

Ljubezen do lastnega naroda, jezika in domovine ni samo nekakšno naravno nagnjenje, marveč je **u r a v n a (m o r a l n a) d o l ž n o s t**. Človek prejema vzgojo, izomiko in neko družabno stališče najprej po rodbini. Rodbina pa nima tega, kar daje otrokom, sama iz sebe, marveč večinoma od vsega naroda ali še širše družbe. Zato mora biti človek narodu **h v a l e ž e n** in s hvaležnostjo se mora družiti **l j u b e z e n i n s p o š t o v a n j e**. O vsem tem so vsi naravoslovci edini. Ljubezen, spoštovanje in hvaležnost do domovine, do rodnega jezika, do domačih navad in socialnih ustanov, do svoje politične skupine, so vzvišene npravne kreposti. Brez njih družabno življenje razpada. Kjer pa žive, poganja bujen napredek in se razvija cvetoče socialno gibanje. Samo po sebi se umeva, da te kreposti ne smejo ostati zgolj občutki, marveč da morajo dejansko napolnjevati um in voljo in se kazati v čvrstem delovanju. Ljubezen, spoštovanje in

hvaležnost naroda ne smejo biti samo v besedah, marveč tudi v dejanju.

Potemtakem smo glede na narod in narodnost na r a v n i h tleh. Pri narodu nimamo torej samo skupnih lastnosti, marveč na temelju teh lastnosti n r a v n e d o l ž n o s t i in z njimi zvezane pravice. Kar moram, tudi smem. Ker torej moram ljubiti in hvaležno spoštovati svoj narod, svoj jezik, svojo domovino, zato to tudi smem in nihče nima pravice, da bi mi to branil. Z menoj imajo te dolžnosti in iz njih izvirajoče pravice tudi vsi drugi sonarodnjaki. Kakor nas vežejo skupne narodne lastnosti, tako nas spajajo tudi skupne pravne dolžnosti in pravice z ozirom na narod. S tem da izvršujemo svoje pravne dolžnosti do naroda, delujemo v s k u p n i s m o t e r. Dolžnosti imamo vsi, a ne izvršujemo jih vsi enako, marveč vsak po svojih zmožnostih in razmerah. Te dolžnosti so naravno pravne. Natura sama jih zahteva in jim daje pravo smer. Za njihovo izvrševanje ni nujno, da bi se jasno umeval pojem naroda. Ljubezen do narodne hiše in vasi, do domačih hribov in dolin, do šeg in navad v domačem kraju, do starih spominov o njegovi prošlosti, do ljudi v njem in njihove usode, do pesni in po-vesti, ki žive med njimi — vse to je tudi ljubezen do naroda, katero izvršuje nekako nezavestno celo otrok in neuki človek, čigar znanje ne sega preko ozkega domačega okrožja, ki ne pozna vseh krajev, po katerih prebivajo ljudje njegovega rodu, ki živi in umira v tesnem okrožju svoje domačije. Hvaležnost in spoštovanje preveva to ljubezen, ki ni v svojem bistvu in v svojih razmerah prav nič različna od ljubezni zavednega izobraženca, ki s svojim umom obsega vse činitelje svoje narodnosti.

V narodu imamo torej n r a v n a b i t j a, ki delujejo v skupen smoter, v splošno korist. Da pa moramo imenovati narod družbo, moramo označiti še oblast, ki ga vodi. Ta oblast ni nič drugega, nego božja oblast, ki se kaže v naravnem zakonu. Ta zakon nam nalaga dolžnosti do naroda in nam veleva ljubezen, hvaležnost in spoštovanje do njega.

Dr. Janez Evang. Křek.

ZAKAJ LJUBIM DOMOVINO?

Domovino ljubim, ker sta se v njej porodila moj oče in moja mati, ker so v njej pokopani dragi mrtveci, po katerih joče mati in katere oče spoštuje, ker sem se v njej porodil jaz, ker je domovinsko vse: jezik, ki ga govorim, knjige, s katerimi se vzgajam, brat, sestre, tovariši in narod, v katerem živim, krasna priroda okoli mene in vse, kar vidim, kar ljubim, čemur se čudim. Otrok ne more prav čutiti te ljubezni. Čutil pa je bo, ko odraste, ko bo mož, ko bo po dolgi odsotnosti daleč na obzorju ugledal visoke sinje gore svoje domovine, čutil jo bo, ko mu bo nepopisna mehkoča zalivala oko in mu izvajljala iz srca radostne vzklike. Čutil jo bo v daljni tuji zemlji, kjer ga bo srce vedlo k neznanemu rokodelcu, ki ga je mimogrede čul, da je izpregovoril besedico njegovega jezika. Čutil jo bo bolešno in ponosno zaničevalno in rdečica mu bo oblila lica, kadar bo slišal, da se tuje roga slavni preteklosti junaškega in mučeniškega njegovega naroda, ko bo videl, da teptajo v prah njega najdražje svetinje. Silneje in še ponosneje pa jo bo čutil tisti dan, ko bo sovražna četa z vojsko pretila njegovi domovini in bo od vseh strani čul žvenketajoče orožje, ko bo videl, kako hitijo mladeniči v neštivilnih trumah osvojevat domovino.

Kako nebeško radost jo bo čutil, ako bo videl, kako se utrujeni, raztrgani in strašno zdelani polki vračajo v rojstno mesto z zmagovalnim ponosom v očeh in s prestreljenimi zastavami v rokah. Tedaj bo razumel ljubezen do domovine. — Sveta in vzvišena je ta ljubezen.

Miklavčičeva Janja.

IZPOVED

Resnično, domovina, nisem te ljubil kakor emerald otrok, ki se drži matere za krilo; tudi te nisem ljubil kakor solzno mehko vzdihovalce, ki ti kad v lice sladke dišave, da te skele uboge oči; ljubil sem te s spoznanjem. Videl sem te vso: v nadlogah in grehah, v sramoti in v zmotah, v ponižanju in v bridkosti. Zato sem z žalostjo in s srdom v srcu ljubil tvojo oskrunjeno lepoto, ljubil jo stokrat globlje in stokrat više od vseh tvojih trubadurjev.

Moje delo je knjiga ljubezni. — Odpri jo, domovina, da boš videla, kdo ti je pravičen sin! Dal sem ti, kar sem imel. Dal sem ti svoje sree in razum, svojo domišljijo in svojo besedo, dal sem ti svoje življenje, — kaj bi ti še dal?

Ivan Cankar.

O NARODNEM PRAVU.

Narodno pravo ni iluzija, temveč ima svojo realno podlago in objektivni razlog, kakor vsako drugo naravno pravo. Tega objektivnega razloga nam je iskati v volji Stvarnikovi, ki nas je ustvaril kot družabna bitja ter obdaril z jezikom, ki naj bi bil socialna vez med nami. Tudi razdvojeitev prvotnega jezika v narodne jezike se je izvršila po božji volji. Kakor imamo neodpušno pravo, da ohranimo, gojimo in izpolnjujemo vse, kar smo od Boga prejeli, tako nam nihče ne sme kratiti prava, da si gojimo tudi jezik in z njim narodnost z vsemi njenimi svojčinami. Kdor bi hotel to pravo narodu odrekati in kratiti, bi bil krivičen, grešil bi proti volji Stvarnikovi. Kratenje narodnih pravic je pravi greh proti pravičju. Da bi se narodni zatiralci zavedali tega greha!

V volji Stvarnikovi biva tedaj objektivni razlog narodnih pravic. Te pravice dajejo vsakemu narodu svobodo, da goji svoj jezik in posebna svojstva ter da se na podlagi teh duševno izomika in izpopolni. Kakor je veji naravno, da poganja in se razrašča iz debla, tako je naravno narodu, da poganja duševni cvet in rast jezika, ki mu je določil začetek in bivanje. Svobodo naroda moramo prav tako spoštovati kakor svobodo posameznega človeka. Nedotakljivo in sveto je vsakega človeka pravo, da odločuje o samem sebi: ali se hoče izomikati in kako. Nihče ga ne sme siliti k omiki, niti k taki omiki, kakršne on noče; nič ne de, da bi bilo zanj koristnejše, ako bi storil, kar in kakor hoče tujec. Korist in celo večno zveličanje človekovo nas nikakor ne opravičuje kratiti mu to, kar mu je Bog dal kot neoddatno pravo, česar mu Bog sam ne krati: svoje volje, narodno, t. j. na podlagi narodnega jezika izomikajo in napredujejo.

Dr. Anton Mahnič.

Zdravica

Dr. France Prešeren

POBRATIMIJA

Naj čuje zemlja in nebo,
kar dnés pobratimi pojó!
Naj se od ust do ust razlega,
kar tu med nami vsak prisega:
da sree zvesto kakor zdaj
ostalo bode vekomaj.

In ko ločitve pride čas,
na razne poti žene nas,
tu na, pobratim, roko mojo,
ti mi podaj desnico svojo,

da sree zvesto kakor zdaj
ostalo bode vekomaj.

Beseda dana vez velja,
ne zemlje moč, ne moč neba
in ne pekla ognjena sila
vezi ne bode razrušila,
saj srea zvesta kakor zdaj
ostala bodo vekomaj!

Simon Jenko.

ZAOBLJUBA

Domovina, zlata mati, naša četa ti je vdana,
Pri zastavi posvečeni te pozdravlja, zate vžgana,
Stalna je ljubezen naša, kot so naše gore stalne,
iskra, kot so naši vreleci in kot reke srebro-valne.
Ko pa kdaj bi tvoje skale, stari Triglav, se razdrle,
pa bi naše čete vstale, tebe, Triglav, bi podprle.
Ko pa kdaj bi tvoji vreleci, bistra Soča, usehnili,
pa bi srčno kri ti v strugo naškropili, natočili.

Dr. Janez Evangelist Krek.

Svobodi je varuške treba, da se ne pobije. Varuška
ji je modrost, varuh pa strah božji.

Miza, ki se z molitvijo začne in z molitvijo konča,
ne bo stradala.

Dve hranilnici si mora deca napraviti: prvo za po-
trebo večnosti, drugo za silo prihodnjih dni; v prvo
dajati v bogajme, v drugo devati zakladne krajearje.

1.
Prijat'ljji obrodile
so trte vince nam sladko,
ki nam oživlja žile,
srce razjasni in oko,
ki utopi
vse skrbi,
v potrlih prsih up budi!

2.
Komu najprej veselo
zdravico, bratje, čmo zapet'!
Bog našo nam deželo,
Bog živi ves slovanski svet,
brate vse,
kar nas je
sinov sloveče matere!

3.
V sovražnike z oblakov
rodu naj naš'ga trešči grom,
prost kot je bil očakov,
naprej naj bo Slovencev dom;
naj zdrobe
njih roke
si opone, ki jih še težé!

4.
Edinost, sreča, sprava
k nam naj nazaj se vrnejo;
otrok, kar ima Slava,
vsi naj si v roke sežejo;
da oblast
in z njo čast
kot prej spet naša bosta last!

6.
Bog živi vas Slovenke,
prelepe, žlahtne rožice;
ni take je mladenke,
kot naše je krvi deklé;
naj sinov
zarod nov
iz vas bo strah sovražnikov!

6.
Mladenči, zdaj se pije
Zdravica vaša, vi naš up;
ljubezen domačije
noben naj vam ne usmrti strup;
ker zdaj vas
kakor nas
jo srčno branit kliče čas!

7.
Žive naj vsi narodi
ki hrepené dočakat dan,
ko, koder sonce hodi,
preprij iz sveta bo pregnan,
ko rojak
prost bo vsak
ne vrag, le sosed bo mejak!

8.
Nazadnje še prijat'ljji,
ki smo zato se zbrat'li,
kozarce zase dvignimo,
ki dobro v srečju mislimo;
dokaj dni
naj živi
vsak, kar nas dobrih je ljudi!

MOJ DOM

Moj dom je tam, kjer zibelka je Save,
moj dom bregovi so deroče Drave,
moj dom je tam, kjer teče bistra Soča,
po naših zarjahlj plakajoča.

Moj dom je, kjer štrlé v nebo planine,
a spodaj sladko sanjajo doline,
kjer eerkviee pozdravljajo me z grička,
v zelenih gajih zvonko poje ptička.

Moj dom je, kjer orjak Triglav kraljuje
in Bled ob tihem jezeru vasuje;
moj dom zelene morske so obale,
kjer naši bratje vstrajajo kot skale.

E. Kovačič.

OJ BODI DOMU ZVEST!

Oj bodi, bodi domu zvest,
čeprav ubog je in teptan,
iz tuje zemlje daljnih mest
domov se vrni domu vdán.

Saj tudi ptič vesel leti
v dežel toplejših sončni raj;
a le pri nas gnezdi, vali,
kjer rojstni zeleni mu kraj.

Simon Gregorčič.

Nesramen mladenič in garjev človek, nesramna de-
klina in kuhinjska cunjja — treba se jih je izogibati.

Kdor pridno dela in lakomen ni,
lahko brez vsega bogastva živi.

Pred Bogom ni nobenega razločka med Nemcem in
Slovenem, vse, ki Mu služijo, ima za ljubo.

Anton Martin Slomšek.

NAŠ NARODNI DOM

(Zedinjena Slovenija)

1.

Noš sveti dom bil strt je v prah
vsi kamni razmetani;
oh, raslo trnje, rasel mah
po groblji je teptani.
Plah lazil preko razvalin
je tujcem rob — domači sin
in lil solze je vroče,
solze v nebo vpijoče.

2.

Zdaj solze stran! Orodje v dlan!
Dom znova vstati mora,
oj dom krasan, tako prostran,
da bo za vse prostora:
za brate naše rodne vse,
zapadne in pa vzhodne vse
in s severa in juga —
to krasna bo zadruga!

3.

Dovolj nam kamnov je pobral
sovrag za svoje hrame;
odslej pa z naših svetih tal
ne enega ne vzame.
Naš kamen slednji nam je svet
in čuval ga Slovan bo vnet;
naš dom naj z njim se viša,
ne vragov naših hiša!

4.

Pač bo zagnal sovražnik hrum,
a kaj nam srd sovraga!
Razum naš bratje, in pogum
sovraga vse premaga.

Orodje v desni, v levi meč,
svoj dom gradimo se boreč,
napadnik mora pasti,
naš svetli dom pa vzrasti.

5.

Ne bo nas več tujčin teptal,
ne tlačil nas krvavo;
naš rod bo tu gospodoval,
naš jezik, naše pravo.
Pod streho našo tuji rod
naj gost nam bo, a ne gospod,
mi tu smo gospodarji
in Bog in naši carji!

6.

Dom, skupno bo ognjišče nam
in skupno delališče,
on skupen bo nam božji hram
in skupno bo branišče.
Le vkup, le vkup kamnarji zdaj,
na delo vsi zidarji zdaj,
ime si proslavite
dom skupni nam zgradite!

7.

Učakal rad bi srečni dan,
dan našega združenja,
bi zrl, kako en krov prostran
čez dom se ves razpenja.
Naš prapor bi na krov pripel,
dom blagoslovil vi vesel:
"Bog živi vse Slovene
pod streho hiše ene!"

Simon Gregorčič.

Simon Gregorčič

DOMOV

Daleč, daleč Vse eveteče,
sem žečela, zlate sreče
hrepenela, tam na tujem
svoje dni. bilo ni.

Želja se je Venomer se
izpolnila. želja vrača,
Kaj bi dala, na domača
da se ni. tla želi.

RUDAR

Tolčejo, tolčejo, kladiva
ležka,
prah se razsiplje čez čelo, oko.
Lučka trepeče in prsi drhtijo:
živ se pogreznil je človek v
zemljo.

S silo zagnal se je v skale
grozeče
z novim zamahom in z mlado
močjo.

Kar ga nad sencem prečudno
zapeče:
solnce prodrlo je skozi
zemljo!

Z žarki rdečimi ga je obilo
in mu zastrlo pogled hrepe-
neč?

Z žgočim poljubom duha je
odvelo —
Tu je bil človek, zdaj ga ni
več.

Truplo negibno na tleh je
ostalo
v rudo železno izgublja se kri.
V grozi ozračje je zatrepetalo,
lučka nemirno slabotno
plamti.

Sestra, oj sestra, v meni se
krči,
neme bolesti je polno srce —
Plakal bi, jokal bi, jokal za
koga?
Ali za njega? Ali za mé?

SPOMIN

Naj odkrito pišem
si prosila vroče —
Ne zahtevaj sestra,
kar je nemogoče.

Se spominjaš ptičke,
ki smo jo ujeli,
v kletko med cvetlice
jo na okno deli.

Čakali otroci
sme, da bi zapela
ona pa je nemo
v log zelen strmela.

Drugo jutro mirno
v kletki je ležala,
tam iz prsec drobnih
kri je prikapljala.

Kaj spomin ta vrača
v misli se boleče?
Ona mala rana —
joj, kako me peče.

LASTAVICE SE VRAČAJO

"Oj, ve ptice lastavice,
kakšne nosite novice?"
"Videle smo Vaše fante;
sence so jim šle čez lice!"

"Oj ve ptice lastavice,
bolje pravite novice!"
"Godba, vino, deve mlade
so jim razžarile lice!"

"Ti krdelo lastavic,
drugih hočemo novice!"
"Videle smo nove grobe
vse brez križev, brez cvetic!"

A N T O N I J A R O Ž E, T U C Q U E G N I E U X, F R A N C I J A

Južnoameriški Indijanci so poznali prelepo, bajno deželo in pravili o nji novodohajajočim španskim conquistadorjem, osvajalcem, in jim slikali to čudovito pokrajino z najbolj čarobnimi barvami kar jih je premogla njihova živahna domišljija. Nekaj posebnega je bilo deželno glavno in prestoino mesto, za čigar ime so kajpak vedeli, čeprav ga niso imenovali povsod enako. Zabeležena so ostala zlasti imena Paititi Jauja, Ciudad de los Cesares, Eldorado, Quivira, Trapalanda itd. Silna bogastva Mehike in Peruja so bila prava revščina v primeri z neštetiimi zakladi teka srečnega mesta. Državni poglavar El Dorado, Zlati ali pravilneje Pozlačeni, je živel v nedopovedljivem bogastvu. Vsako jutro se je po kopejši povaljal po tako finem zlatem prahu, ki se je prijel njegovega telesa, da se je svetil kakor samo sonce. Odtod njegovo ime. Žal, da nihče ni vedel prav natančno, kje da se to mesto nahaja. Mnogi so se slutili nekje v Patagoniji, drugi v andskih hribih. Nešteto jih je bilo, ki so je iskali, v majhnih gručah, pa tudi v velikih vojskah. Po nečloveških naporih so baje nekateri od daleč že vzrli mogočne mestne obrise, pa so onemogli, predno so se mu mogli približati. Nekateri so je baje rjem ni kazalo drugega, kakor da je iščejo, iščejo, iščejo. Tonašli, pa so od sreče pozabili na povratek. Tako conquistado duševno razpoloženje prvih španskih priseljencev je prav bistveno pripomoglo, da so bile razmeroma hitro raziskane ogromne ameriške pokrajine. Seveda je v tem mrzličnem kopnenju kar najnesrečnejše končalo na tisoče drznih conquistadorjev. — Zanimivo in žalostno je, da slovenski izseljenci, ki danes prihajajo v Argentino, komaj kaj več vedo o tej daljni deželi. Pa tudi tistim našim ljudem, ki že po več let živimo v Argentini, je ta ogromna zemlja v našo lastno veliko škodo komaj kaj veliko bolj znana. Saj so pričujoči argentinski filmi prav za prav edini v slovenskem jeziku tiskani sestavki, ki na svoj poseben prijetno kramljajoči način o njej govorijo, piše pa jih Slovence s fakultetno izobrazbo, ki že 25 let živi v tej deželi, jo je vseprek večkrat prepotoval, in jo zato gotovo prav dobro pozna.

Argentinski filmi

XXII. FILM: ARGENTINA GRADI CESTE...

(Nadaljevanje.)

Narodno gospodarskega pomena tega ogromnega dela danes niti še ne moremo dovoljno presoditi ter se bo pokazal šele v par letih, ko bodo dograjene še nove ceste in bodo večja naselja prostrane republike povezana med seboj z vencem modernih, od vremena popolnoma neodvisnih cest. Da bo šla roko v roki s tem naglim napredkom prvovrstnega cestnega omrežja tudi okrepitev motorizacije prevoznih sredstev, je samo ob sebi umevno, kajti samo tako je deželi zasiguran poln užitek njegovega neizmernega bogastva in velikih gospodarskih naporov zadnjih let.

Cesta preko Rosaria, Santa Fé in Tucumana tvori del bodoče panameriške ceste, ki bo povezala med seboj ves ameriški kontinent. To kar se nam je pred leti zdela utopija, se približuje danes uresničenju. Gotovo ne bo trajalo več ko 7—8 let, pa imamo gotovo cesto, ki se bo začela v New Yorku ter končala na Ognjeni zemlji. Severoameričani imajo svoj del že dograjen, Mehikanci ga dovršujejo, druge latinskoameriške republike, Ekvador, Bolivija in Peru so pridno na delu. Da ne govorim o Argentini, ki trenutno hkrati gradi kar več sektorjev vseameriške avtomobilske ceste, na primer ogromno progo vzdolž Patagonije, iz Bahía Blanca do Ognjene zemlje. Kateri bodo hoteli torej za naprej peš ali s konjem iz Argentine v Severno Ameriko, bodo vsekakor že v kratkem imeli na razpolago lepšo

pot, kakor so jo imeli na primer naši rojaki, ki so se pred leti peš napotili v Severno Ameriko pod vodstvom drznega Mirka Vehovca iz Žužemberka na Dolenjskem, in so njihovi glasovi tam nekje v Mehiki popolnoma potihnil, tako da nihče ne ve, kakšna da je končna usoda teh naših fantov, ki so pokazali toliko junaštva in so morali pretrpeti spotoma toliko nadlog. Neki Hrvatje so prišli pred kratkim po isti poti iz Severne Amerike v Argentino, samo da na konjih. Ko so pri dobrih ljudeh v Buenos Airesu, ki so zelo radodarni za take športne namene, prosili podpore, so kaj zgovorno pravili o silnih težkočah, ki jih je bilo treba spotoma premagati, in katerim da so dorasli samo pravi junaki, kar vsekakor ni prazna hvala, marveč mora verjeti vsak, kdor nekoliko pozna Južno in Srednjo Ameriko. Te vrste slava torej te bo za naprej več mogoča. Civilizacija nam jemlje vedno več možnosti, da bi človek slaven postal.

Ze zgoraj sem povdaril, kako silnega, komaj dopovedljivega pomena da so bile za Argentino železnice, ki so šele dale veljavo prostranim argentinskim planjavam, katere so bile do tedaj zaradi oddaljenosti od prometnih potov brez vrednosti. Omenil sem, kako naglo da je rasla cena zemljišč ob novih železniških progah. In sedaj se zdi, da so ceste prevzele velik, če ne pretežen del pomena dosedanjih železnic. Zato sem ravnokar dejal, da še ne moremo presoditi ogromnega narodno-gospodarskega pomena novih cest, ki jih je začela graditi Argentina

s toliko vremo, kakor bi ne bilo nabenega dvoma o modernem akriomu, da se danes najboljša obrestuje kapital, ki je vložen v ceste.

Vse to hvalevredno udejstvovanje argentinske vlade nam izpričuje, da se uveljavlja nov tip Argentine, bolj delavnega, bolj prožnega, bolj velikopoteznega á la "yankee". Čestitajmo iz dna srca temu lepemu napredku naše nove domovine!

XXIII. FILM: NJEGA NI, NJEGA OD NIKODER NI...

Policijska kronika buenosajreškega velemesta nam je nedavno na kratko razkrila, da je tekom leta 1937 na doslej nepojasnen način izginilo v tem južnoameriškem Babilonu 1460 ljudi.

Ni treba posebno bogate domišljije in ne posebno čuvstvene narave, da se človek zresni ob tej kratki ugotovitvi, da se zamisli in poglubi v te strašne žaloigre, ki jih povzroča nesreča, revščina, blaznost, zločin in strast.

Tisoč štiristo šestdeset pogrešancev v tako kratkem času, je pretresljiva številka. Saj pomeni, da izginijo v Buenos Airesu vsak dan po štiri človeška bitja brez vsakega sledu. Kdo so ti izgubljeni? Kakšni so? Zakaj so izginili? Kam so se podali? Ta in še mnoga druga vprašanja se vsiljujejo človeku, ki misli, da iz dolgoletne izkušnje od blizu in vsestransko pozna to slepeče južnoameriško velemesto, pa mu še vedno dan za dnem in skoro korak na korak nudi vedno več novih presenečenj. Mesto, ki je zadnja leta urbanistično tako nečuvno napredovalo, se osnažilo, vsestransko moderniziralo, ki se ponaša s številno, dobro izvežbano, sijajno opremljeno in dobro plačano policijo, kjer bi človek mislil, da gumba ne bo izgubil, če se mu je odtrgal od hlač tam kje v mestnem centru, pa kljub temu ne nudi kaj manj ugodnega pozorišča za najbolj žalostne in umazane človeške drame, kakor vsa druga velika mesta.

Kdo so torej ti izgubljeni? Osemstopetdeset je žensk in šeststodeset moških. Šestdeset odstotkov tvorijo v obeh slučajih mladoletniki, ki niso še dosegli 22 let, 38 oja je odraslih in samo 2 oja izmed teh izgubljenecv računajo, da je blaznežev ali žrtev zločincev.

Kar mora buditi največjo pozornost državnikov, mislecev, zdravnikov, duhovnikov, sodnikov, učiteljev in vseh ljudi, ki so dobre volje, je visoki odstotek mladoletnih v tej žalostni procesiji.

Zakaj izginjajo mladoletniki, mladenke komaj šoli odrasle, zakaj zapuščajo varni krov svojih staršev? Zakaj se mečejo v pustolovščine?

Odgovorov je več. Eden izmed njih je: beda. Beda je primorala mnoge starše, da prezgodaj iščejo gmotno pomoč od svojih otrok, da jih silijo v vrtince življenja v dobi, ki bi morala biti posvečena nedolžnosti, igri ter izobrazbi. Tako otroci že prav zgodaj spoznajo grenkobo pičlega dnevnega kruha, pridobljenega z naporom, ki njihovim letom nikakor še niso primerni. Tako prezgodaj spoznajo socialno nepravilnost in opazujejo, da se v življenju običajno čednosti ne poplačujejo in strast ne kaznuje, kakor so slišali, ko so bili še prav mladi in kakor bi moralo biti. Mladina, ki si mora sama zaslužiti par pesov, misli, da je sedaj pač navezana sama na sebe, da se more izživljati po svoji mili volji, in da je toliko boljše, čim bolj se more emancipirati od staršev, ki jih smatra za svoje izkoriščevalce. Nežne mladenke spoznajo najlažjo pot do lahkega, udobnega, luksuznega življenja. Seveda v svoji neizkušenosti ne pomislijo, da je ta luksuz le varljiv videz, ki je v resnici poln pregrenkega pelina. Ampak nikogar pač nimajo, na kogar bi se naslonili, komur bi zaupali, kogar bi ljubili in ga poslušali, in strast je tako močna in zapeljivost tako rafinirana in toliko je slabih zgledov.

Mnogi beg iz domače hiše je posledica nepremišljenosti staršev, ki pri vsakem družinskem prepiru kažejo otrokom vrata, misleč, da je to najenostavnejša rešitev domačega spora. "Se bo že vrnil, kadar ga bo prisilila lakota," pravijo navadno v tolažbo svoji nerodnosti. Ali ponajvečkrat se ne vrnejo nikdar več.

Statistika pove, da so redkejši slučaji, čeprav jih seveda tudi ne manjka, ki pa se zdi, da jih mnogi pretiravajo, da se namreč mladoletniki izgubijo iz domače hiše vsled želje po pustolovščinah, o katerih so čitali v ničvrednih romanah in knjigah — pri nas doma so bile zelo znane tako zvane indijarice — in ob obiskovanju zastarelih severoameriških filmskih predstav, ki pa jih s tem kajpak nikakor nočem zagovarjati ali celo priporočati.

Beda zagrabi često tudi odrasle moške in ženske, ki imajo že svoja izkustva v življenju. Dolgo so pritiskali kljuke, dneve, tedne, mesece, v hrepenenju po delu, kakoršnemkoli, toliko da

mož preživi ženo, otroke, najbolj ljubljena bitja, da prežene lakoto, zimo, bolezen in smrt. So možje in žene, ki obupajo ter bežijo, bežijo... Samomor je tudi neke vrste beg. Ne mislijo več na soproga, mater, očeta, brate in sestre. Najvažnejše jim je ne biti, in gredó.

Kategoriji beguncev bi hotel pridružiti izpostavljenice. Navadno nežno-deco, ki se je komaj privadila materinega mleka, pa je že odveč v življenju in so jo lastni starši izpostavili na kakem malo obljudenem kraju. Državni zavod ali kaka dobrodela ustanova za najdenčke jih je sprejela v svoje varstvo. Niso redki izpostavljenici, ki iščejo svoje starše, čim dorastejo. Ker ženska redkokdaj doseže ono gmotno neodvisnost in blagostanje, da bi mislila na pomoč staršem, ki so se ji oddaljili časovno in prostorno, se ženske le redkokdaj spomnijo na take svoje nesrečne starše. Pogovor z najdenčki in najdenkami je običajno zelo žalosten. Saj res ne morejo prav spoštovati, ceniti in ljubiti svojih staršev, ki so jim povzročili toliko hudega.

Med izginulimi mladenkami je zlasti velik odstotek služkinj, ki so iz Evrope ali iz raznih argentinskih provinc prišle v Buenos Aires, da tu najdejo dela. Domišljujejo si, da jih gospodarji izkoriščajo, pa začno iskati svojo rešitev v begu... skoro vedno padejo v roke najostudnejšim trgovcem in izkoriščevalcem, katerim postanejo prav v kratkem brezpravne sužnje, se jim običajno ne morejo iztrgati nikdar več, in duševno in telesno naglo propadajo bolj in bolj.

Argentinske blaznice bi zaslužile posebno poglavje, ki morada pride svojčas na vrsto. Nedavno mi je pravil gospod izseljenški duhovnik Kastelic, da je našel samo v treh večjih umobolnicah v mestu Buenos Aires in bližnji okolici okrog 150 hrvatskih in slovenskih umobolnikov! Umobolnost je bolezen, ki zavzema vedno večji obseg. Zdravniki posebno dolžijo svetovno vojno, da se je tako razpasla. Vsi priznavajo, da je posebno pogostna med tujimi naseljenci. Argentinska policijska statistika navaja sicer samo majhen odstotek nepojasnjivo izginulih umobolnikov, kar je lahko razumljivo. Če pa so nekateri v domovini živeči izgubili vsako sled za kakim svojem v Argentini, ki bi ga hoteli najti na vsak način, pa naj nikar ne zanemarijo iskanja v to smer, čeprav nikakor nočem reči, da niso vzroki te vrste bega iz kroga svojih domačih običajno povsem drugi, še vse bolj žalostni. Policija ne vodi nad temi nesrečniki nobene evidence. Njena statistika obsega samo tiste, ki so jih jli v določenem času, kmalu po begu iz domače hiše, njihovi svoji kot begunce priglasili, katere je iskala, pa jih ni mogla najti. V resnici je torej beguncev mnogo več.

Kam izginjajo ti nesrečneži, vsaj tisti, ki so ostali pri življenju?

Argentina je velika. Se vedno so nenaseljene velike argentinske pokrajine. Svojčas so bežali najraje na skoraj nenaseljeni jug, kateri so mislili, da se jim je treba umakniti ožji in širši javnosti.

Danes je beg iz družbe še bolj enostaven. Kdor se hoče umakniti znanim ljudem, ni treba, da beži iz Buenos Airesa. Prav lahko se je skriti v samem mestu Buenos Aires. Saj ste že bili kakšen večer na ulici Floridi. Bolj po sili razmer kakor vsled policijskih odredb je ta razkošna buenosajreška cesta vsak večer zaprta za vozovni promet. To je buenosajreško večerno šetališče, kjer se večer za večerom dobesedno zbira več ljudi, kakor je mravelj na mravljišču. In vendar morete biti sredi te gneče bolj tuj, veliko bolj sam kakor v najzapuščeniji slovenski gorski vasi ali celo kakor na najbolj zavrženi argentinski poljedelski čakri, kjer se ljudje prav zato, ker jih je malo, tako temeljito poznajo med seboj. Nihče se za vas ne zmeni, takorekoč nihče vas ne opazi. Ali tudi na stanovanju. Če je hiša količkaj večja, se stanovalci že ne pozdravljajo in niti ne poznajo več med seboj. Prav do pred nekaterimi tedni vas ni nihče vprašal ne kdo ne kaj ne od kod ne čemu, če ste si hoteli najeti sobico, samo da ste pravočasno plačali najemnino. Argentina še danes ne pozna obvezne policijske evidence, kakor na primer evropske države. Samo po sebi je razumljivo, da je v takem mestu izginiti prav lahko, posebno če je tako neizmerno veliko, tako razsežno in če so si meščani na vse načine tako tuji med seboj in na vse načine tako različni.

S temi kratkimi vrsticami nikakor nisem hotel naslikati celotne galerije ljudi, ki se dan za dnem izgubljajo, ki izginevajo. Posebno sem popolnoma prezrl tiste, ki izginevajo vsled zločinov. Tudi njim bo treba posvetiti poseben film. Hotel sem samo povdariti nečuvno dejstvo, da v Buenos Airesu po policijskih poročilih neznano kam izginejo vsak dan po štiri osebe, v resnici pa seveda mnogo več, in izročiti sem želim nekatere vzroke teh begov — med njimi so tudi Slovenci! — v premislek izseljencem in domovini, kar se mi zdi, da ne bo povsem brez koristi.

Franc Dalibor, Buenos Aires.

1. Od Ljubljane se poslavlja s potniki dolenski vlak, belo mesto ga pozdravlja in nad njim mogočni grad.

2. Mimo rakovniške cerkve že sopiha in hiti, kjer Marija Pomočnica milosti ljudem deli.

3. Lavrica je že za nami, tudi mala Škofljica; tja v Kočevje ena cesta pelje in Grosupljska

4. skozi Ribnico vseznano, kjer doma je lončen bas in po širnem božjem svetu, od ondot njegov gre glas.

5. A naš cilj je dalje, dalje, Novo mesto naša smer, mimo Mlačevega, žalne, Višnje gore pelje tir.

6. Tam so polža priklenili na razpadajoči grad, smučkarjem so dom zgradili, vsak se zdaj tam vstavi rad.

7. in če vtegne, peš na hribeček gre z imenom Polzevo, dušo na telo priveže: ti postrežejo lepo

8. v novem gorskem zavetišču kjer kraljuje Sveti Duh, se navziješ in nagledaš. Je prijeten zraka vzduh,

9. a še lepši, bolj prijeten in bolj slaven je razgled od ondot na ves dolenski rodovitni njivski svet.

10. Levo dvigajo se grički, desno se odpre ravan. Ne bo dolgo, ko zapaziš sivi Stiški samostan.

11. Osem sto let, dolga doba: štiri in dvajset je rodov tod hodilo in minilo naših dedov in sinov.

12. menjale so vrste naglo, drug za drugim so zemljo pognojila trupla trudna; zdaj nevzdrumni sen spijo.

13. Vihre so obiskovale preizkušale naš rod, zbirali so se sovragi in hodili od povsod.

14. da bi našo kri zatrli, da uničili ime, da slovensko govorico spravili bi iz zemlje,

15. da izropali domove in požgali nam vasi drii tod so Turki divji in hrvaške sem strani.

16. Vse te divje vihre gledal in doživljal samostan, bil porušen, spet sezidan, trikrat vstal je razdejan.

17. Grajski valpti svoje biče, so graščaki svojo pest dvigali nad dedov hrbte; Danes vse to je povest,

18. zgodovina davna, tožna, ki se ne povrne več, ki je samostan in naše dede tepa zlo, preveč.

19. Luter, kriva vera, boji za slovensko čisto vest — samostan in narod veri je ostal očetov zvest.

20. Tuje vlade so grozile odnaroditi naš rod. Vse zaman. Ostal nezmagani samostan je, svoj gospod

21. narod naš ostal na zemlji je slovenski, vekomaj tu ostane, a preteklih časov več ne bo nazaj.

22. Po pravici knjig četvero hvali stiški samostan, bil je kakor oče, mati, za vso to dolensko stran.

23. Zadnja leta spet življenje mlado v njem zaplalo je, čezli so zidovi in meniške celice,

24. vsi so potniki prevzeti, ko njih pesmi slišijo, s tisočletnimi spevi svoje misli družijo

25. in jih hkrati s patri Bogu večnemu pošiljajo, sebe in svoj rod slovenski v varstvo mu izročajo.

26. In potem ogromno kaščo samostansko Vam odpro in dobrote za vse lačne in za žejne iz nje vro.

27. Kdo prešel bo siromake vse, ki stiški samostan jim nasitil je telesa, ni pozabil dušnih ran!

28. Pucelj, zgodovinar slavni, ta zgovorni je menih zgodovino tudi pisal. Sam zdaj v grobu spava tih,

Na Dolenskem je moje srce

29. mi pa dobre stare čase čaramo si pred oči iz njegovih knjig, ki danes mirno v tistem grobu spi.

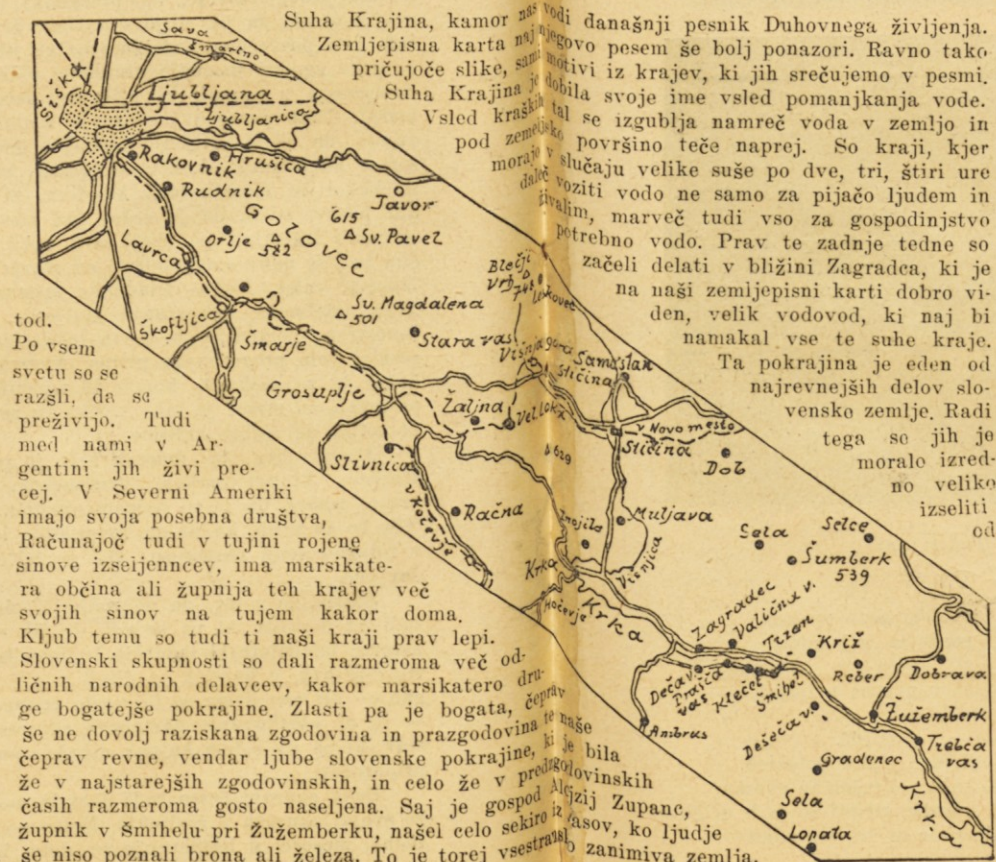
30. Slavna stiška zgodovina, rojstvo, rast, in spet propad, v naših dušah se vrstijo, nam razlaga jih opat

31. ali drugi izmed patrov, zraven opozarja rad: vse na svetu hitro mine, je brz konec naših nad,

32. večna večnost je edina neminljiva; večni Bog bo bogato plačal tamkaj dobra dela naših rok.

33. Naše staroslavne šole delavni profesorji in učenci pridni, verni, tujci, naši, plemiči

34. in tlačanov bedni sini, ki od daleč, od povsod so obetajočih mnogo sem prišli iskat dobrot,

35. misiite zdravnikov mnoge, uradnike, pridne, umne kmetovalce stiške, ki dolensko to polje

36. umneje obdelovali so učili in srečali dedom našim s težili, z njimi veselili

37. žalovali, radovolji in živeli, umirali in zato po vsej krajevici se v srce zasideli

38. vsi že zdavnaj so pomrli: rod za rodom so odšli h svojemu očetu Bogu, da jim plačo razdeli

39. Vsak dan spet pojó menihi v zboru Bogu hvalnico vboge, potnike gostijo, ki v te kraje prihité.

40. In v teh mislih že postaja stiška naglo bliža se, dobrega pol pota naglo, kar smeje minilo je.

41. Stišna! kliče nam spovednik. Hitro, zdaj izstopimo, z avtom v Krško se dolino prek polja napotimo.

42. Že smo na Muljavi zali, Cerkveca pozdravlja nas. Vstopimo. Altar bogati vodi misli v stari čas.

43. Pesem poje, kako Turki so divjali svoje dni in kako morili, klali prelivali našo kri.

44. Ljudstvo se je zbralo v cerkev, prav v to malo cerkvico, se borilo in molilo, da bi bilo rešeno.

45. Glej pomoč! Sršenov gnezdo se odpre in vsi besni vsujejo se v Turke hude: dobro so jih zdelali.

46. Jurčičeva rojstna hiša vabi Te, da počastiš slavnega moža Slovenca, se vsaj malo oddolžiš

47. za premnoge lepe knjige, ki si jih tako rad bral, jih je Jurčič iz Muljave nam Slovencem v roke dal.

48. Iz gozdov na Krško polje z avtom se pripeljemo, cerkev romarsko na Krki pred seboj zagledamo.

49. Aj, pozdravljena ti cerkev, aj, pozdravljen krški zvon! Daj, mogočno spet zazvoni vse pozovi nas na dom!

50. Sveti Kozmijani, zdravja, zdravja prosimo lepo, Vas za sebe in za svoje, i za dušo i telo.

51. Lep je svet, narava krasna, delo umnih božjih rok, cvetka, zver, žival domača, lahkokriili ptičji rod.

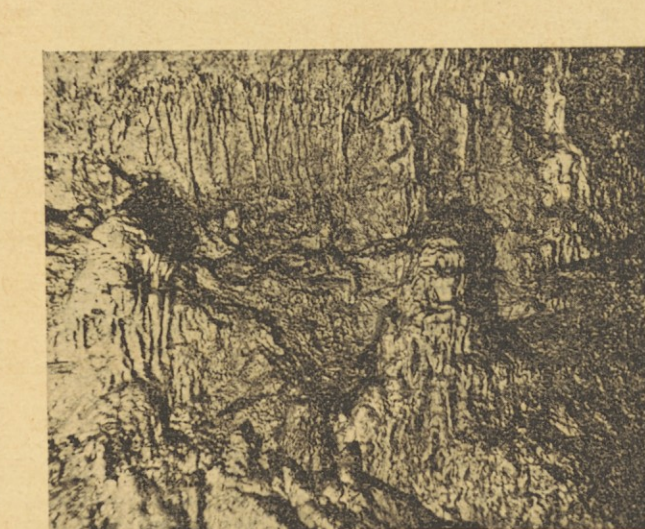
52. Ljubki hribi in doline, njive, pota in ceste, hiše, kočice, vasice — mimo naša vožnja gre —

53. vse razveseli človeka in mu razvedri duha: tod lepota starodavna in sedanja je doma.

54. So prijazni kmetovalci, ki ob poti delajo, trudijo se in potijo, radi vmes zapojejo.

55. Znamenja ob poti, cerkve, daljni Korinj, hrib in grad, aj, kako vas vedno znova gledam, občudujem rad.

Vsaj po imenu pozna vsak Slovenec Postojnsko jamo. Kateri so jo obiskali, se ne morejo načuditi podzemeljski lepoti, ki jo nudi kraški svet. Podobnih jam je vse polno tudi po krajih, po katerih nas vodi pesnik.

56. Aj, slovenska zemlja naša, kakšen čudoviti kras je razlit čez tvoje trate, selo, mesto, trg in vas!

57. Vendar: lepša čuda skriva, pravjo, tajno morsko dno, a največja zakopana so globoko pod zemljo.

58. Svet kapnikov, jezer, slapov in skrivnostni svet duhov jamskih, svet človeških ribic, pračloveških svet domov.

59. Vrata v ta skrivnostno mesta so odprta malokje; kar na Krko, kogar mika gledat vse krasote te.

60. Iz teh krajev reka Krka v beli dan veselo vre, o, skrivnosti mnoge hrani, niso vse za vas, ljudje!

61. Proti vzhodu cesta vije med gozdovi, polji se, poti Krka se privije, zvesto dalje spremlja Te.

62. Tam v Zagradcu bistro vode hočejo zajeti si, da je preko Suhe Krajne povsod napeljali bi.

63. Elektrarne že imajo, drago jo prodajajo luč umetno, Suhokranjci je plačvat ne morejo.

64. Če ne bo cenejša voda Suha Krajna kamnata, bo pustila, da ostala bo v Zagradcu i voda.

65. Vendar tega ni se bati: preuvidevni gospodar doktor Marko ban Natlačen zauzel se je za stvar.

66. Vinorodna je Vipavska nam poslala ga, moža bistro glave, pridne roke in odprtega srca.

67. Kar obljubljala so leta in odlašala vsekdar, kar smo bali se: nikoli to ne bo gotova stvar,

68. to se zdaj uresničuje, sam presvetli gospod ban jo lopato prvi vsadil na veselih upov dan,

69. ko so dela se začela, suhokranjski vodovod je začel iz sanj vstajati, blagoslovil je Gospod

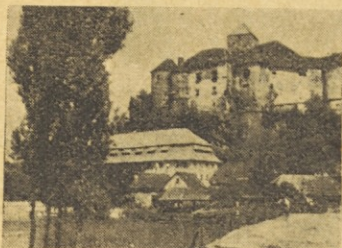
70. prva dela: trume ljudstva so se zbrale na tan dan od povsod v Zagradec srečni, žužemberški je dekan

71.

Karol Gnidovec poprosil
za pomoč sveto nebó,
z njim je množica klečeča
klicala srčno, gorkó,

72.

naj Gospod Bog blagoslavlja
vedno vso dolejnjo stran
naj nesreče vse obvarje
kraje vse in vsaki stan,

73.

Da ne bodo pozabili
do vseh koncev svojih dni
bana svojega, so zbrani
javno obljubili vsi .

74.

in dobrotnikom vsem drugim
vedno bodo dali čast,
ki so spomnili se Krajno
brž ko so dobili oblast.

75.

Kaj bi storili otroci
od veselja ne vedó;
brž vesele te novice
v Argentino pišejo.

76.

Desno v breg se cesta vije,
morda Ti Ambrus je znan?
Zdi se: s travniki in polji
vred je s kamna izklesan.

77.

Iz Ambrusa prideš v Zvirče,
pod župnije hinjsko zvon,
v Suhe Krajino središče,
morda tamkaj je Tvoj dom?

78.

Mi Zagradec zapustimo
in hitimo dalje spet
gledati, kako je krasen
tam ob reki Krki svet.

79.

Levo Straža, hrib, se dviga,
na njem vidiš danes še,
kako todi vbogo ljudstvo
svojčas je trpelo že.

80.

Tu grmado so stražili,
jo zažgali, ko Turčin
prihrumel je po dolini,
zvon za njo zavpil je z lin,

81.

Ljudstvo je zatrepetalo,
se poskrilo pod zemljo
v kraške skalnate votline,
ali se je v cerkvico

82.

brž zateklo, tam molilo,
se branilo, na nebo
bolj ko nase v stražni stiski
verno je zaupalo.

83.

To so bili stražni časi.
O, premnoga bolečin
je izkusil rod slovenski,
rod slovenski, rod trpin

84.

preko sto in sto let dolgih,
kar po krajih teh živi,
moli, poje, ljubi, kolne,
umira, znova se rodi.

85.

Z zemlje te je gori zrastel,
zemlja ga redi, živi,
kadar umrje, mrtvo truplo
spet to zemljo pognoji.

86.

Sveta je zato ta zemlja,
draga vsaka njena ped;
daj, pobožno po njej hodi,
iz te zemlje si bil vzeti!

87.

Tam na desnem bregu Krke
dviga vitek se zvonik,
v vas pa cesta kakor kača
vije se. Kje smo, vodnik?

88.

To Šmihel je, vas in fara
z lepo novo cerkvijo,
sveti Mihael in Ana
hudega ju varjejo.

89.

Tod so Klečet, vas Dešeča,
Trzen in Plešivica,
Sveta Mreta in Poljane,
in že preje vas Draška.

90.

Kakor piščeta krog koklje
so Vam zbrane te vasi,
vse prisluhnejo pobožno,
ko v Šmihelu zazvoni.

91.

Tisoče iz teh se krajev
v tuja mesta je razšlo;
so gotovo vsi veseli,
ko to pesmico beró.

92.

Dvakrat nova cesta, šola,
cerkev, nov betonski most,
pričajo duha, podjetnost,
novo delavno mladost.

93.

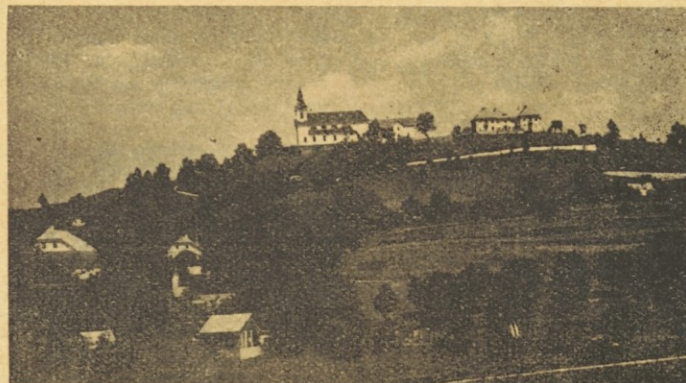
dom gasilski, močna četa,
in moderna nova peč
za sušenje sadja, šunke,
ustanov še drugih več

94.

govoré: Šmihel ustaja,
v novo slavo se budi,
ko je spal pokojno spanje
dolge čase, mnoge dni.

95.

Da je bilo tod drugače
v davnih časih, svoje dni,
govore izkopanine,
rimske, keltske, pradžani.

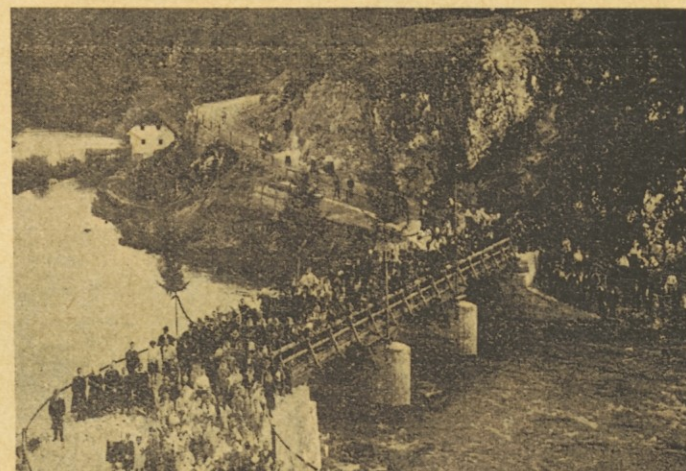
Žužemberk

96.

Tod je zidal svoje stavbe
neki Vibius, Rimljan,
kraj ta Keltom, pračloveku
bil je znan in ljub, iskan.

97.

Mnoge romajo zdaj misli
iz tujine v te vasi,
na mladost spomin še solze
v tujem vabi iz oči.

Novi most čez Krko

98.

Da, izseljeni Šmihelci,
nič nas ne pozabite,
često se nas spominjajte,
in pa: Kaj nam pošljite!

99.

Zlasti zdaj, ko strašna toča
obiskala je ta kraj,
s strašno šibo pokorila
kot ne pomni se dozdej

100.

in ko malo preje griža
je morila te ljudi,
ji Korenčan, naš učitelj
pesmico v spomin zloži.

101.

Kaj spet dalje tam na gričku
strmem belo se blišči?
Cerkev spet! Zvonika dva sta
priči, da ponosna si!

102.

Blagovestnika te zemlje,
Šmohor ino Fortunat
v davnih časih sta hodila
kraje te obiskovat.

103.

Zvolita si prav ta hribček,
tu imeti cerkvico
zaželita, hrepenita,
jima jo postavijo.

104.

S hribčka zdaj po vsej dolini
neumorno, skrbno zro
gospod tehant in svetnika,
če farani slušajo,

105.

nauke, zlato opomine,
zanje se kaj menijo,
ali hodijo po stopnjah,
ki v nebesa peljejo?

106.

Kakor plaha golobica,
kakor skružen in skesan
verniki, stisnil se je h gričku
kakor bi bil ves udan

107.

trg ponosni žužemberški,
sivi žužemberški grad;
pod njim Krka pesem poje,
večno pesem poje slap.

108.

“Panta rej, vse teče”, pravi
slap in sivi, temni grad,
“se spreminja, raste gine,”
bravec ti, in jaz enkrat

109.

se prelila bova v večnost.
O, da spal bi vsaj doma
dolgo spanje, dokler tromba
ne zbudi nas iz neba.

110.

Nemi grad razpadajoči,
velik ti si učenik!
Nauk tvoj bodi nam po svetu
skoz življenje zvest vodnik!

111.

Toda pusti težke misli,
naš prijatelj in vodnik,
stopiva na griček, v cerkev,
dvigniva se prav v zvonik!

112.

Vrzi zdaj pogled tvoj bistri,
potnik moj, na vse strani
in priznaj mi prav odkrito:
Lepših krajev pa res ni!

113.

Z gričkov cerkvice prijazne
te povsod pozdravljajo,
v sončnih žarkih se valovi
reke Krke kopljejo.

114.

Proti jugu so pragozdi,
Auersperga kneza last,
kjer jeleni in medvedi
in volkovi vso oblast

115.

še današnje dni vršijo,
kjer je pravi lovski raj,
ki zastoj drugod želijo
mnogi ga ljudje nazaj.

117.

In vasice male, ljube
se prijazno smejejo
in sinove, hčere svoje
v dom očetni vabijo.

123.

Brat, povej mi, kje na svetu
lepšo zemljo boš dobil,
toliko po gričkih cerkvic
in še boljših kje ljudi?

Šmihel pri Žužemberku, ena izmed župnij, ki imajo, računajo tudi sinove izseljencev, več svojih župljanov na tujem kakor doma.

118.

v Argentino, na Francosko
v Severno Ameriko
potom pesmice te skromne
srčno jih pozdravljajo.

124.

Domovina moja krasna,
noč in dan mi vro solzé,
ko v tujini mislim nate,
kadar tebe spomnim se!

119.

Dalje vije se ob Krki
bela cesta v novi svet.
Kam na levo pelje cesta?
Moj vodnik, povej mi spet!

125.

In domov poroma misel
Kje sto oče, mati, brat,
sestre, znanci, povprašuje,
zopet bi vas videl rad!

120.

V Ajdovec, ki ga Trojica
najsvetejša varuje.
Spotoma se Boršt, gorica,
kaže potniku smeje

126.

Rad bi na domače trate,
v nograd, njivo, na polje;
vsak posamezen spominček
mi razveseli sree.

121.

in ga vabi: daj, prijatelj,
v katerem hramu vstavi se,
saj smo med seboj domači,
mi dolenjski smo ljudje,

127.

Lepo krajev so navade,
dobri tam žive ljudje...
Aj, spomin, živahen bodi,
daj, veseli mi sree!

122.

vina radi piti damo,
žejne vse napajamo,
zapijemo, zaigramo
ino še zarajamo.

128.

Daj, spomin, živahen bodi,
živo vtisni mi zavest,
da teh krajev, sin te zemlje,
vedno ji ostanem zvest!

BOŽIDAR ERJAVEC, LJUBLJANA

Lepa Vida

Lepa Vida je pri morju stála.
Tam na prodi si pelnice prála.
Črn zamór'c po sivem morju pride,
Barko vstavi, praša lepe Víde:
Kaj da, Vida! nisi tak' rudéča,
Tak' rudéča nisi, tak' cvetéča,
Kakor ti si prvé léta bila."
Vida lépa je odgovorila:
"Kak' bi b'la rudéča in cvetéča,
Ker zadela mene je nesréča!
Oh, domá je bolno moje déte,
Poslušála sem neúmnne svéte,
Omožila sem se, starca vzela
Malokdaj sem, srotica, vesela.
Bo'no déte cel' dan prejokuje,
Čélo dolgo nóč móž prekašljuje!"
Črn zamór'c ji réče ino pravi:
"Če doma jim dobro ni, žerjavi
Se čez mórje vzdignejo; tí z mano
Pojdi sréno si ozdraavit rano.—
Kaj ti pravim, pó-te, Vida zala!
Je kraljica špánska me poslála,
Ji dojíti mládega kraljiča,
Sinka njen'ga, mlad'ga cesariča.
Ga dojila boš ino zibála,
Pest'vala, mu postí'ljo postiljála,

Da zaspi, mu lépe pésni péla,
Huj'ga déla tam ne bó imela."
V barko lépa Vida je stopíla;
Al' ko sta od kraja odtegníla,
Ko je barka že po mórju tekla,
Se zjokála Vida je in rekla:
"Oh, sirota vboga, kaj sem st'čila!
Oh, komu sem jaz domá pustíla
Déte móje, sinka nebogljén'ga,
Móža moj'ga z leti obložen'ga!"
Ko pretékle so b'le tri nedelje,
Jo h kraljici črn' zamór'c pripélje. —
Zgodaj lépa Vida je ustála,
Tam pri oknu sonce je čakála,
Potolažít' žalost ne'zrečeno
Poprašála sonce je rumeno:
"Sonce, žarki sonca! ví povejte,
Kaj moj-sinek dela, bolno dete?"
"Kaj bi delal zdaj tvoj sinek mali?
Včeraj svečo rev'ci so držáli,
In tvoj stari móž je šel od híše,
Se po morji vozi, tebe íše,
Tebe íše in se grozno jóka,
Od bridkostí njemu srce póka."
Ko na večer pride luna bleđa,
Lepa Vida spet pri okni gleda,
Da b' si sréno žalost ohladíla,
Bledo luno je ogovoríla:

"Luna! žarki lune! ví povejte,
kaj moj sinek dela, bolno dete?" —
Kaj bi delal zdaj tvoj sinek mali?
Dan's so vbogo s'roto pokopáli,
Ino oča tvoj je šel od híše,
Se po morji vozi, tebe íše,
Tebe íše, se po Tebi jóka,
Od bridkostí njemu srce póka."
Vida lépa se zajoka huje.
K nji kraljica pride, jo sprašuje:
"Kaj se tebi, Vida! je zgodílo,
Da tak' silno jókaš in tak' mílo?"
Je kraljici rekla Vida zala:
"Kak' bi s'rota vboga ne jókala!
Ko pri okni zlato sem posódo
Pomívala, mi je pádlo v vodo,
Je iz okna padla mi visoc'ga
Kup'ca zlata v dno mórja g'loboc'ga."
Jo tolaži, réče ji kraljica:
"Jenjaj jokát' in móčiti líca!
Drugo kup'co zlato bom kupíla,
Te pri kralji bom izgovoríla:
Id', kraljiča doji, moj'ga sína,
Da te mine tvoja bolečina."
Res kraljica kup'co je kupíla,
Res pri kralji jo je 'zgovoríla:
Vida vsak dan je pri okni stála,
Se po sinku, oču, móž jókala.
Slovenska narodna pesem

Iz dnevnika nadškofa dr. Antona Bonaventura Jegliča, bivšega škofa ljubljanskega

29. septembra 1918.

V petek sem dobil dolgo svarilno pismo od Hussareka, ministrskega predsednika. Opisuje nevarnost jugoslovanskega vprašanja, ki se razvija v praven, ki je Avstriji sovražen. Očita mi moj nastop v tem oziru, očita sovražnost do Nemcev in naroča, naj se umaknem v ozadje in naj od sedaj korektno postopam... Danes sem mu primerno odgovoril in med drugim tako-le zapisal: Res, v mnogih krogih slovenskih in hrvaških se razvija in hitro širi pravec, ki Avstrije več ne poudarja, da, celo pravec, ki od Avstrije odvrta. Toda, kdo je temu kriv? Povem odkrito, da centralne vlade na Dunaju in v Budimpešti. Kakor so te vzgoje vzgojile iredento, tako odbijajo sedaj od sebe Ju-

Škof dr. Anton Bonaventura Jeglič

goslovane, ker se ne ozirajo na njihov klic po pravici, pa jih preganjajo, tlačijo in jim groze za prihodnost. Ni čuda, ako se odvrta od države, ki jim je krivična... Sedanji nastop dunajske vlade je Avstriji škodljiv in pelje v njen pogin.

16. oktober 1918.

Strašne grozote se vrše po svetu. Nemčija pobita, njeni vojaki se hitro umikajo pred vojaki antante. Angleži so zasedli Palestino in Sirijo do Beirut in Damaska. Bolgarija je kapitulirala. Avstrijske in nemške čete beže iz Macedonije in Albanije, antantne se hitro dalje pomikajo, že so severno od Niša.

Kaj pa Avstrija? Zdi se, da razpada. Poljaki imajo že vlado v Varšavi. Čehi nočejo ne Avstrije, ne monarhije, že agitirajo za republiko. Nemci hočejo pravico samoodločbe, svojo državo, in sicer nekateri pod Habsburžani, drugi pa hočejo zvezo z Nemčijo, kot z zvezno državo. Madžari se pripravljajo za popolno samostojnost. V Jugoslaviji je pa takole: zagotovljena je, le to se ne ve, če jo dobimo v Avstriji, ali zunaj Avstrije. Naši slovenski politični krogi nagibajo na protiavstrijsko rešitev. Vendar parola vodilnih krogov je: nobene državnopravne izjave, čakajmo rešitve na mirovnem kongresu, kakor zahteva ena Wilsonovih točk, ki jih je avstrijska vlada sprejela. Ako bo rešitev protiavstrijska, bomo v Jugoslaviji vsi Slovani na jugu, tudi Srbijanci in Črnogorci. — Moj Bog, kaj bo? Prihodnji meseci bodo strašni, izpremenili bodo obličje naše stare Evrope.

22. oktobra 1918.

Avstrije ni več. Poljaki so prideleni Poljski. Čehi se nič več ne prištevajo Avstriji, Madžari so te dni razglasili personalno unijo, in Jugoslovani hočejo imeti samostojno, neodvisno državo.

V Zagrebu so zasnovali "Narodno veče", ki pooblašča

od vseh narodnih strank in skupin prevzame vrhovno in izključno vodstvo narodne politike. Izdali so dne 19. oktobra "Proglas na jugoslovanski narod": za Slovence, Hrvate in Srbe zahtevajo suvereno državo po načelih politične in ekonomske demokracije; na mirovni konferenci hočejo biti zastopani po svojih posebnih odposlancih, cesarski manifest in slične rešitve odklanjajo, drugim na istem teritoriju obetajo svoboden razvoj, zunanjim prost pristop do morja. Načelnik tega večja je dr. Korosec.

Ta proglas Avstrije ne omenja, vendar iz konteksta se razvidi, da govore o državi zunaj Avstrije, da na Avstrijo več ne mislijo.

23. oktober 1918.

Ravnokar je bil pri meni deželni predsednik, grof Attems. Želel je, naj izdam duhovnikom pastirski list, v katerem naj povdarim, da sem še vedno za Avstrijo. Odgovoril sem, da sem na istem stališču s cesarjem, ki je priznal točke Wilsonove in je vso zadevo njemu izročil; praveca protiavstrijskega so pač krive centralne vlade.

27. oktober 1918.

Te dni je deželni glavar Šušteršič sklical sejo deželnega odbora. Predložil je izjavo, da deželni odbor prizna "Narodno veče", njegovo oblast in njegov manifest; odbor naj samo posle vodi in varuje deželno premoženje, dokler ga ne izroči novi vladi; v njegovem imenu naj vodi posle dr. Triller. Z dr. Šušteršičem je vse referate odložil tudi dr. Lampe. Par dni pozneje se je z ženo odpeljal v avtu na Dunaj, od koder se ne vrne več.

29. oktober 1918.

Danes se je vršila lepa manifestacija za Jugoslavijo. Obhod se je pomikal po mestnih ulicah. Najlepši red. Orli in sokoli v uniformah. Nebroj deklet v krasnih narodnih nošah. Mnogo društev. Precej voz z navdušenim ljudstvom. Vsa šolska mladina. Velika truma socijaldemokratov.

Ustavili so se pred dvorcem. Na balkonu sem bil jaz, župan, deželni in državni poslanci, tudi nekaj drugih odličnjakov. Mene so povabile vse tri stranke, naj pridem in nagovorim ljudstvo. Sklenili so, da spodaj izmed ljudstva ne sme nikdo govoriti, prepovedali so privatne konventikle in tudi nameravano veselico. Prizadevali so si, da bi onemogočili vsakršen neljub in škodljiv izgred.

Ljudstvo se je po obhodu uredilo na velikanskem trgu pred dvorcem. Ves trg od nun do filharmonije je bil natlačen. Krasen pogled posebno na skupino v narodnih nošah!

Z balkona so govorili gg.: Hribar, dr. Lovro Pogačnik, Triller, častnik Rostohar, socijaldemokrat Kopač, župan Tavčar in nazadnje še jaz. Govoril sem takole:

"Klišku glave, približuje se Vaše odrešenje! Da, izpolnjuje se to, kar smo dolgo časa in po pravici želeli; približuje se čas, ko bomo sami svoji v prekrasni Jugoslaviji. Ko se te osvoboditve veselimo, zahvalimo se božji Previdnosti, ki je v

Nadškof dr. Anton Bonaventura Jeglič na misijonskem zborovanju v Grobljah pri Kamniku, malo dni pred njegovo smrtjo. Na njegovi desnici minister dr. Krek, na njegovi levisi in v ozadju ljubljanski škof dr. Gregorij Rožman in beograjski nadškof dr. Josip Ujčić.

svoji vsemogočnosti strašne dogodke nenadoma in nepričakovano zasukala tako, da se bo po navodilu papeža Benedikta XV. tudi malim narodom priznala in podelila popolna pravica. — V naših rokah je rihodnji ugodni ali neugodni razvoj Jugoslavije. Ako jo bomo zidali na trdnem temelju strahu božjega, na trdi skali naravne pravičnosti in krščanske ljubezni, bo stala trdno, ne bodo je omajali niti najbolj besni viharji. Ako bi jo pa zidali na človeških strasteh, na grdi sebičnosti in krivičnosti, zidali in urejali brez Boga, bo postavljena na pesek in sovražni viharji jo bodo porušili in podrtija bo strašna. — Toda, oh ne tako, ne! Ampak modrost možja naj razsvetli one, ki imajo odgovorno vlogo sezidati Jugoslavijo, da jo bodo utemeljili in uredili tako, da bo živela, se krepko razvijala, se lepo razcvetelo in postala dobra mati veselega, zdravega, srečnega jugoslovanskega rodu. Bog čuvaj in ohrani našo Jugoslavijo! Jugoslavija naj živi!”

Ljudstvo je vsem govornikom izkazovalo burne ovacije. Začelo se je razhajati. Red je bil vzoren. Kakor so trume prikora-kale, tako so tudi mirno odkorakale vsaka na svoj dom. No-bene nerodnosti ni bilo. Deo gratias! Na Dunaju so se bali, da bo danes tekla kri in naši Nemci so se bali surovih napadov: toda vsa slovesnost se je izvršila v popolnem miru in v naj-lepšem redu.

Cesar je sprejel Wilsonove točke, tudi ono o samoodločbi

narodov. Nam je dopustil, da se popolnoma sami odločimo, kako državo hočemo. V kratkem se bo proglasila narodna vlada. Predsednik Attems ima že povelje, da tej vladi izroči vse. Tudi vojaški poveljnik bo tej vladi izročil vojsko in ji jo dal na raz-pologo.

2. novembra 1918.

Dne 31. oktobra zvečer so proglasili “Narodno vlado”, ki jo je “Narodno veče odobrilo. SLS je 7, liberalnih (JDS) 6, so-sijaldemokrat 1. Predsednik je naš, namreč vitez Pogačnik; ve-seli smo dr. Brejca za notranje zadeve, Vrstovška za uk in bo-gočastje. Celo duhovnik je pri vladi, namreč prelat Andrej Kalan. Kar jih je iz JDS so zmerni: Tavčar, Triller, Kukovec, Ravnihar; bolj strasten je Pestotnik.

Včeraj 1. novembra so bili naši zastopniki, tudi liberalni, pri sv. maši zahvalnici, ki sem jo opravil jaz. Poprej sem imel pridigo v slovenskem jeziku, ki je bila do sedaj vedno v nem-škem. Govoril sem v 1. delu o nebeški domovini, v 2. delu o naši zemeljski domovini. Razložil sem, kaj je prava demokra-cija in v katerem obsegu ni proti veri samoodločba narodov. Nam je samoodločbo dopustil sam cesar, torej je tudi priznal, da naj bodo Jugoslovani v lastni državi, ter naj si sami dolo-čijo razmerje do Avstrije. Zato je naš korak popolnoma po-staven in tudi narodna vlada zakonita. Državne prisege se niso prelomile. Po svetem opraviilu je bil “Te Deum”.

P. Kazimir Zakrajšek

Zadnji dan meseca maja letošnjega leta je slavil šestdestletnico svojega življenja idejni voditelj naše desete banovine ali — po besedah prelata dr. Slaviča — apostol slovenskega izseljenstva, pater Kazimir Zakrajšek. Naš list si šteje v prijetno dolžnost, da slavljencu ob tej priliki iskreno čestita, obenem pa poudari obilne zasluge, ki si jih je nabral v svojem življenju, največ v prid slovenskim izseljencem.

Pater Kazimir izhaja iz fare Preserje na Notranj-skem, kjer je bil rojen 31. maja 1878. Pri krstu so mu dali ime Ignacij. V frančiškanski red je stopil dne 4. septembra 1897. Kot bogoslovec je obolet, a si je kmalu opomogel, tako da je bil posvečen v mašnika 14. julija 1902. Prvo njegovo službeno mesto je bilo v Kamniku, kjer je bil katehet na ljudski šoli. Že tukaj je pokazal svojo nenavadno delavnost, še bolj pa jo je razvil, ko so ga njegovi ožji rojaki zvalili v Ameriko. To je bilo v začetku druge dobe slovenskega ameriškega izseljen-stva, namreč leta 1906., če vzamemo za podlago delitev časnikarja Keržeta, ki je leta 1936. razdelil dobo slo-venske ameriške emigracije v tri dele, vsakega po dvaj-set let. Svoje delo med izseljenci je p. Kazimir započel z organizacijo nove župnije Žalostne Matere božje v Clevelandu. Dasi se je župnija lepo razvijala in je ljud-stvo rado sodelovalo, se je moralo organiziranje zaradi nepredvidenih težkoč ustaviti in mladi izseljenski du-hovnik je bil postavljen 2. avgusta 1907 za župnika v Lorainu, Ohio. Tu je ostal do 3. marca sledečega leta, nakar se mu je odprlo mesto izseljenskega misijonarja na Ellis Islandu, N. Y. Meseca maja 1908. je postal hkrati še kurat slovenskih izseljencev v New Yorku z zbirališčem v nemški cerkvi sv. Nikolaja.

Na slovitem otoku solza, Ellis Islandu, je imel p. Kazimir priliko od blizu opazovati trpljenje in razoča-ranje novih priseljencev. Še bolj je uvidel, kako pomo-či potrebni so rojaki, zlasti v verskem oziru, po raznih naselbinah, kamor je prišel misijonarit. Zato se je po-rodila v njem misel na ustanovitev Rafaelove družbe in njenega glasila z imenom Ave Maria. Družba je stopila v življenje kot podružnica ljubljanske Rafaelove družbe, dne 1. decembra 1908, njenega glasila prva številka pa je izšla marca 1909. S tem je p. Kazimir započel svoj tiskovni apostolat, ki je rasel obenem z njim kot mi-

sijonarjem, dušnim pastirjem in organizatorjem. Kakor je prav poudaril “Amerikanski Slovenec” ob srebrnem mašniškem jubileju Kazimirjevem, se je zdaj začela nova doba slovenskega kulturnega življenja v Ameriki.

P. Kazimir Zakrajšek se je najprej odlikoval po svojem tiskovnem apostolatu. Prepri-čan je bil, da more le močan katoliški tisk rešiti slo-venske izseljence pred poplavo brezverstva. Ko je obi-skoval versko zapuščene slovenske delavce po gozdnih “kempah” West Virginije in raznih premogovnih okrožjih v državi Pennsylvaniji, Illinoisu in drugod, je na lastne oči videl, kako je brezversko časopisje uniče-valo moralo naših ljudi. Začel je, kot vemo, z Ave Ma-rijo 1909 v New Yorku. Leta 1913. se je že tiskala v lastni skromni tiskarni v Brooklynu in dobila bratec “Koledarček”, ki se je kmalu razvil v obširen koledar. Od tod so se vsi trije preselili med Slovence v New York na St. Marks Place. Tu se jim je pridružila po-litična posestrima “Sloga”, rojena v Clevelandu, O. Sledeče leto se je rodila “Mala Ave Maria” za otroke. Vse skupaj je bilo povezano v “Franciscan Press”.

Ko se je v začetku leta 1919. p. Kazimir preselil k sv. Štefanu v Chicago, je šlo čez nekaj mesecev vse to za njim, najprej listi, potem še tiskarna. A preden se je to zgodilo, je stopil na dan poskus z novo tiskovno družbo “Edinost”, ki naj bi izdajala dnevnik “Sloga”. Razvoj je leta 1920. rodil politični list “Edinost”, ki je spočetka izhajal dvakrat na mesec. Iz njega je nastal sedanji katoliški dnevnik “Amerikanski Slovenec”. Isto leto se je pridružil nabožni mesečnik “Glasnik presve-tega Srca Jezusovega”, nato pa leta 1924. še angleški mesečnik “St. Francis Magazine” in slovaški “Listy sv. Frantyška”.

Poleg tega, da je p. Kazimir pridno pisal — več-krat pozno v noč — v svoje liste in mesečnike, je od časa do časa izdajal poučne in povestne knjižice. Spisal je n. pr. Abecednik, Katekizem, Molitvenik, potem ver-sko-obrambne brošurice Več luči, Izpod vislie (v sloven-skem in hrvaškem jeziku), Tole vzemi in beri, Resnica o vodiški Johanci, Za srečo v nesrečo, Pri znamenju, itd.

Kakor je bil p. Kazimir velik v tiskani besedi, tako ni bil nič manj velik v živi, govorjeni besedi, v svojih pridigah in misijonih. Ob svojem sre-

brnem jubileju je mogel pokazati na 249 slovenskih in slovaških misijonov. Da so ljudski misijoni poleg tiskane besede najuspešnejše sredstvo verskega preporoda, mi ne bo nihče oporekal. In zato je p. Kazimir tudi tukaj kljub svojemu napornemu dušnopastirskemu delu žel bogate sadove in razvnel ljudstvo za lepo krščansko življenje ter ga svaril pred volkovi v ovčjih oblačilih.

P. Kazimir pa se je uspešno udejstvoval tudi v praktičnem dušnem pastirstvu. Ni bil dolgo samo izseljenski misijonar v New Yorku in kurat tamkajšnjih Slovencev, ampak je kmalu dobil v oskrbo najprej slovaško faro v Rockland Lake, N. Y., potem pa se je preselil na drugo, večjo, tudi slovaško faro v Brooklynu. Še bolj pa se je pokazala njegova dušnopastirska vnema, ko ga je leta 1918-19. kardinal Mundelein poklical v Chicago ter mu izročil slovensko faro sv. Štefana. Tekom osem let župnikovanja je sezidal krasno slovensko farno šolo ter storil za župnijo v gospodarskem in duhovnem oziru izredno veliko. V gospodarskem: Ob njegovem prihodu je bilo letnih dohodkov z bazarjem vred okrog 6 tisoč dolarjev, potem pa so se dohodki dvignili na letnih 30.000 dolarjev. V duhovnem: Ustanovljenih je bilo več cerkvenih društev, ki so versko življenje izredno povzdignila, tako da je kmalu komaj zadostovalo pet maš, da so verniki zadostili nedeljski dolžnosti. — Po svoji vrnitvi v domovino istotako uspešno vodi novo ljubljansko župnijo sv. Cirila in Metoda, kateri je razširil in olepšal hišo božjo, bivšo podružno cerkev sv. Krištofa.

Poleg vsega tega pa je p. Kazimir deloval tudi

Ljubljanski župan dr. Adlešič govori slovenskim izseljencem

Že v zadnji številki naše revije smo omenili, kako se je bil odpeljal v Ameriko ljubljanski župan dr. Juro Adlešič, da 14. maja t. l. otvori jugoslovanski kulturni vrt v daleko največji slovenski izseljenski naselbini, v Clevelandu. Omenili smo, kako je naša tamošnja naselbina gospoda župana kar najsvetelneje sprejela in kako ga je pozdravil med mnogimi drugimi tudi clevelandski župan Burton, obdan od celokupnega mestnega upravnega odbora. G. Burton mu je izročil tudi zlat ključ, ki naj pomeni, da je dr. Adlešič častni gost mesta Cleveland, kjer naj se smatra, da je kakor doma, kakor v svoji hiši.

Gospod župan je obiskal mnoge naše izseljenske naselbine, ki so ga kar najlepše sprejemale. Izmed mnogih njegovih govorov ob priliki teh svečanih sprejemov — naši tamošnji listi povdarjajo, da je dr. Adlešič sijajen govornik — naj navedemo par odstavkov iz pozdravnega govora v velikem klivlenskem narodnem domu na St. Clair Avenue, kjer so ga pozdravili naši najodličnejši izseljenci in zastopniki društev, in mu priredili za take prilike izredno primerno in nad vse uspešno Finčgarjevo igro "Naša kri". Poročila pripovedujejo, da so mnogim poslušalcem zaiskrile solze v očeh, ko je g. župan med drugim govoril:

"Predragi rojaki Slovenci!

Ko sem odhajal v Ameriko, se je zbral k sebi ljubljanski občinski svet, in mi je naročil, da Vam v imenu Bele Ljubljane ponesem in izročim kar najprisrčnejše in kar najtoplejše pozdrave. Ko sem odhajal, sem se ozrl na stari ljubljanski grad, in zdelo se mi je, da hoče reči: Tudi moje pozdrave nesi rojakom v Ameriko! Ko sem se z vlaka oziral na naše lepe slovenske gore in po njih bele cerkvice, se mi je zdelo, da mi vse izroča pozdrave za Vas, dragi rojaki v Ameriki." Potem je gospod župan ugotovil in povdaril: "Povsod je naša domovina, kjer se čuje slovenska beseda in naša lepa pesem!"

Veliko svečanost otvoritve kulturnega vrta je žal motilo slabo vreme, vendar so računali angleški dnevniki, da je nad 100.000 ljudi opazovalo parado mnogih tisočev zastopnikov najrazličnejših slovenskih in drugih društev, pa tudi zastopnikov oblasti. Povorko so zlasti poživile številne slovenske narodne noče, ki se niso zdale dežja, ki je pršil ves čas. Na slovesnost je prišla cela dolga vrsta naših ameriških slovenskih in jugoslo-

organizatorično. Že do sedaj omenjeno delo je zahtevalo organizatoričnih zmožnosti. Razen tega bi bil treba omeniti, da je p. Kazimir organiziral komisariat slovenskih frančiškanov v Ameriki, poleg raznih društev tudi n. pr. Zvezo katoliških Slovencev itd. Med vojno se je potegoval za ustanovitev Jugoslavije; skupaj s p. Hugonom in sobraty je ustanovil leta 1923-24. središče ameriških Slovencev na takozvanih ameriških Brezjah v Lemontu, Ill., kjer se je leta 1929. vršil veličastni prvi in menda zadnji ameriški vseslovenski katoliški shod. — Kako močno je ob svojem prihodu v domovino pred desetimi leti pospešil izseljensko gibanje, je vsem znano. Njegovi neutrudljivi delavnosti se moramo zahvaliti, da se sedaj zanimajo za izseljensko vprašanje tudi odgovorni državni in kulturni krogi in da ni daleč ustanovitev dveh izseljenskih zbornic, ene v Ljubljani, druge v Zagrebu.

Ob šestdesetletnici tako delavnega moža je naša iskrena želja, da bi Gospod še nadalje kronal z uspehi njegova podvzetja. Kljub mnogim oviram je v svojem življenju dosegel take stvari, ki mu bodo še dolgo v čast in ponos. Njegove obilne zasluge je že priznala tudi državna oblast, ki ga je ob srebrnem mašniškem jubileju odlikovala z redom sv. Save 4. razreda, ob desetletnici Rafaelove družbe v Ljubljani pa z istim redom 3. vrste.

Bog živi izseljenskega apostola, patra Kazimirja Zakrajška še mnogo let! Izseljenci širom sveta se ga ob njegovi šestdesetletnici s hvaležnim srcem spominjajo.

P. Salezij Glavnik OFM.

vanskih odličnikov, pa tudi mnogo zastopnikov najvišjih ameriških oblasti. Naj omenimo Martina L. Daveya, guvernerja države Ohio, ki je stavila g. županu na razpolago državni avtomobil s častnim spremstvom, g. Harolda Burtona, klivlenskega mestnega župana, g. Konstantina Fotiča, jugoslovanskega poslanika v Washingtonu, g. Vladimirja Rybarja, poslaniškega svetnika, itd. itd. Zbrane množice je g. župan Adlešič takole nagovoril, potem ko je kot zastopnik domovine otvoril jugoslovanski kulturni vrt:

Predragi rojaki! Bratje in sestre!

Globoko ginjen sem sprejel vabilo uprave Jugoslovanskega kulturnega vrta na to zgodovinsko slavnost. Z veseljem sem se podal na pot čez morje, da v imenu Jugoslavije, vsega jugoslovanskega naroda, zlasti pa v imenu slovenskega mesta Ljubljane in vseh Slovencev v stari domovini izročim najtoplejše pozdrave gostoljubnim Združenim državam ameriškim, posebej pa še državi Ohio ter mestu Clevelandu, ki so s svojim velikodušnim darilom — tem prelepim vrtom — počastili in osrečili vse Jugoslovane to in onkraj morja.

Pozdrav in zahvala domovine.

Gospodje zastopniki mogočne vevlasti Združenih držav ameriških, države Ohio in cvetočega mesta Clevelanda! Ko Vam imam čast sporočiti pozdrave in najtoplejšo zahvalo svoje domovine za Jugoslovanski kulturni vrt, ki ga danes odpiramo, Vas prosim, da ne omalovažujete srčnih izrazov male Slovenije in upoštevate, da ta deželica sredi Evrope, na križišču od nekdanjih važnih cest med severom in jugom, vzhodom in zahodom, zaradi raznoterosti svojih krasot, zbranih na najmanjšem prostoru, slovi kot *P r s t a n E v r o p e*, in da v tem evropskem paradižu živi jugoslovanski narod Slovencev, ki s tukajšnjimi našimi rojaki vred ne šteje niti 2 milijona duš, pa je s svojimi hrvatskimi in srbskimi brati stoletja in stoletja branil zahodno Evropo pred navali Turkov in tako s svojimi trupli obvaroval evropsko kulturo vsemu človeštvu. Letos šele mine 20 let, odkar smo se, tudi z Vašo požrtvovalno pomočjo, ko so tudi ameriški junaki prelivali v svetovni vojni svojo kri za našo svobodo, in z modrostjo prezidenta Wilsona, osvobodili tisočletnega jarma in si z združitvijo z brati Hrvati in Srbi usta-

novili svojo državo Jugoslavijo. Vendar je ta naš narod miroljuben, kar Vam najpejše odkriva sam ta vrt. Jugoslovanski narod, ki je v neprestanih bojih za evropsko kulturo in za svojo svobodo krvavel, kakor pravi heroj, ni semkaj postavil spomenikov svojih junakov, temveč samo onih mož, ki so se z uma svetlim mečem borili za pravice zatiranega naroda in mu s pesmijo vlivali v srce upanje na svobodo ter mu blažili dušo s poezijo najvišje lepote! Narod junakov po pravici slavi svoje pesnike, ker je sam pesnik!

Slovinci in civilizacija Amerike

Gospoda! Najbolj se pa mali kulturni narod Slovencev, ki nima več analfabetov, in na leto tiska toliko knjig, da se tako rekoč vsak Slovenec rodi s knjigo v roki, ponaša s tem, da je s svojimi skromnimi močmi uspešno sodeloval pri civilizaciji velike Amerike in pomagal zidati tudi temelje današnjega Vašega blagostanja.

Pred nami stoji Baraga, ki je pred 100 leti v teh krajih širil luč krščanske ljubezni in tiskal prve knjige v jezikih Ojibwe in Ottawa-Indijancev, njegov pomočnik Pire je pa učil orati zemljo, sejati in žeti žito, zlasti pa požlahtnjevati drevesa, s plugom, semeni in čepeči, ki mu jih je darovala Ljubljana za civilizacijo Amerike! Zato ste Američani po tem slavnem slovenskem sadjarju imenovali 4 kraje z njegovim imenom Pierz, iz hvalečnosti, ker je požlahtnjeval tako srea nemirnih Indijancev, kakor tudi divje jablanice, da še dandanes uživa Amerika bogate žlahtne plodove njegovega miroljubnega kulturnopionirskega dela. Tudi naši možje so sejali v teh krajih seme strpnosti med narodi, ki se je razraslo tako mogočno, da so danes Združene države ameriške najmočnejši varuh miru na svetu.

Hrepenenje po domovini.

Dragi rojaki, ki niste pozabili svoje matere domovine! Vam dragi Slovenci Hrvatje in Srbi, prinašam iz domovine plantече hrepenenje brezkončne ljubezni, ki se je vnelo tisto uro pred stoletji, ko je mater domovino zapustil prvi sin in je šel čez morje v te kraje za srečo.

Iz solz se vsakokrat spet rodi hrepenenje. Kadar se poslavlja sin domovine, ga to plemenito čustvo vedno spremlja na daljini poti, ga vodi in varuje ter vedno kliče nazaj k materi domovini. In čim več Vas je tu, tem večje in močnejše je hrepenenje, tem glasneje Vas kliče in tem bolj vroče Vas vabi nazaj — k materi.

To hrepenenje je vedno živa vez med nami onkraj morja in med Vami tostran oceana, saj je to hrepenenje perojeno iz iste krvi in gnano od enakih utripov srca. Zato bo to naše hrepenenje nepretrgana vez, dokler bo po naših žilah tekla kri, ki je v neprestanih bojih za naše meje v tisoč in štiristo letih našo zemljo od Triglava do valov Jadrana in do Vardarja posvetila za našo domovino.

Iz tega svetega hrepenenja porojenega iz ljubezni do svojega rodu in domovine, je zrasel tudi ta Vaš prekrasni vrt! Kakor čudež tega hrepenenja je ta vrt, saj se je prvič razcvetel tako pisano in bujno, da v njem natrgamo cvetja in z njim ovenčamo našo mater Domovino za praznik 20 letnice, ko je to večno hrepenenje združilo njene sinove Srbe in Hrvate ter Slovence v svobodni kraljevini Jugoslaviji.

Jugoslavija se spominja Amerike in Wilsona.

Prvi ste ameriški Srbi, Hrvatje in Slovenci, ki praznujete jubilej Jugoslavije, zato pa naša kraljevina smatra današnjo grandiozno proslavo za največjo srečo in veselje, kar jih zamore doživeti ob svojem jubileju. Ponosna je na Vas, da ste ji spet pokazali svojo udano ljubezen tudi kot zvesti državljani mogočnih Združenih držav ameriških, kakor ste dokazali svojo gorečo ljubezen do svoje potrte, obupane in na smrt ranjene matere pred 20 leti, ko ste ji poslali na pomoč svoje dobrovoljce, kruha in zdravil, ter vsega, kar je potrebovala v naihuiši sili.

Letošnja slavljenka Jugoslavija se predvsem globoko zaveda odločilnih zaslug Združenih držav ameriških in nesmrtnih besed Wilsonovih za njeno ustanovitev, zato naj bo pa današnja slavnost tudi Jugoslovanski zahvalni dan Združenim državam ameriškim. Globoko se priklanjamo pred zvezdnatim praporom Unije in pred njeno srčno plemenitostjo, ki je ob 20 letnici svojih žrtev za našo domovino počastila naš narod s poklonitvijo tega veličastnega parka.

Ameriška zastava vihra v Ljubljani.

Gospodje predstavniki Združenih držav ameriških in mesta Clevelanda, predragi moji rojaki! Tudi Ljubljana, ki jo imam čast zastopati kot župan, se danes s hvaležnostjo klanja pred zvezdnatim praporom, ki ste ga nam prinesli že 1. 1919. in sedaj

krasi našo mestno hišo. Vam v zahvalo danes vihra vaša zastava v Ljubljani. Veliko Vas je moralo zapustiti rodno deželo, ker Vam ni mogla dati dela in kruha, veliko Vas je pa tudi Amerika postavila na noge, toda nikdar se niste prevzeli in nikdar niste pozabili na revne svoje kraje stare domovine. S težkim delom in krvavimi žulji ste si služili kruh in neprestano ste si pritrgovali od ust ter svoje prihranke pošiljali domov svojim dragim za pomoč in svoji nikdar pozabljeni domovini v tolažbo. Srečna mati, ki ima take sinove, zato je pa tudi stara domovina vesela in ponosna na Vas!

Kadarkoli je bila v potrebi ali v sili, vedno ste ji prihiti na pomoč, ob nesrečah, ki so zadele Vaš rodni kraj ali vso deželo, so bile podpore iz Amerike v največjo uteho. Z Vašimi prihranki smo ustanavljali hranilnice in posojilnice, da ste tako s svojim denarjem vzdali ogelni kamen mogočne stavbe našega združništva. In ko je po svetovnem klanju grozilo pomanjkanje in pretila beda vsej Sloveniji, so jo spet Vaši dolarji podprli vsaj toliko, da jo ni podrta lakota. Tudi Vi tukaj ste morali zaradi svetovne vojne spoznati pomanjkanje, ali prav ta krasotni vrt spet kaže, da je Amerika premagala težke čase. Pa tudi pri nas se časi naglo boljšajo, da se je pričel tajati led v blagajnah hranilnic in posojilnic. Tudi brezposelnost je ponehala že skoraj popolnoma, saj se je v naših krajih po vojni razvila industrija, prav tako naglo smo pa napredovali na socialnem polju, da se tudi delavstvo že bliža zadovoljnim časom.

Kulturni razmah v domovini.

Navzlic težkim gospodarskim razmeram smo se mogočno razmahnili na kulturnem polju. Že prvo leto po vojni je Ljubljana dobila univerzo, ki s častjo nosi ime Viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja - Mučenika, in dobiva na slovesu tudi izven meja naše domovine. In ko je tej naši mladi univerzi pretila nevarnost, ste tudi Vi povzdignili svoj glas in nam jo pomagali ohraniti, danes Vam pa že lahko sporočim, da smo Slovenci ustanovili tudi najvišji kulturni zavod, svojo akademijo znanosti in umetnosti v Ljubljani.

Kakor Vam z radostjo naštevam naše največje uspehe v domovini, ki ste nam jih pomagali doseči z zares sinovski ljubeznijo, tako ne morem skriti velike ginjenosti, ki je prevzela Ljubljano in vso Slovenijo, ko ste se v svojih najtežjih časih spomnili najbednejših žrtev svetovne vojne, naših ubogih slepcev in jim darovali nad 600.000 dinarjev, da smo jim kupili in uredili prav lep in udoben dom. Niste mogli pokazati lepše, kakor s tem svojim človekoljubnim darilom, da v Vaših sreih še vedno biše zlato slovensko sree.

Blagor materi s takimi otroki, blagor domovini s takimi sinovi!

“O Domovina, ti si kakor zdravje!”

V svojih žilah ste prinesli kri domovine s seboj in ta kri govori tudi iz nesmrtnih del teh mož, ki ste jim tu postavili spomenike.

Veliki knez-vladika Peter Petrovič Njegoš je s svojim veličastnim “Gorskim vencem” ovenčal ves slovanski jug, zato ga pa posnemajte, in objemite z ljubeznijo vse jugoslovanske brate. Ta junak in svečenik, modrijan in pesnik, prerok in vladar nas uči in bodri, da zvesta ljubezen do domovine zamore obvarovati svobodo še tako majhnega naroda tudi pred najmočnejšim sovražnikom, kakor si je njegova mala in revna črna gora ohranila svobodo samo z zvestobo do domovine do zadnje kaplje krvi.

Vsi, ki ste po dolgih letih spet zagledali domače kraje, ste nevede v globini svoje duše začutili, kaj pomeni vzdih Ivana Cankarja: “O domovina, ti si kakor zdravje!” Tako bo Vam in še tisočem in tisočem, ki bodo stopili v ta domači vrt, kakor na svojo rodno zemljo, zazvenelo v srcu spet in spet: “O domovina, ti si kakor zdravje!”

Cankarjev hlapec Jernej je podoba vsega slovenskega naroda, ki je sto in stoletja delal za druge in jih bogatil, toda pred 20 leti je tudi slovenski hlapec Jernej postal na svoji zemlji gospodar, ko se je zvezal s svojima bratoma Hrvatom in Srbom.

Kadarkoli boste prihajali v ta svoj vrt, boste z goriškim slavcem Simonom Gregorčičem zapeli tisto staro:

“Eno devo le bom ljubil,
eni le bom zvest ostal...”

Moja ljuba je Slovenija,
jaz pa Slave zvest sem sin!”

“Bratje, v kolo se vstopimo!” Vas kličem z Gregorčičem in: “Naš čolnčik otmimo!”, da bodo še sinovi Vaših sinov in njih potomci s sladkobo v duši hrepneli: “Nazaj, nazaj v planinski raj!”

Kadar bo vaše hrepenenje po domovini najbolj goreče, se

zatecite v zavetje tega svojega vrta in kadar Vas bodo preganjale nesreče in Vam grozil obup, pridite k svojim varuhom, in okrepite se z živo vodo iz večnega studenca njihovih nesmrtnih del. Potožite jim svoje gorje in, kakor iz svoje domače cerkvice tam daleč za Atlantikom, boste odšli spet potolačni in mirni, saj Vas blagoslavlja Friderik Baraga, za praprebivalstvo teh krajev do mučeništva požrtvovalni, in zaradi svoje ljubezni do bližnjega nebeške krone vredni Vaš rojak. Pred sto leti je po tedaj še divjih teh krajih pričel saditi prvi kulturni park. Čipevskim in otavskim Indijancem je napisal prve knjige, da so lahko v svojem jeziku častili Boga krščanske ljubezni, ki je vse narode ljubil enako. In ta prvi vrtnar je v teh

krajih tudi za Vas vsejal "Nebeške rože" in za "dušno pašo" zasadil 12 jablan krščanskih čednosti, ki naj rode tudi v tem vrtu "Zlata jabelka" za srečo Vašo, in za čast Vaše stare domovine Jugoslavije ter za blagor Vaših gostoljubnih sosesčanov clevelandskih in vseh držav Združenih držav ameriških.

V imenu mesta Ljubljane, glavnega mesta Slovenije, kličem v tem slovesnem trenutku:

V tem vrtu naj vedno rasto drevesa jugoslovanske kulture, na sredi med njimi pa na veke neusahljivo drevo ljubezni do domovine! Ta vrt naj bo sveti gaj bratstva med narodi v srečo in blagor mesta Clevelanda, ter najčastitljivejši hram prizadevanja vseh narodov Združenih držav ameriških za svetovni mir!

9. julij, argentinski narodni praznik

Leta 1815. se je splošni položaj mlade argentinske države zelo poslabšal zaradi notranjih razprtij med provincijami. Manjkala je enotnost v mišljenju in delovanju. Španci, ki so bili v Peruju še močni, so komaj čakali ugodne prilike za napad in ponovno podjarmljenje severnih argentinskih provinc. V teh žalostnih okoliščinah so se vsi pravni zastopniki argentinskega ljudstva sešli v Tucumanu, da čim bolj temeljito rešijo vsa pereča vprašanja. Dne devetega julija leta 1816 je sklenil ta kongres izredno važen sklep. Zbrani zastopniki ljudstva so se namreč izrekli in zaprisegli pred Bogom in Domovino, da bodo ščitili svobodo provinc in njihovo neodvisnost od španske krone čuvali, naj velja kar hoče.

V boljše razumevanje je treba spomniti, da so Argentinci dne 25. maja 1810, dan, ki se ga spominjamo na drugi argentinski narodni praznik, pač odrekli pokorščino takratnemu zastopniku španskega kralja in upravitelju španskih kolonij ob reki Río de la Plata, s katerim iz raznih vzrokov niso bili zadovoljni, da pa s tem še niso razdrli vseh vezi, ki so jih družile s špansko kraljevsko krono. V smislu španskega državnega prava je namreč na ljudstvo prešla vrhovna, suverena državna oblast, kadarkoli je kralj iz kakoršnegakoli vzroka ni mogel sam osebno izvrševati. In ker je bil tedanji francoski cesar Napoleon ravno premagal in ujel španskega kralja, se je argentinsko ljudstvo poslužilo te svoje ustavne pravice in obračunalo s kraljevim namestnikom, dočim bo uredilo svoje razmerje s kraljem kakor hitro bo kralj spet svoboden in prost. 25. maj je torej samo začetek revolucije, ki je bila končana s kongresom v Tucumanu dne 9. julija leta 1816.

Med 29 kongresisti, ki so podpisali akt, je bilo 13 duhovnikov. Znani so zlasti: Antonio Saenz, Fray, Justo de Santa María de Oro, Fray Cayetano Rodríguez in Castro Barros. — Moram pripomniti, da je bil poslan duhovnik dr. José Valetín Gómez kot diplomat na dvore v Pariz, London in Rio de Janeiro, kjer je deloval za priznanje novorojene države od strani velesil.

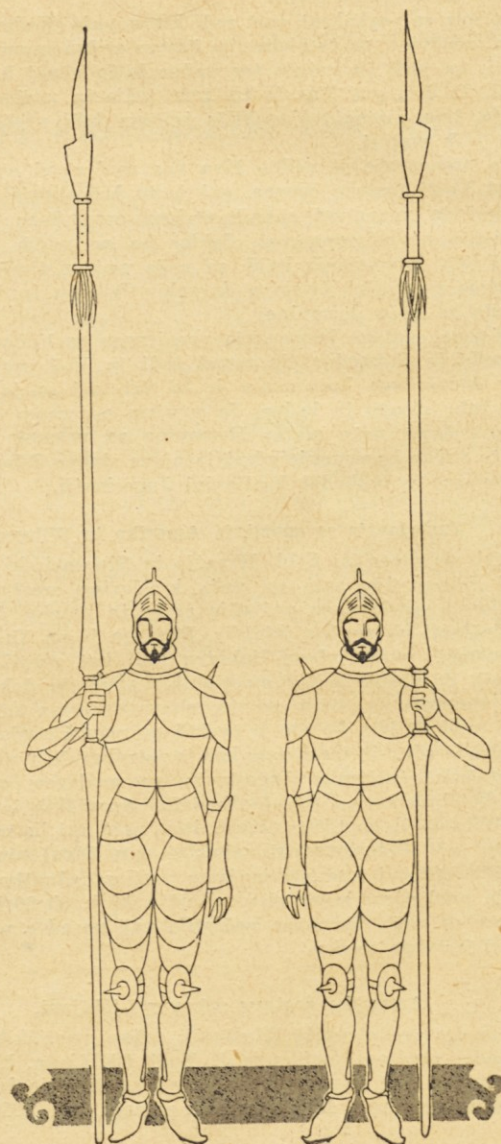
Nekaj dni pozneje je kongres določil definitivno zastavo sinje-belo-sinjo, namreč isto, ki jo je ustvaril general Belgrano l. 1812, ob reki Paraná, in ki je posneta po obleki zaščitnice Argentine, luhanske Matere božje. Združile so se na ta način vse province v nerazdružno enoto za obrambo proti starim tlačiteljem, čeprav je ostala prav za prav vsaka izmed provinc zelo samostojna in sapoupravna, tako da je Argentina prav za prav še danes zvezna republika 14 samostojnih držav. General San Martín je takoj pričel pripravljati domačine, kreolce, proti španskim realistom, ki so grozili severnim argentinskim provincam. V Peruju je bila združena nasprotnikova moč. San Martinov vojaški ge-

nij je vendar strl sovražni odpor v samem njegovem gnezdu. Posrečilo se mu je združiti Čilence in Peruance, ki so po večkratnih bitkah zadali smrten udarec španskemu kolonialnemu gospodstvu in pokazali svetu tri mlade republike, ki so si začele same pisati svojo zgodovino v družbi narodov.

Ob priliki tega prvega argentinskega državnega praznika tudi slovenski izseljenci v tej novi domovini pozdravljamo Argentino z verzom argentinske narodne himne:

Al gran Pueblo Argentino — Salud!!

Vladimir Zmet, Córdoba.

Kje so, ki jih je tujina vzela...

Dan za dnem prihajajo pisma.

Kje je moj mož? Deset let je, kar je odšel, pet let ne piše, doma hiram v bedi...

Nič se ne oglasi mož. Šest otrok imam, podnevi delam, ponoči jokam in molim... lačni otroci prosijo kruha...

Kje je moj sin. Toliko sem ga prosil, naj ne hodi v svet. Sedaj sem se postaral. Grunt bi mu dal, in bi se odpočil, zakaj truden sem, pa ga ni sina, mojega ljubega sina, ki sem mislil, da mi bo palica za stara leta...

Stara sta oba, oče in mati. Le malo še morejo. Jaz se ubijam z otroci in revščino. Nimamo, da bi dobrim starišem dali za cukar in kofé. Trije sinovi so šli v svet. Nič ne pišejo, nič ne pošljejo. Niti ljubeznivega pozdrava nimajo nehvaležni otroci, katere sta s toliko ljubeznijo gojila oče in mati. Že osem let nobenega glasu. Ali so živi ali so mrtvi. Pred leti smo imeli naslov. Sedaj ni več odgovora na nobeno pismo. Od drugih slišimo žalostne stvari... tako piše snaha.

*

Vol pozna svojega gospodarja in osel pozna jasi svojega gospoda... pravi božja beseda. Zato bi človek ne verjel, da je mogoče tako pozabiti na tiste, katerim smo toliko hvaležnosti dolžni in za katere je kdo tako močno navezan skrbeti.

Kaj me brigajo doma. Jaz moram skrbeti zase. Še sam za sebe komaj zaslužim. Takole se je zgovarjal oni dan eden izmed tistih, kateremu doma žena joka v podrti hiši... mož pa tukaj z vlačugami kopiči gorje na svojo glavo... ogromno butaro, ki bo nekoč še vse drugače pritisnila kakor je oni dan pritisnila trhlja streha in preperel strop, ki sta se doma porušila... Če ni posegla vmes policija in takemu nevrednemu očetu, ki ga ni sram, da je preprosto dekle z zakonsko zavezo upregel v skupen jarem in potem siroto samo pustil naj vleče to, kar morata peljati skupno oba — če še ni posegla vmes policija in mu še ni dopovedala kaj da je njegova dolžnost, naj ve, da še ni vseh dni konec, da so tudi za take bolezni zdravila, prav grenke kroglice, pa tudi če bi se res odtegnil posvetni pravici, naj nikar ne misli, da je vseeno, da je stvar že rešena, da je svoboden! Tu je treba, da se uveljavi božja beseda: "Če ni nikogar, ki bi se ozrl na reveža, pozabljenega in ponižanega, ali ga bom pozabil tudi jaz?... Na koga pa bom gledal, če ne na prezrtega in razžaloščenega!" In On, ki je naročil, naj vsak skrbi tudi za svojega bližnjega... kako si more kdo misliti, da ne bo nastopil On, ki je zaščitnik vdov in sirot, nekega dne kot tožnik brezvestnežev, ki so tako pozabili svoje domače.

Tisti sinovi in hčere, tisti možje, ki nočejo slišati joka domače hiše, ki se celo znancev iz domačega kraja ogibljejo, da bi jim ne bilo slišati kake opazke, ki bi

jih spomnila na dom in bi jih vzbudila vest, ki je že nemara utihnila, omamljena v vinu in morda še v grših nečednostih, naj nikar ne pozabijo, da bodo morali stopiti neki dan pred Njega, ki je sirotam in vdovam varuh, ki je očetu dal neizbežno dolžnost, da za svoje otroke skrbi, se za nje žrtvuje in sam sebi morda tudi potrebne stvari odreče, zato da svojim potrebnega daje... O, je še druga pravica kot tista, katero daje policija!

In kakšen krik in vik dvignejo taki nevšečniki, če kdo sporoči domov kar je resnica. Kaj to koga briga! Ali jim boš mar ti dala jesti, če so lačni. Kaj se vtika v tuje stvari...

O kako vsakdanje zgodbe tukaj med nami, žalostne, pa bridko resnične, ki bodo imele svoje zaključke šele tedaj, ko ne bo več širokega morja, ki sedaj deli nevrednega očeta od zapuščene družine, tedaj, ko sodni stol božji ne bo stal daleč, marveč, ko bo treba od blizu poslušati bridko obsodbo, izrečeno nad nevrednim služabnikom, ki ni bil zvest niti v tem, kar mu je sree narekovalo, kar so mu celó malovredni znanci in prijatelji priporočali, nezvest razmeroma lahkemu bremenu, ki si ga je sam naložil.

Kako usodno so mnogi zablodili! Vidiijo gospodo, ki se gosposko vozi, udobno živi, in brez žuljev dobrega kruha v obilici ima. To jih je omotilo, in samo še v tem veselje iščejo, kar njihovemu telesu prija... In vendar je nekatera jed sladka v ustih, a potem povzroča pekočo bolečino...

Ne, ne. Nima sladkega spanja in mirnega oddiha tisti, kateri je v vinu in nečistosti zapravil svoj denar, nego oni, kateri je morda s kromno večerjo legel k počitku, pa s prijetno zavestjo, da je po dolgem trudu vendarle prihranil nekaj, kar je danes poslal svojim dragim, ki bodo hlavežno mislili na ljubega očeta, ki se v tujini zanje žrtvuje in nanje misli, ali bodo z veseljem pripovedovali svojcem o dobrem sinu in hčeri, ki nikdar ne pozabita na svoje sive roditelje...

Ni samo za knjigo dan zgled Jezusov, temveč za življenje. Da ga mi posnemamo. Ni namreč zato prišel — je dejal — da bi drugi stregli njemu, temveč zato, da je on drugim stregel in se za druge žrtvoval! To je globoka modrost življenja in samo tisti je resnično vesel, in samo njegovo delo je v življenju blagoslovljeno, ki razume svoje življenje živeti po tem vzorec in bolj skrbeti za druge, kakor za samega sebe. Ker sloni krščanstvo na veri, ki se kaže v dobrih delih, ugotavlja apostol Pavel dobesedno, da "a k o p a k d o z a s v o j e i n z l a s t i z a d o m a č e n i m a s k r b i, j e v e r o z a t a j i l, i n j e s l a b š i o d n e v e r n i k a". Beseda, ki je vsem dovolj jasna!

Hladnik Janez, Buenos Aires.

Kje si, domovina draga?

Saj Marica ni bila napačno dekle. Seveda je tudi hvalili ne bom preveč. Harmonike so imele čudno moč nad njo. Kadar so zapele, in če tudi ni bilo drugega kot "si-rat-ka, pa-še-kaj bolj-ga"... ki jo je zaigral nerodni Bricov Pepo (saj drugega sploh ni znal), že so Marico tako nemilo zasrbele pete...

Mati je bila pametna, izkušena ženska, in je skušala Marici z vsemi mogočimi razlogi dopovedati, kaj je pa-

met. Toda če je Marica navsezadnje tudi utihnila s svojo nadležnostjo, pete so jo še vedno srbele. In kadar je le mogla, je s kakršno koli pretvezo šla z doma, če je bilo tudi tri ure hoda, kakor da jo nese pero!

Pametna bodi, dekle, jo je svaril oče. Ne nori, da ne boš jokala, ko bodo solze ceneje kot groš.

Pa ni bila Marica nič kaj vesela takih očetovskih in materinskih opominov. Zdelo se ji je, da ji le zato

branijo na zabave, ker je nimajo dosti radi. Ker stari ljudje mladine ne razumejo. Ker ji razvedrila ne privoščijo... Marica je bilo pa trdno uverjeta, da je višek sreče v tem, če se zavrti, če s peto ob tla udari, če je počaščena pred tovarišicami, ki so žalostno obsedele tam na klopeh, med tem ko so si veseli plesalci izbirali med drugimi tudi njo, in se sedaj veselo vrti, med tem ko poje harmonika:

Lisica je ena zvita zver,
v grmovji ima svoj kvartir.
Pa z repom mahlja in s kremplji prasklja,
in vpraša, če je jager doma.

Zares. Le zakaj bi ji branili to veselje, jo dvomeče razmišljala Marica. Saj ni vendar nič slabega!

Marica še ni vedela, da je v človeku kri večasih bolj močna kot pomet, posebno kadar se poželjivo pridruži tudi prevelika kapljica, ki v glavi zavre... In zapeljiva beseda, ki mami srce...

Tedaj je šla skozi vse vasi beseda: Amerika, Argentina. Tam se denar kar s pestjo grabi.

In Marica si je tudi zaželela Amerike. Doma so bili potrebna denarja, zakaj davki so rastli iz dneva v dan, in nikoli niso vedeli, če je račun že čist. Marica je poizkusila na to struno. V resnici jo je seveda le Amerika mikala. Tam ne bo sitne matere, ne strogega očeta. Sama bo šla, kamor jo bo srce vleklo, tako je presodila, govorila pa je seveda vse drugače...

"Ne, Marica," je branila mati. Peljala jo je na vrt. "Glej, Marica, ji je dopovedovala, "kdo je sadil tele nageljčke? Ali ne ti sama? Glej kako lepo ti cveto! In tele popke! Kako polno cvetje bodo dali! Ali ti ne bo srce krvavelo, ko boš samevala doleč od doma, kjer ne boš umela tuje besede, a tukaj, glej, te celó svetóči nageljčki razumejo. In tele vrtnice, tako lepe, tako polne, tako nebeške. Kako srečna si bila na praznik sv. Rešnjega Telesa, ko so rdeli cvetovi tega stebela prav ob tabernaklju, Zveličarju v čast in v zahvalo... Ali jih boš mogla pustiti same doma?" Od grede do grede jo je mati vodila in ji budila ljubezen do doma. "In tele pisane mačehice, tako ljubke, tako nežne, ponižne, skromne! Oj, dekle! Ali ti nisem dobra mati? Ali te neljubim dovolj? Ali ne skrbim dovolj lepo zate? Ali sem ti bila kedaj krivična?"

Tako je skušala dobra mamica prepričati svojo lahkomiselnost hčerko, naj opusti misel na tujino, ker ji tega ni treba, dom bo pa že kako prestal tudi te čase.

In oče. Tamkaj na voglu mize, ob oknu, poleg križa je sedel. Z nagubanim čelom je ostro pogledal Marico v oči in menil: "Dekle, ne misli, da dom kaj takega od tebe tirja. Brez tvojega dela smo te odgojili iz mladih let, in ni ti treba postavljati v nevarnost svoje nedolžnosti in ne svojega zdravja, ker nam doma lahko pomagaš, da prebrodimo težke čase. Ne misli, da je v Ameriki denar kot v senožeti lešniki ob ovseni žetvi, kjer je le leskovo vejo pripogniti treba, pa jih imaš polno pest. Verjemi dekle, da boš bridke solze točila in te prosim, da raje ostani doma. Res nam je brazda trda, dan je naporen, delo utrudljivo. Ni prijetna rovnica, hrbet te boli po pralci, ne prime se vselej rad ogenj, ko moraš zgodaj zjutraj zakuriti... Vem, dekle, da bi se rada tega ognila, ali ne misli, da bo tam brez te solze točila, pa ne boš imela dobre matere ob strani, ki bi ji svojo bridkost potožila, ne boš imela mene, da bi ti pomagal in te podprl, ko boš omahovala. In ko boš dvignila pogled, tuje sonce ti bo neusmiljeno žgalo na

pot, in mrzle bodo sijale zvezde, ki ti tukaj doma tako milo migljajo. In bo prišla nedelja. Pa ne boš slišala petja zvonov, ki bi te k maši vodili in v tebi upanje na srečo v rajski domovini budili, ne boš hitela k maši s tovarišicami, ne boš zapela domače pesmi Mariji in Jezusu... Ne bo prijetne stezice in brvice čez potok, ne pota gori v klanec in ne pogleda tja čez lešče v častitljivi Triglav, tja v Črno prst, tja v Krn. Oj dekle, Oj, dekle, ne veš, kako sladko je doma, kako lepa je domovina, ki nam s pesmijo in čudno lepoto sladki napolno pot skozi življenje..."

Pa je bila močnejša sila, ki je vlekla Marico v svobodo življenja, v upa polno bodočnost. Marica si je pač predstavljala, da bo v tujini nekako tako, kot je v Nadlesku ob semanjih dnevih, ki niso sicer božji praznik, pa so vendar nad vse prijetni dnevi veselja.

*

Lepo je bilo na ladji, živahno in zabavno. Vsa srečna je bila Marica, vsa v sanjah je živela. Sopotniki, večinoma mlad svet, fantje in dekleta, so bili deloma Slovenci, pa je Marica tudi po italijansko precej znala, zato ji ni bilo kar nič dolg čas.

Lepa vožnja je končala v direndaju buenosajreškega vele mesta. Vedno bolj se je krčil krog znanih, dokler je ni nazadnje, par dni po izkreanju, prepustila znanka njenemu delu v tuji hiši in med tujimi ljudmi. Ko se je spremljevalka poslovila, se je delala Marica še močno in je hlinila nasmeh, ko so se pa vrata za njo zaprla, je vsa strta omahnila na naslonjač, in se zagledala skozi okno.

Tako željna je bila mestnega vrišča, ko ji je pa sedaj rezal v ušesa, ji je bilo kakor da posluša pogrebno jokanje, in je njena misel hitela v prijetno idilo decemberskega dneva doma, ko je jasno sonce bliščalo po stenah, od katerih so tekli bistri curki po dolgih ledenih svečah, v drvarnici je enakomerno pela žaga in rezala brezove zglatnike, v hiši pa je prijetno izžarevala topla peč, ob kateri je tolikokrat pletla nogavice, lupila krompir, robkala turščico...

Sunkoma so se odprla vrata in po italijansko jo je nahrulila ženska, menda ama de llaves: "Kaj misliš, da boš gospo špilala, lenoba. Kar za delo se pripravi. Najprej imaš osnažiti stopnice. Tukaj imaš milo in krtačo in brisalno cunjo..."

Takole je začela Marica spoznavati, kaj je domovina in kaj je tujina. In ko je hitela s svojim delom, ko je pomivala gosposke stopnice iz belega marmorja, in brisala ograjo, ki je blestela kot zlata, je hitela misel v skromno domačo kuhinjo, kjer je zadevala težke skafje na glavo, ko je nosila svinjsko jed... se je domislila, kako je ribala tudi doma stopnjice in gorenje ali doljno hišo, a je delo spremljala z vedro pesmico in veselim smehom, ne kot suženj v hiši, temveč kot ona, kateri je sami bilo v ponos lepi red in snaga v domači hiši, lepi pujski in bogati svetli lonci in opojne grede na vrtu...

Hitela je in delala. Upala je, da bodo vsaj dobri z njo. Pa ne. Vsako sceno se je smelo obnjo obregnuti, in še huje je bilo, ker niti razumela ni, kaj da ji pravijo. Tuji obrazi, tuje besede, mrzli pogledi. Nikogar ni bilo v celi palači, v katerem bi mogla videti le malo sočutja. Trpeli so jo kot nekako potrebno zlo. Kot prenaša nevšečno bradavico tisti, kateri je sprevidel, da je odpraviti ni mogoče...

V tistih dneh je marsikaj bolj in bolj zaživelo v spominu Maričinem. Kar ji je pripovedoval oče v dneh pred slovesom. V duhu so ji zaživele materine dobre

oči. O, kako lepo je bilo doma, ko je pridno delala, kolikor je bilo treba in kolikor je mogla, in ko je bilo več, kot je zmoglo njeno telo, pa je mati z vso ljubeznjivostjo pomogla, in je oče ljubeče poprijel, in je dobila besedo pohvale in bila deležna hvaležnega pogleda in je po trudnem delu pokojno počila... In v družbi bratov in sestra se je veselo nasmejala in s tovarišicami se je razveselila. Čudno, je umevala šele sedaj, kako se mi je moglo ono življenje zdeti dolgočasno...? Tako sem sanjala v svet in v svobodo. Pa sem sedaj kakor ptica z zlomljenimi krili in zadržanim grlom, ki ne more leteti in ne popevati. Da bo vsak dan praznik, sem sanjala, da bo samo veselje, da bo zabava in smeh, da se bodo fantje zame trgali, tako je sedaj jasneje spoznavala in si odkrito priznavala resnične vzroke, ki so jo vlekli v Ameriko, a sedaj niti ust ne upa odpreti, ker se boji, da se si bo kdo smejal, pa tudi ker ne ve besed.

Tako so počasi tekli dnevi in tedni, in Marica je bolj in bolj razumevala pomen besede "domovina". Spomnila se je one pesmi:

Bodi zdrava domovina, mili moj slovenski kraj,
Ti prekrasna, ti edina, mili moj zemeljski raj.

Kolikokrat jo je pela, a doslej ni bila nikoli besede v srečo doživela. Sedaj šele umeva jedro besed. In se je domislila tudi one besede, ki ji jo je po Cankarju ponovil domači gospod kaplan, ko se je poslovila: "O, domovina, ti si kakor zdravje. Šele tedaj, ko te človek nima več, spozna, kaj je izgubil..."

Upanje na zabavo in želja po plesu jo je vlekla iz doma. A sedaj: komaj vsako drugo nedeljo je imela nekaj ur prostih, in še za mašo je komaj mogla dobiti časa. Od spanja si ga je morala odtrgati, in med tem ko je gospa spala, je morala plaziti iz hiše tiho kot tat, da je dala Bogu, kar mu je dati dolžna. Tiste ure v nedeljo popoldne bi rada šla na vse strani. Na obiske, k popoldanskim molitvam, na veselico... Toda kaj naj naredi, kaj naj opusti... Pa je sanjala o svobodi in zabavah... Doma je vendar bilo časa za cerkev, za prijateljice, in tudi za razvedrilo.

Vroči decemberski dnevi so kaj malo oznanjali bližino božiča, praznika, ki je bil doma tako poln lepega veselja. Na sveto božično noč si je postavila skromne jaslice v svoji mali sobici. In prav samo to, in edino to in prav nič drugega ni bilo, kar bi jo božiča spominjalo, onega zimskega belega božiča, one skrivnostne svete noči, ko so nevidni angeli plavali nad domovino, iz hiš pa je brlela ponižno svetloba, tako simbolično lepa podoba božjega rojstva v betlehemski revščini. V dolgi vrsti so stopali po ozki gazi ljudje, in močne boklje so jim svetile, in iskrla se je njihova luč v trdem srenu, skozi okna obpotnih hiš pa so čarobno brlele lučice na na božičnih drevescih... Bridko je zavzdihnila Marica, ko se je zavedla, da je vse to le fantazija, da so le budne sanje, ki jih tvori domotožje. Sunkoma je odmaknila pogled od svojih skromnih jaslic in stopila k oknu. Svetlo je gorela luna sredi zapadnega neba in ji vzbudila spomin na ono pesem:

Tiha luna jasno sije, duh moj misli na svoj dom,
Srce zanjga strastno bije, Bog ve kdaj ga videl bom.
Vmes so hribi in doline in šumenje silnih rek.
Daleč, daleč so planine, daleč Soče je iztek...

Takrat je bridkost zmagala Maričino srce, vsa zlomljena je omahnila na posteljo in bridko zaplakala, zaplakala v sveti božični noči tako neizmerno osamljena, tako neskončno daleč od svojih dragih in v spoznanju, kako globoka da je bila resnica v besedah ljube mame in v dobrega očeta in v besedah kaplanovih.

Domueta je, da je domovina neskončno več kot samo lepa pesniška beseda, ker je v njej vteleseno vse tisto, kar je plemenitega v človeških srcih, ki se med seboj ljubijo, ki drug drugega razumejo, ki si med seboj pomagajo v časnih stvareh, in se tudi vzajemno podpirajo na potu v večno, rajsko domovino, katero je na sveti božični večer oznanil rojeni Odrešenik kot upanje vsem brezdomcem in nagrado njim, ki svojo zemeljsko domovino s pravim srcem ljubijo.

Hladnik Janez, Buenos Aires.

Pisma malih izseljencev

Drage prijateljice v domovini!

Rojena sem v Buenos Airesu. Moji starši so iz zasedenega ozemlja. Imam eno sestro, ki je še bolj majhna kakor jaz in hodi v slovenski otroški vrtec. Znava peti precej slovenskih pesmic, in mamica naju z velikim veseljem posluša. — Ker moja sestra Sonja še ne zna pisati, zato Vam tudi v njenem imenu pošiljam najlepše pozdrave, a tudi od mene sprejmite lep košek pristrčnih voščil.

Ivanka Kalister,

učenka II. razreda slovenske šole na Paternalu.

Buenos Aires, dne 25. junija 1938.

Dragi prijatelji v domovini!

Ko sem zadnjič prebiral "Duhovno življenje", sem se za trdno odločil, da Vam bom po zgledu svojih součencev tudi jaz pisal. Šele 2 leti in pol je, odkar sem prišel v te kraje z veliko ladjo "Neptunijo".

Buenos Aires je velik in ima krasne stavbe, kakršnih še v Ljubljani ni videti. Avtomobilov je toliko in takih, da si jih doma niti predstavljati ne morete.

Vendar bi rad še enkrat videl svoje rojstne kraje, zlasti planine in prijazne hribočke, katerih tu ni. V resnici jih bom najbrže težko še kdaj videl, a v duhu ostajam še vedno Vaš prijatelj ter Vas najlepše pozdravim

Anton Trček,

Osorio 4998 - Buenos Aires, República Argentina.

Dragi moji prijatelji in sošolci iz Šmihela!

Rad bi vam napisal eno pisemce od mojega življenja v tej daljni tujini. Kako široko morje nas loči, si ne morete misliti.

Dolga tri leta so že minila, odkar sem se poslovil od Vas, pa mi je še vse v spominu, kako lepe urice smo meli posebno pozimi, ko smo delali sneženega moža.

Mesto Buenos Aires leži ob veliki vodi, ki se imenuje Río de la Plata. Sem vozijo velike ladje, ki jih gremo večasih gledat, kako lepo plovejo. Pa tudi bolj majhnih ladij je veliko. Zmiraj odhajajo katere v Evropo, druge pa prihajajo sem iz vseh delov sveta. Veasih pripeljejo tudi kakšne naše rojake. Pred kratkim je pripeljala ena mojega strička, ki smo ga bili zelo veseli.

Tudi argentinske knjige rad berem. Zelo so mi všeč povestice, ki jih je napisal gospod Vigil. Imajo veliko slik, in samo deset centavov ali približno en dinar stane vsaka knjižica. Tisto, ki piše o ptičku pečarju (el hornero) bom prestavil na slovensko in jo bom poslal g. Kastelieu za Duhovno življenje, da jo boste lahko še Vi brali, če bo natisnjena in če dobivate ta list. Ta ptiček gradi velika in zelo lepa gnezda. Še nobenkrat niso videli, da bi delal v nedeljo ali na praznik, tako da je tudi nam zelo lep vzgled. Vsi ga imajo radi in nihče mu ne stori žalega. Pravijo, da je sveta žival.

Sedaj pa Vas vsi skupaj prav lepo pozdravimo!

Alojzij Glavič,

Paz Soldan 4831, Buenos Aires, Argentina.

Zvonovi zvonijo, premilo pojo...

Tako smo peli oni dan v Lurdu, kjer še nedodelana čaka veličastna bazilika lurške Marije, in ko smo že doli bili, mi je na enkrat prišlo na misel: kaj pa če zvonov niti nimajo?... Takoj, ko smo prišli, sem torej pogledal gori v zvonik, pa sem se prepričal, da mu zvonikovo ime prostoja, zakaj lani mu še ni bilo šlo po pravici.

Letos pa imajo v Lurdu že dosti lepe zvonove, ki so nas prav veselo pozdravljali. In pozdravljati so imeli koga, kajti iz vseh strani je bilo v Lurdu toliko romarjev, da se je novica o tej lepi svečanosti že raznesla na vse strani. Pa naj zvedo o njej tudi tisti, kateri od očividcev tega še niso slišali.

Bilo je lepo!

Se se spominjamo, kako je bilo lani. Tudi lepo. A vsak prizna, da je bilo letos še lepše. Imeli smo preje na raznih krajih pevske vaje, in toko je bilo vsaj kakih sto oseb že dobro pripravljenih za to priliko. Peli smo na vse grlo, pa tudi ojačevalni zvočniki so nam pridno pomagali, tako da je naš glas segal vse na okrog, in trkal na zvonove, zakaj se ne oglasijo tudi oni in zakaj ne povečajo lepote slovesnosti tako, kot tamkaj na slovenski zemlji, kjer si sploh ne moremo predstavljati slovesne procesije brez ubranega pritrkavanja naših ljubih slovenskih zvonov. Bomo videli, če ne bomo prihodnjič razmajali tudi zvonov, in potrkavali prav tako kot znajo naši fantje tamkaj doma. Saj bo tudi med nami nekaj takih, ki znajo izvabiti iz zvonov ono prelepo pesem, ki je ob velikih svečanosti objemala verno množico tamkaj doma, in tako zelo povzdignila vsako slavnost. Kar prigrasite se! Morda bo prav kmalu prilika za to, da bodo tudi zvonovi, prav lepi lurški zvonovi, res "premilo zapeli"...

Pač so imeli to pot pevci trudna grla, ker je bila pesem dolga celo uro... Z vinskimi bratci pri litrčku je drugače, ker si lahko grlo sproti zamakajo... Zato so naši pevci res zaslužili vso pohvalo, ker so tako stanovitno vstrajali. Ampak drugič jim bomo zvonove pognali, če vas je kaj pravih fantov; da bodo imeli pevci kako minuto za oddih. Tako da se lahko že kar naprej veselimo lepe slavnosti.

Ponavljam, da smo imeli že letos slovesnost mnogo lepšo in mnogo bolj prikupno kot je bila lani.

Zbrali smo se ob treh in pol. Ker so se istega dne zaklju-

čevale slovesnosti mednarodnega svetovnega euharističnega kongresa v Budimpešti, je pač primerno, da se tudi mi pridružimo oni lepi slovesnosti, ki je tamkaj združila vse narode okrog oltarja božjega, okrog Odrešenika v Najsvetejšem zakramentu, okrog Njega, ki nas hrani in nam daje moč za srečno potovanje skozi življenje v naša večna bivališča.

Tako smo torej sklenili, da ponesejo v procesiji tudi sveto Rešnje Telo, da damo tako čast in zahvalo našemu Gospodu Jezusu Kristusu.

Stopili smo torej v cerkev, da začnemo pobožnost pred tabernakljem. Stopil je na prižnico g. Kastelic, ki nam je pokazal Marijo, ki nas, svoje ljubljene otroke, spremlja in varuje na poti skozi življenje, in Sveto Rešnje Telo, v katerem Marijin Sin Jezus Kristus ohranja v nas nadnaravno življenje posvečujoče božje milosti, je hrana našim dušam in Bog med nami ki ga lahko obiščemo in ga pomoči prosimo v njegovih svetih.

Po končanem govoru so slovenska dekleta dvignila kip lurške Marije, in smo stopili v procesijo, ki je spremljala Marijo in Jezusa gori po arkadah in nazaj v cerkev. Pevci so najprej zapeli špansko euharistično pesem, potem smo pa peli vsi, in je bil to pač edinstven dogodek, kajti prvič smo imeli v Južni Ameriki slovensko telovsko procesijo, v kateri je stopalo skoro tisoč oseb, gotovo nad 500, nad polovico Slovencev.

Ko se je procesija vrnila v cerkev, smo zapeli še litanije Matere božje in z blagoslovom zaključili slovesnost.

Kadar se v Lurdu spet zberemo, pričakujemo da nas bo toliko, da bo cerkev premajhna in, če Bog da, se bo to še letos zgodilo.

Lujan je daleč, in draga stvar je romanje tja, veliko skrbi da, zato bi morda res bilo bolj modro, da letos romanje v Lujan opustimo, in se v Lurdu zberemo na celodnevem shodu. Saj si z našimi slovesnostmi nočemo delati stroškov, marveč se zberemo v lepi družbi, kjer svoje misli dvignemo in se razvedrimo. In vse to prav lepo napravimo tudi Lurdu, kjer bomo imeli dvorano, da še kako primerno prireditev pripravimo. Gotovo bo vsem rojakom ta misel všeč. Kar pogovorite se in sporočite nam svoje mnenje.

Hladnik Janez, Buenos Aires.

Opazovalec

časopis in resnica

Večkrat slišimo ljudi, ki hočejo pokazati, da nekaj vedo, pa pravijo: kaj boš bral časopise, ko pa samo lažejo!

Očitek "lažejo" je sicer nekoliko pretiran, res pa je, da je danes sploh nemogoče p i s a t i vso resnico. Kajti pisanje in priobčevanje novic in spisov je združeno z mnogimi stroški, katere morajo kriti po večini braleci, in braleci ne bodo nikomur dovolili, da bi jim metal resnico v obraz. Resnica v oči boče, je naš star pregovor, katerega nihče bolj ne občuti kot časnikar.

Pa poslušajmo raje francosko časnikarko, ki porpisuje svoje veleznanimive članke z imenom Titayna.

Časnikarka sem postala prav za prav iz same lenobe, ker nisem imela smisla za redno uradniško poslovanje, tudi se nisem izučila za noben določen poklic — naučila sem se treh jezikov, študirala sem nekaj časa teologijo (begoslovje), višje računstvo, pravo itd. — pa sem mislila, da bom lahko uporabila svoje zmožnosti pri časopisju, da bom lahko dala duška vsem svojim duševnim silam in domišljiji, da bom udobno potovala po svetu, opazovala ljudstva, zaslišavala mogočne osebnosti in opazovala svoje doživljaje in mnenja po časopisih. Toda kaj kmalu je prišlo razočaranje. Bila sem bolj vezana v svoji sodbi kot sploh življenje v smrtno nevarnost, navaditi sem se morala na prekdaj poprej; na potovanjih sem nešteto izpostavljala svoje teri sem sanjala in jo le redkokdaj dosegla.

ščavah ali džuglah, kar je vse precej daleč od udobnosti, o kanočevanje po hlevih, ostudnih kolibah, pod milim nebom v pu-
Biti časnikar, se pravi, znati molčati, poznati seznam vseh nevarnih predmetov opisovanja, in nagonsko čutiti, kaj bi utegnili vzbuditi ogorčena ugovarjanja. Zaokrožiti moraš ostre robove, omiliti besedo, prizanašati temu ali onemu, in raje zamolčati resnico kot pa koga žaliti.

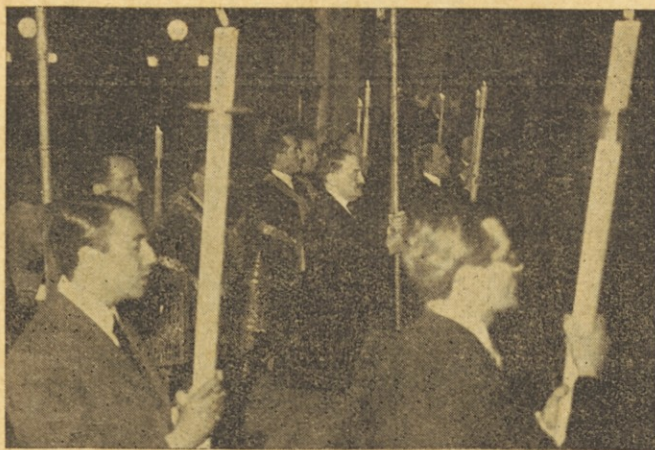
In čemu vse to? Kdo je temu kriv? Glavni uredniki, rav-

natelji, lastniki velikih časopisov? Ne! Največja krivda nečue-nega dejstva, da časopisi ne smejo pisati popolne resnice, leži na občinstvu, na bralcih.

Odkar hodim po svetu — in ni je skoro države ali pokrajine na zemeljski obli, katere še ne bi obiskala — —neprestano iščem nekaj, o čemer bi lahko odkrito poročala, za kar me ne bi nihče začel sovražiti, kar bi bilo vsem ljudem prav, pa do zdaj tega še nisem našla. Niti ene države ne poznam na svetu, o kateri bi lahko brez strahu pred hudimi posledicami poročala resnico. O vsem pa vem, česa ne smem poročati, kaj moram zamolčati.

Tako so torej privezani časnikarji, ki imajo svoje bralce v vseh ljudskih plasteh, katerim se morajo radi svoje udobnosti laskati in to laskanje je tem bolj uspešno, čim bolj ubira strune pokvarjene in po naravi k slabemu nagnjene človeške bitnosti. Časopisje pa, ki se trudi ljudem vcepljati v duše resnico, ki res kaj zaleže, od katere odvisi prava človeška sreča, le prerado ostane "glas vpiočega v puščavi", ki ne doseže skoro nikogar, in zato tudi ne pride tako do veljave, kakor bi zaslužilo.

Poleg tega važnih svetovnih vesti ne zbirajo posamezni časopisi, marveč veliki poročevalski uradi, ki so ogromna podjetja z mnogimi milijoni dolarjev kapitala, če so privatna, in z vojsko poročevalcev in uradnikov, ki gre v 10.000 in še več osebja. Razumljivo je, da tudi ta podjetja ne morejo, deloma pa tudi no-čejo poročati vsega, kar se je na svetu zgodilo in kar bi nas zanimalo. Da nič ne govorim o podkupovanju in plačevanju tudi takih listov, o katerih bi človek tega ne pričakoval. Podkupljeni listi potem resnico spretno zavijejo in previdno speljejo čitatelje na napačno sled. Kdor torej danes bere časopise, je treba, da je skrajno previden, sicer bo gotovo goljufan. Zaupaj — tako smo že enkrat zapisali, ker je življenje brez zaupanja nemogoče — ampak dobro glej, komu da zaupaš!

Vsled slabega vremena je morala žal odpa-sti procesija svetega Rešnjega Telesa okrog glavnega buenosajreškega trga Plaza de Ma-yo., in so jo opravili kar v stolnici. L e v o z g o r a j : Em. kardinal S. L. Copello z asistenco. Z g o r a j d e s n o : buenosajreški mestni župan dr. Artur Goyeneche s slavnostnim sprevodnim banderom (el guión) s katerim je otvoril procesijo. L e v o : Po-gled na procesijo v katedrali. D e s n o : Množica, ki je kljub slabemu vremenu pred stolnico čakala blagoslova z Najsvetejšim, ki ji ga je po končani procesiji podelil kardinal.

Škrbčevi in Vovkovi iz Floride, kjer je tudi zrastle kar precej slovenskih hišic in hiš.

Takele slovenske hišice rastejo po buenosajreških predmestjih. Vseh skupaj računajo da bo že kakih 500. Mnogi, prav mnogi pa imajo kupljeno zemljo in čakajo, da bi si kaj več prihranili in postavili kaj čim bolj čednega. Samo to je velika škoda, da so razmetane te naše hišice po vseh robovih velikega mesta. Te pričujočo naše hišice se gradijo v Bernalu FCS. Dobro poglejte! Najbrže bodo mnogi spoznali kakšen obraz.

Terezija Lajnšček in Jurij Dravec iz Avellanede, med veselimi svati

Cerkveni letopis za leto 1938

V vatikanski tiskarni je izšel "Cerkveni letopis za leto 1938". Iz knjige je razvidno, da je na vsem svetu danes 14 patriarhov in 1194 škofovskih sedežev (metropolitov, nadškofov in škofov) ter 437 vikariatov in apostolskih prefektur v misijonskih deželah. Pod vlado papeža Pija XI. je bilo ustanovljenih 213 novih vikariatov in prefektur. Vsak od njih obsega ozemlje, ki odgovarja našim škofijam z mnogimi žup-

nijami, cerkvami, kapelami, šolami, bolnišnicami in sirotišnicami. Medtem ko so bili v letu 1922 še izključno evropski škofje v službi misijonskih dežel, deluje danes v misijonih že 26 škofov domačinov. Naraščanje števila domače duhovščine je veliko in vzbuja najlepše nade. V Evropi so danes 603 metropolitne in škofovske stolice tes 8 apostolskih vikariatov. V Ameriki 402 škofiji in 50 apostolskih vikariatov, v Aziji 128 škofij in 175 vikariatov, v Afriki 19 škofij in 117 vikariatov, v Oceaniji 42 škofij in 39 vikariatov. Sveti kolegij šteje 69 kardinalov. Sveto stolica je zastopana v 60 različnih državah. Njeno zastopstvo ima v 38 državah diplomatski značaj. Pri sveti stolici je zastopanih 37 držav.

Statistika pravoslavne cerkve

Statistika pravoslavne cerkve: V Grčiji obsega grško-pravoslavna cerkev s 6 milijoni duš skoraj vse prebivalstvo v državi. — Meniška republika na gori Atos vsebuje v svojih 20 glavnih samostanih in 900 kapelah — skupaj 500 duš. — Pravoslavna cerkev na otoku Cipru šteje 250.000 duš; patriarhat iz Antiohije tudi 250.000 duš. Aleksandrijski patriarhat ima 150.000 duš; jeruzalemski 45.000 in ekumenski v Carigradu približno 300.000 duš. V Bolgariji je od 6 milijonov prebivalcev — 4 in pol milijona pravoslavni. — V Jugoslaviji je od 15 1/2 milijonov prebivalcev — 6 milijonov pravoslavne vere, torej manj kot polovica. — Od 1 milijona Albancev spada 180.000 duš k pravoslavni cerkvi. V Romuniji je od 18 milijonov duš — 12 in pol milijona pravoslavne vere. V češkoslovaški, ki ima 17 milijonov prebivalcev, je 150.000 pravoslavni. Na Poljskem je od 30 milijonov ljudi 3.750.000 pravoslavni. — Dalje so še pravoslavne manjšine: na Estonskem 210.000, v Litvi 50.000, v Ameriki 500.000 in v Avstraliji 750.000 ljudi.

Ali bo prevaran v svojem zaupanju?

Ko je papež Pij XI. pred kratkim sprejel v avdienci zastopnice krščanskih mater, jim je spregovoril tudi tole:

Kakor med ljudmi ni večjega dokaza za prijateljstvo kot je beseda "zaupam ti", tako tudi pri Bogu ni jasnejšega dokaza prijateljstva in ljubezni, kot je otrok, ki je dan v varstvo materi. V takih primerih Bog tako rekoč materi govori: "Zaupam ti, zato ti dajem to dušo!" Kaj prav za prav pomeni beseda "duša", se najbolje spozna iz tega, da je Kristus, Održenik, dal svoje življenje za duše ljudi." Končno je sv. oče matere opozoril, naj docela zaupajo v Boga, ki zna svoje obete najbolje izvršiti. — Mati, ali bo Bog prevaran v tem svojem zaupanju?

Stalinova mati

O Stalinovi materi so zadnji čas časopisi veliko pisali. Vzbujala je pozornost zaradi svoje vernosti. Živela je v Tiflisu in pogosto obiskovala cerkev imenovano Kašvet. Po celo uro je ostajala pred oltarjem, gledala v Marijino sliko in molila. Kot mati državnega poglavarja sovjetske Rusije je stanovala v vladnem poslopju, kjer je imela na razpolago dve sobici. V svoji spalnici je razobesila po stenah več svetih podob. Razumljivo, da je bilo to njeno življenje veliko pohujšanje za brezbožne vladne mogočnike, ki so stanovali pod isto streho. Položaj je bil zato tako neprijeten, ker se nihče ni upal ustavljati materi prvega mogočnika zemlje. Končno so se odločili, da bodo podrli cerkev, kamor je hodila starka molit. Pa je izjavila, da bo molila potem kar sredi ceste, tam nekje kjer je cerkev stala. "Stara sem, kmalu bom umrla, pa moram prositi Boga odpuščanja za vse, kar sem hudega naredila. Morda bo odpustil tudi mojemu Sofku... Sofko je njen sin Stalin, o katerem je znano, da je bil nekaj časa pravoslaven bogoslovec. Pred smrtjo je vroče prosila, naj ji prinesejo svete zakramente in naj jo po smrti krščansko pokopljejo. Pa ji niso uslišali nobene izmed obeh teh prošnji.

Preklinjevanje

Preklinjevanje in bogokletje zavzema tudi med našim ljudstvom vedno širše kroge ter se razvija in razrašča v pravo narodno sramoto. Iz ust odraslih in tudi negodne mladine vročasi cel plohe kletvic, psolv, sramotilnih in bogokletnih besed. Tako izgublja naše ljudstvo poleg greha pred Bogom, tudi sloves olikanega naroda, ki ga je prej uživalo. Vsi pristojni činitelji bi morali energično nastopiti, da se zamažijo umazana usta. V nekaterih državah so oblasti začele z odločnimi ukrepi proti bogokletju. Naj bi se tak primer posnemal tudi pri nas! Prevz. g. knezožkof dr. Ivan Tomažič je v letošnjem postnem pastirskem listu z učiteljsko, pa tudi z odločno-očeto vsko besedo pozval svoje škofljane na križarsko vojno zoper preklinjanje in

bogokletje. Vedimo, da kletvina ni samo greh, ampak tudi pomankanje srčne kulture.

Utrogevi in Oslajevi iz Avellanede ob priliki lepih birmskih slavnosti

Stari Slovani

Stari Slovani so prebivali po mnenju večine zgodovinarjev onstran Karpatov v bivši ruski Poljski, Galiciji, Bukovini in v sosednjih deželah. Na zapadu so bili mejaši starih Slovanov razni germanski narodi, ki so imenovali Slované Vende ali Vinde.

O državnih razmerah starih Slovanov smo le slabo poučeni. Podlago državnega življenja e najbrže tvorila zadruga, v kateri so bili združeni krvni sorodniki, potomci istega pradedu. V zadrugi je bilo torej več družin, ki so imele skupno posestvo. Skupno so ga obdelovale, skupno so uporabljale pridelke. Zasebnega imetja Slovani niso imeli. Zadrugi je načeloval navadno najstarejši mož, ki se je imenoval starešina ali starista. On je odkazoval zadržanom delo, zanje je kupoval in prodajal, a v važnih zadevah se je moral držati nasvetov zadržanov.

Več zadrug skupaj je tvorilo pleme, ki ga moramo smatrati za prvo državo Slovanov. Vsi državljani v taki državi so imeli enake pravice. Ozemlje, po katerem je pleme bivalo, so imenovali nekateri Slovani župo, njenega načelnika pa župana ali vojvodo. Kar je bil starešina v zadrugi, to je bil župan ali vojvoda v župi.

Stari Slovani so se živili s poljedelstvom in z živinorejo. Pridelovali so razne pridelke ter so poznali tudi razne domače živali, kakor govedo, ovce, koze in prašiča. Medli so surovo maslo, izdelovali so sir, kot pičjača pa jim je služila medica ali 'met', ki so jo naparvljali iz medu. Ženske so se oblačile v volnene obleke, ki so jih stkale same, moški pa v živalske kože. Prebivali so v kočah, postavljenih večinoma na težko dostopnih krajih, n. pr. ob rekah ali močvirjih.

Naši predniki so bili odkritega značaja ter so se odlikovali zlasti po gostoljubnosti. Čistost in zvestoba sta dičili njih žene, ki so šle često za možem v smrt. V vojni so se bojevali stari Slovani hrabro. Za orožje so jih služili ščiti, sulice in loki.

Iz skupnega plemena Slovanov so se v poznejši dobi nrodili sedanji slovanski narodi kakor, Slovenci, Hrvati, Srbi, Čehi, Slovaki, Poljaki, Ukrajinci, Rusi itd.

90.000 frankov podpore

je dovolila francoska vlada tamošnji zvezi katoliških društev, da se morejo udeležiti mednarodnih prireditve, ki so jih organizirali slovenski fantovski odseki v Ljubljani, in so se začeli v nedeljo dne 26. junija. Hkrati je tudi zveza francoskih katoliških društev povabila slovensko mladino na svoj tabor, ki se bo začel 16. julija. Slovenci so se za vabilo sahalili, ker nimajo potrebnih sredstev. Sedaj pa je ponovil vabilo sam francoski minister Paul Bonecour, kar pomeni, da bo tudi za potrebne stroške poskrbel. — V ozadju tega vabila je najbrže tudi lanska afeta, ko so francoski cariniki na neprimeren način pregledovali veliko skupino obiskovalcev pariške svetovne razstave, ki jo je bila organizirala ista zveza.

Flores, Belgrano in Villa Devoto

Oba elitna buenosajreška okraja Flores in Belgrano sta

bila šele leta 1887 priključena mestu Buenos Aires. Okraj Villa Devoto, kjer se je naselilo zadnji čas toliko naših družin in si postavilo svoje lastne domove, pa je bil priključen mestu šele leta 1890. Imenuje se po italijanskem priseljencu Antonio Devoto, čigar truplo počiva v devotski župni cerkvi svetega Antona.

Malo katoliške statistike

Evropa šteje 202 milijona katolikov ali 43 o/o vsega prebivalstva. Število ostalih kristjanov (pravoslavnih, protestantov in različnih verskih ločin) znaša 234 milj. (50 odst. vsega prebivalstva). Število brezvercev in poganov (v severnih predelih ob tečajnem krogu) znaša 31 milj. ali 7 odst.

Severna Amerika s Kanado ima 32 in pol milijona katolikov (33 dst.), do 85 milijonov ostalih kristjanov, in 21 milijonov poganov in brezvercev.

Južna in Srednja Amerika ima 93 milj. (93 odst.) katolikov, 9 milj. ostalih kristjanov (5 odst.), in poldrugi milijon malikovalcev, buddhistov in sl.

Afrika ima 5 milj. 380 tisoč katolikov (4 odst.), do 9 milj. ostalih kristjanov (7 odst.) in 125 milj. mohamedancev in malikovalcev.

Avstralija je še vedno premalo raziskana v notranjosti in iz nje ni točnih podatkov.

Tako je razvidno, da je Južna Amerika najbolj katoliški del sveta. Evropa je na drugem mestu. Največ misijonskega dela zahtevata Azija in Afrika, vseh katoliških kristjanov računajo, da je 365 milijonov, vseh kristjanov s pravoslavnimi in protestanti vred pa bo danes okoli 700 milijonov.

Lenin in sv. Frančišek Asiški

„Rusija bi bila potrebovala deset mož kot je bil Frančišek Asiški, da bi postala srečna“, je baje pred smrtjo dejal Lenin svojemu znaneu in prijatelju iz študentovskih let, sedaj belgijskemu redovniku.

Kaj je storil Frančišek velikega, da je postal najbolj znan in priljubljen svetnik, v katerem gleda ves svet božjega poslanca? Primerjaj št. 65 Duhovnega življenja stran 298—298.

Bil je mlad in bogat. Moral bi biti ugleden trgovec. Vesele gostije so ga veselile, kjer je bil najljubeznivejši družabnik. Pa je sklenil „služiti ubožnosti“. Pustil je domačo hišo, odložil svojo dragoceno obleko in se oblačil kot revni kmetje v okolici mesta Asisija. Revežem je oznanjal evangelij in ustanovil red, ki naj živi zgolj od miloščine. Duhovnik ni hotel postati iz ponižnosti, ostal je laik. Ljubezen do bližnjega je bila glavna poteza njegovega življenja. Bog mu je vtisnil znamenja Kristusovih ran. Frančišek je ljubil Gospoda Jezusa nad vse, posebno v njegovi revščini v jasliah. Zato je on zamislil in začel širiti božične jaslice.

Tudi danes je nastopil čas, da nas more spet rešiti le ljubezen do ubožnosti.

Ali je med nami deset Frančiškov, takih, ki bi se hoteli vsemu odpovedati in se zadovoljiti le s tem, kar je za življenje nujno potrebno? Ali bi se hoteli zadovoljiti z eno obleko za poletni, z drugo za zimski čas?

Ali bi hoteli vabiti reveže k naši mizi? Ali bi se hoteli zadovoljiti s skromno sobo in privoščiti tudi drugim suh in topel kotiček?

Ali bi se zadovoljili s priprosto hrano, brez vina, brez jedil izbranih po našem okusu?

Ali bi hoteli vse, kar nam ostaja preko nujne hrane, obleke, stanovanja in nujnih stanovskih potrebščin, darovati ubožnejšim kakor smo mi?

Ali bi omejili nepotrebne izlete, in potovanja, in vožnje, in pisma itd.?

Ali bi namesto v kavarno in gostilno hodili raje obiskovat reveže?

Ali bi o božiču vsaj eno revno družino, vsaj enega otroka obdarovali?

Ali bi opustili letanje od kina do kina in gledališča ter poslali ta denar za revne dijake?

Ali bi oblekli pozimi enega ali drugega berača, ki se ves trese od mraza?

Kolikor vprašanj, tako bi bili najbrže klavni na nje odgovori vseh velikih in poklicnih prijateljev proletarijata.

Dom in Svet

Skoro po enoletnem presledku je začela zopet izhajati znana ljubljanska leposlovna revija „Dom in svet“. Lani je to slovensko kulturno glasilo praznovalo 50letnico svojega obstoja. Iz zadnje številke je razvidno, da je dolgi presledek v izhajanju nastal zaradi nesoglasja med uredniki in založnico.

V nedeljo dne 22. maja so v Mariboru slovesno blagoslovili temeljni kamen za zgradbo novega bogoslovja. Slavnosti so se udeležili poleg prevzvišenega g. škofa dr. I. Tomažiča tudi še ban dr. M. Natlačen, mariborski mestni župan Juvan, mnogo duhovnikov in tisoči ljudstva. V temeljni kamen je bila vžidana listina, ki omenja, da je bil blagoslovljen v 16. letu vladanja papeža Pija XI., 14. letu vladanja kralja Petra II., ob 20letnici Jugoslavije, v 5. letu vladanja škofa Tomažiča in ob 700 letnem jubileju lavantinske škofije.

V raznih govorih so govorniki s svetim pismom povdarjali, da "drugega temelja nihče ne more položiti razen tega, ki je položen, in ta je Jezus Kristus", (I. kor 3, 12), "Jezus Kristus včeraj in danes, isti tudi na veke." (Hebr. 13, 8), Znanosti o Jezusu se bodo učili v tej novi stavbi mladi bogoslovci, in prav to znanost bodo oddajali potem svojemu ljudstvu, Apostol Pavel omenja, da je duhovnik "vzet iz ljudi in postavljen za ljudi", in eden izmed govornikov je posebej poudaril, da ni stanu, ki bi bil tako zelo vzet iz ljudstva, kakor duhovniški, pa tudi ne stanu, ki bi živel v tako ozkem stiku z ljudstvom in se zanj žrtvoval, na kar je mariborski gospod škof, ki ga mori skrb za stroške nove stavbe, lepo pristavil, da se bo to ljudstvo gotovo tudi zavedalo dolžnosti, ki jo ima do zgradbe novega bogoslovnega učilišča.

Znano je, da je tudi ljubljansko bogoslovje že zdavnaj premaiho in neprimerno, in da so že narejeni načrti za novo semenišče, ki bo stalo na bivšem pokopališču pri sv. Krištofu, poleg sedanje župne cerkve sv. Cirila in Metoda, kateri župnikuje znani bivši izseljenski duhovnik in sedanji poslevodeči podpredsednik Rafaelove družbe p. Kazimir Zakrajšek. Imenovano bo to semenišče Baragov dom, po prvem slovenskem izseljencu v Ameriki, velikem misijonarju in škofu Báragi, za katerega se je že začel proces, da bi bil prištet med svetnike. Katoliški slovenski izseljenci v Severni Ameriki želijo plačati stroške za to veliko in potrebno zgradbo, če ne bodo previsoki. Na ta način bi se radi oddolžili velikemu Báragi, pa tudi vsej slovenski duhovščini, ki je iz ljubezni do njih zapustila domovino in šla za njimi. Po amerškem vzorcu nameravajo zbirati darove tudi na ta način, da bi kateri bogati posamezniki, pa tudi društva in ustanove krili stroške, ki odpadejo na posamezno sobico, predavalno dvorano, knjižnico, kapelo, obednico itd. Nad vhodom v to sobico ali dvorano bi bilo potem za vse čase vklesano ime plemenitega darovalca ali ustanove, ki je poskrbela za zadavne stroške. Posamezna sobica stane okoli Din 200.000.— ali dva tisoč pesov. Nekateri so mnenja, da bi bilo prav primerno, če bi tudi slovenski izseljenci v Argentini plačali stroške za kakšno tako sobico. Bogoslovce, ki bi živeli v nji, bi se gotovo tudi v svojih molitvah spominjal plemenitih dobrotnikov, ki so mu omogočili primerno zdravo stanovanje za časa bogoslovnih študij, ki trajajo sedaj pri nas 6 let.

V Parizu je pred kratkim končala protiboljševiška razstava. Po statistiki, ki je bila razstavljena, je boljševiška oblast v Rusiji dosedaj pobila 21.402.946 ljudi. Med temi sta dva škofa, 480 duhovnikov, 7800 profesorjev, 7500 častnikov, 69.000 delavcev, 48.000 orožnikov, 366.000 ojakov, 420.000 izobražencev raznih stanov, 120.000 uradnikov in 9.000.000 kmetov. Podatki so pomanjkljivi, ker so po ugotovitvah prof. Saroka boljševiki že do leta 1922 pomorili 28 škofov in 1219 duhovnikov.

Lahkomiselni dolžniki

Pražki listi poročajo, da so tamošnji krojači dali natisniti "Črne bukve", v katerih so objavili imena in naslove tiste gospode, ki hoče biti lepo oblečena, a svojega krojača ne plača. Tako je bilo naznanjenih javnosti 897 lahkomiselnih junakov, ki so bili vkupaj svojim krojačem dolžni nad milijon kron. Ko se je o knjižici izvedelo, jih je bilo dosti, ki so hiteli plačati svoj dolg. Krojači so plačilo hvaležno sprejeli, ali natisnjena imena se ne dajo izbrisati.

Guverner in sveto pismo

Guverner severoameriške države Georgia je ukazal kupiti 800.000 izvodov svetega pisma in jih razdeliti šolskim otrokom. Znano je, da so severoameriške državne šole brezverske in da se v njih ne počuje verouk. — Kaj pa mi, ali kaj poznamo sveto pismo? To je branje za globoke ljudi!

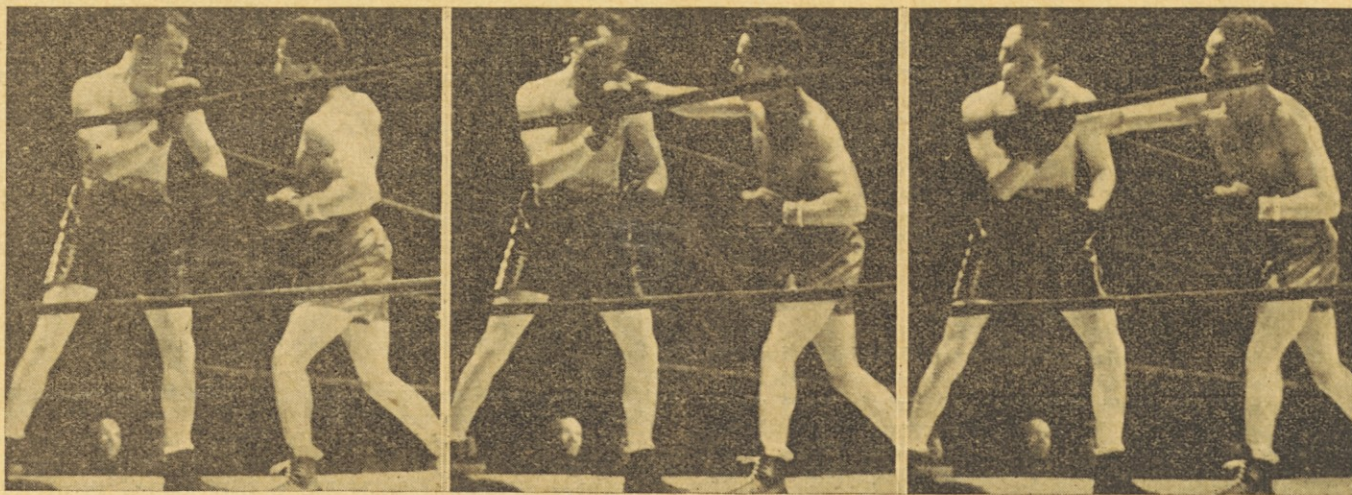
Buenosajreška kulturna kronika.

19. junija je priredila Prosveta zabaven večer svojim prijateljem, ki se jih je zbralo lepo število, saj so bili vsi prostori polni. Občinstvo je bilo prav zadovoljno s programom. Pevske točke so bile take, kot jih moremo pričakovati od priznanega prosvetnega zbora. Glavna točka je pa bila "Ženska republika", burka, ki jo je Andrej Škrbec prevedel iz hrvaškega, pa jo tako dobro prilagodil slovenskemu okusu, da je kar čisto slovenska. Tudi igralci so svoje naloge dobro rešili, dali so namreč dovolj prilike za smeh.

12. junija je minilo že 2 leti, odkar imamo redno slovensko božjo službo na Avellanedi. Vedno je udeležba lepa, ta dan pa je bila seveda najlepša. Naravnost presenetili so nas pevci, ki so se postavili s krasno mašno pesmijo, in dokazali, da tvorijo že kar izvežban zbor, ki se more lotiti tudi težjih skladb.

11. junija sta priredila ob sodelovanju pevskega zbora Jadran, Tabor in Sokol predstavo, namenjeno tudi Argentincem, ki so posebno hvalili spevoigro "Srce in denar", ki jo je dr. Kjuder prestavil na špansko por naslovom "Corazon y dinero".

6. junija so imeli na jugoslovanskem poslanstvu "jugoslovanski koncert", kateremu so prisostvovala številne diplomatske osebnosti. Nastopil je violinist Špiler Ljerko, ki je žel mnogo hvala.

Raznovrsten šport, med katerim zavzema zelo važno mesto rokoborba, se je neverjetno udomačil po vsem svetu, prav posebno po velikih mestih. Buenosajreški listi posvečajo športu vsak dan dolge kolone. Za naše slovenske razmere je gotovo nerazumljivo, kako more na primer buenosajreški dnevnik posvetiti kar 4 svoje velike ameriške strani rokoborbi med zamorecem Joe Luisom in Nemeem Maksom Schmellingom, in naslednji dan objaviti tudi za tukajšnje veleumne razmere še vedno drage ogromne telefotografije. Kakor je znano, je dne 23. junija črnc Luis že čez dobri dve minuti premagal Nemea Schmellinga in točno v dveh minutah in štirih sekundah "zaslužil" na ta način ogromno svoto 341.245 dolarjev in 20 centov, ali na sekundo dolarjev 2.590,70. Tudi na premaganega Schmellinga je odpadla čedna svotica 160.622,60.— dolarjev.

LADIJSKE VOZNE LISTE

za vse paroplovne družbe dobite pri

CA. CENTRAL EUROPEA

SAN MARTIN 469

po najnižji ceni

K A B I N O

zgotovimo vsakemu potniku brezplačno

VPOKLICNE KARTE PO ZELO ZNIŽANIH CENAH

Bolnikova nevhvaležnost je najsigurnejše znamenje, da gre njegovo zdravje močno na boljše.

*

Mlad fant je vprašal spovednika, kako bi mogel postati svetnik. "Lahko," je odgovoril duhovnik: "vsako leto se odpovej eni rapaki in se navadi ene čednosti!"

če ti je včas doma kapljica,
če ti diši okusna klobasica,
če si kaj zavaden slovenski rojak,
kadar te zanese pot na Avellaneda, potem
se oglasi v slovenskem baru,
RESTAURANT INTERNACIONAL
KARL TERPLAN
Chacabuco 501, Avellaneda, F.C.S.

Eno milijardo dolarjev računajo škodo, ki jo povzroče vsako leto vlomilci, tatovi in pečigalci v Ameriki.

*

Slabo in deževno vreme ima za mesta veliko koristi in zdravstvenem oziru, ker uniči veliko nesnage in navlake, kjer se kotijo nalezljive bolezni;

Najstarejša slovenska gostilna na Avellanedi — Dobra jedača — izborna pijača
veselja polna hiša
Pridi in prepričaj se!
ŠTEFAN CELEC
MANUEL ESTEVEZ 499
Avellaneda, F.C.S.

Edina tiskana knjiga, ki jo imajo Eskimi na Labradorju, je evangelij.

*

Moški je povprečno 14 centimetrov večji od ženske in do 15 kg težji. 90 o/o je močnejših in 70 o/o bolj gibčnih kot povprečna ženska. Nasprotno pa ženske bolje slišijo in jezik jim je bolj gibčen.

Zima, zima bela...
Ali več, kje je najboljši krojač, ki te bo za zimo primerno oblekel?
Jaz ti ga ovadim:
MARTIN PETEK
s krojnim izpitom v Zagrebu in Bs. Airesu
MEJICO 686, PIÑEYRO
Avellaneda, F.C.S.

Svetloba kresnice ima isti vpliv na fotografsko ploščo, kot Röntgenovi žarki.

*

Prezident Roosevelt prejme v enem samem letu povprečno po 22.000 brzojavk ter 1 in tričetrt milijona pisem ali na dan eno k drugemu nad pet tisoč pisem in nad šestdeset brzojavk.

Največja ura na svetu je bojda v Londonu na stolpu westminstrskega samostana. Njeni udarci naznanjajo pravi uradni čas za vso zapadno Evropo, ker je ura v zvezi s slavno zvezdarno v Greenwichu. Krog na uri ima 7 metrov v premeru, številke so nad pol metra velike, kazalca merita nad 4 metre in tehtata 100 kg. Uteži, ki uro poganjajo, pa imajo 2 tona in pol teže. Veliki zvon, ki bije ure, tehta 13 ton, njegov kembelj tehta nad 200 kg. Angleži z dežele hodijo čisto v London res samo gledat na to uro.

R E V M A T I Z E M

Vas muči? Ne bodite vendar nespametni in ne pustite, da bi Vas mučil naprej! Še danes pišite gospej Anici Smola, soprogi okrajnega zdravnika, Žužemberk, Dravska banovina, Jugoslavija, naj Vam pošlje par zavitkov zdravnika čajja, ki je dobro preizkušena mešanica naših najboljših domačih zdravilnih rož. Za popolno ozdravljenje je navadno dovolj pet zavitkov, ki veljajo s poštnino vred 10 argentinskih pesov.

Zvonček, ki vedno zveni, imajo v oksfordskem muzeju v Londonu. Pokrit je s steklenim pokrivalom in se nahaja na svojem mestu že 97 let ter neprestano zveni, četudi ni ne navit ali zvezan s kako električno baterijo. Sestavljen je iz nekaj tisoč bakrenih in papirnatih ploščic, zvonjenje pa proizvajajo razna kemična razkrajanja, katerih skrivnost pozna le oni, ki je zvonček naredil. Duhovitega iznajditelja ne poznajo po imenu, njegov zvonček pa bo kmalu praznoval že svojo 100letnico.

*

Indijski čarodeji se zovejo jogiji in so pravečati čudodelniki. Svoje telo in svoje duševne zmožnosti imajo čisto v posesti, pri tem dodobra poznajo skrivnosti matere-narave. Jogiji se lahko dvigajo v zrak brez posebnih naprav ali se pogovarjajo na daljave brez telefonov, pred boleznijo so zavarovani

brez zdravnikov in medicinske pomoči. Po 40 dni se zakopljajo v zemljo, pa jim ne škoduje. Njihovi "čudeži" so posledica dolge vaje v samooobvladavanju, njihovi čuti so jim povsem pokorni, strasti ne poznajo nobene. Pač ljudje izredno močne volje.

F R A N C K L A J N Š E K

v mestu Bs. Aires edini slovenski konstruktor s firmo. Izdeluje načrte in proračune za hiše in vse druge stavbe, vodi vsa zidarska in stavbarska dela, in daje firmo.

MARCO SASTRE 4351 (Villa Devoto), Bs. Aires. U. T. 50—0277.

Ob kanadskem jezeru Out je stalo še nedavno ljubko, romantično mestce, katerega meščani so se preživljali s poštenim delom. Pa pridejo k njim naravoslovci, začnejo preiskovati zemljo ter doženejo, da je v tleh mesta vse polno zlatih zrn. Takoj je neka družba ponudila mestu visoko svoto, če meščani svoje hiše čimprej prenesejo drugam. In res! Meščani so se s predlogom sprijaznili, sprejeli so denar, svoje imetje po tekom enega tedna prevozili v novo naselbino. Na starem kraju so sedaj zlatokopi, onstran jezera po se širi prijetno, moderno novo mestce.

Kadar rabite novo obleko, si v Mozetičevi krojačnici oglejte vzorce blaga in krojev, pa Vam ne bo žal. V zalogi imamo tudi veliko izbiro srajc, klobukov in vseh drugih moških potrebščin po tako ugodnih cenah, kakor jih ne boste našli nikjer drugje.

Priporočam se Vam:

KROJAČNICA MOZETIČ
OSORIO 5052 (Paternal), Bs. Aires

"No, kako se je tvoji ženi posrečilo prvo košilo?" — "Ne vprašuj! Še kuharska knjiga se ji je prismočila."

Prijateljsko obvestilo

Najboljši tečaj

Za denarna nakazila svojcem v domovini.

Največja varnost

za Vaše prihranke v naši hranilnici

Brez konkurenčne cene

pri nabavi ladijskih kart za vse paroplovne družbe

To so ugodnosti, katere Vam nudi

SLOVENSKI ODDELEK

BANCO HOLANDÉS UNIDO

PODRUŽNICA BUENOS AIRES

Centrala:
Bm6, Mitre 234
Vogel 25 de Mayo

Filialka:
CORRIENTES 1900
Vogel Río Bamba

U. T. 33—4013

Yugoeslavia es un país balcánico en cuanto forma parte de la península balcánica, cuyo extremo Nord-Oeste (la Eslovenia) sin embargo ya pertenece a la Europa Central. Estados limítrofes de Yugoeslavia son: Italia, Alemania (con su parte austriaca), Hungría, Rumanía, Bulgaria, Turquía, Grecia y Albania. En una extensión de más de 7.500 km linda con el Mar Adriático, cuyos principales puertos yugoeslavos son: Split con los en parte perfectamente conservados restos del palacio del famoso Emperador Romano Diocleciano, que era oriundo de esos continentes, Šibenik (Sebenico), la famosa Bahía de Kotor (Cattaro), y Sušak, al lado de Reka-Fiume, cuyo puerto ha adquirido en estos últimos años una importancia especial. Yugoeslavia con sus hermosos Alpes Eslovenos y con sus playas Dálmatas es además un país de turismo por excelencia, año tras año más frecuentado por enormes olas de turistas de todos los países, sobre todo Alemanes, Húngaros, Checoslovacos, Polacos, y en estos últimos años también Ingleses y Norteamericanos. La capital de Yugoeslavia es Belgrado, la antigua capital serba, la capital de Croacia Zagreb, y la de Eslovenia Ljubljana la Blanca. Históricamente Yugoeslavia se compone de los reinos de Serbia y Montenegro de ante guerra íntegramente, de Bósnia y Hercegovina, y además de otras grandes partes de Austria y Hungría. Su superficie total asciende a 248.000 km², y su población a 15.500.000 de habitantes, que casi en su totalidad pertenecen a las tres razas yugoeslavas, serbios, croatas y eslovenos, cuyos idiomas son muy parecidos, no existiendo casi ninguna diferencia lingüística sobre todo entre el serbio y croata.

Basados en las nuevas investigaciones geológicas podemos afirmar que Yugoeslavia es el país de Europa más rico en minerales.

Hasta hace tres años Yugoeslavia ha sido principalmente un país agrícola. El mercado yugoeslavo y las finanzas totalmente dependían de la cosecha de los cereales. En el año 1937 comenzó el desarrollo industrial en gran escala.

Grandes capitales ingleses, franceses y alemanes se disputaban el gran renacimiento industrial. Yugoeslavia ocupa en la producción de manganeso el tercer puesto en el mundo, en la producción de boxita (aluminio) el cuarto en el mundo y el tercero en Europa, en la producción de cobre el primer puesto en Europa. Especial mención merece la producción del boro. La producción del hierro también ha alcanzado gran desarrollo, principalmente en las ciudades de Zenica y Jesenice. Lo mismo se puede decir de la producción del plomo y del estaño. En cuanto a las industrias de maderas y fuerzas hidráulicas en nada cede a las de Austria de ante guerra. A pesar de estas riquezas minerales los cereales y los bovinos todavía desarrollan el primer papel en el mercado yugoeslavo.

Síntesis de un extenso artículo que recién publicó el gran diario inglés "The Financial Times" de Londres